

WIA WU-ZOMO-LA LUUK SI N̄MUNSA

¹⁻² Mi-na Luuk n̄ n̄mun̄s̄e tenīj deen̄ a pipi n̄-na mi nan̄d̄ōɔ Tiafilas. Niaa yuga a h̄e ba dolun̄ a n̄mun̄s̄e wialin̄ kala si n̄aala l̄e. Ba n̄mun̄s̄e wialin̄ kala niaa si bula pila. Ba n̄e na wiaa deen̄ba kala a suomi bun̄bun̄ kala, a ma bul Wia niin̄ wiaa a pipi niaa.

³ Mi kuhian̄, mi jegile nii wiaa deen̄ba worun̄ a gun̄n̄e ba kala ma worun̄. U n̄aa wu-zon̄ n̄e di mi n̄mun̄s̄e wialin̄ kala a pin̄. ⁴ Mi n̄mun̄s̄aa pin̄ di n̄ wuo jin̄ ari wialin̄ kala ba si dagin̄ n̄aa wutitiiba n̄e.

Ba bul J̄ōɔ Wia lii-foori-la lullun̄ wiaa

⁵ Baal kubala n̄e fa h̄e dimē. Baa yire Zakaraya. U fa n̄aa nialin̄ si kpu pusun̄ pipi Wia d̄ōɔ n̄e. Bua-la l̄e di ba ken̄ nialin̄ si kpu pusun̄ pipi Wia kala kaa kpaaleree mara ari banese n̄e. Baal kubala ma fa h̄e dimē. U fa n̄aa kuhian̄ lee-la Zakaraya fa si h̄e n̄e. U yirin̄ n̄e Abija. Zakaraya haala ma yirin̄ n̄e Elizabet. U ma fa lii nialin̄ si kpu pusun̄ pipi Wia doho niaa tuon̄ n̄e. Aaron̄ fa n̄aa u nihilierē. Bua-la l̄e di Herod n̄e fa n̄aa Judiya tin̄teen̄ kuoro. ⁶ Zakaraya ari u haala kala fa n̄aa tuo-pul timma n̄e. Ba kala balia fa to Wia niin̄ wialin̄ kala n̄e worun̄. ⁷ Elizabet fa n̄aa hapiri n̄e, ba bi bii kala lula, an̄ ka ba di u bala Zakaraya ma kala hiese.

8-9 Nii ne Zakaraya ari u niaa tapulun yi di ba tinj tintinɲaa nialin si kpu pusun pipi Wia si veneɛ ɲaa. Ba sii tinj ba tintinɲaa ɲii, ba yie tɔɲɛ di ba jinj nii-la ba si janj liise duu juu Wia-dia. Ba si ɲaa ɲii, Zakaraya dii a juu Wia-dia. Nii ne u he nyininj a nyige tii-kelinj tulaali a pi Wia, Wia korunj le. ¹⁰ U si jua ɲii, nialin si ka, ba he kaala le a chuchuoɓe Wia.

¹¹ Zakaraya si nyige nyininj ɲii, di Wia tinjdaara kubala ko u teenj a chinj koru-la seme na-diinj. ¹² Zakaraya nau a chichel. Fawullunj kenun. ¹³ Nii ne Wia tinjdaari-la bula pu a bul, “Zakaraya, si leɲe di fawullunj keninj. Wialinj ɲ si sul Wia teenj, u joɲo pinj ne. ɲ haala Elizabet janj lul baal. ɲ janj he u yirinj Joɔɲ. ¹⁴ ɲ tuɔɲ janj faasa tɔre. Ni-danj ma tuɔɲ janj tɔre u lullunj wiaa. ¹⁵ U janj ɲaa ni-bal Wia teenj. U bi janj nyunyua si-duorunj. Ba si lulu bua-la le, Wia Dinj-zɔɲ-la janj heu le worunj a kaa mu deenj deenj. ¹⁶ U janj wuo ɲaa di Iziral tinɲaa yuge a birima to ba Tiina Wia. ¹⁷ U janj ɲaa Wia tintinnu a kenj dolunj ari Ilaaja fa si kenj dolunj ɲii. (Ilaaja fa ɲaa nii-la sii bul wiaa, Wia Dinj-zɔɲ-la dolunj le ne.) U janj wuo ɲaa di biirinj ari ba nyimmaba kala miira sinj. U ma janj wuo ɲaa di nialinj si bi Wia niinj wiaa ka to, di ba birime a to tuo-pul tinɲaa wonɲiinj a lenj di niaa ɲaa siri di ba Tiina ko di ba tou.”

¹⁸ Nii ne Zakaraya piɛɛ Wia tinjdaari-la a bul, “Eɛ ne mi janj wuo ɲaa, a jinj di wialinj ɲ si bula ɲaa wutitii? Mi ɲaa ba-nihianj ne, mi haala ma ɲaa ha-nihianj.”

¹⁹ Nii ne Wia tinjdaari-la bula pu a bul, “Mi yirinj ne Gebiral a hoɲ Wia seme. U ne tinjmi di

mi ku bul wu-zomun deen a pinj. ²⁰ Wialinj mi si bula pinj jaŋ ku ŋaa, aŋ ka ŋ bi laa dii. Njii wiaa ŋ bira bi wiaa jaŋ wuo bul, see tapulii-la si yie di wiaa deenba mi si bula pinj ŋaa.”

²¹ Wia tinɗaari-la sɪi bul wiaa Zakaraya teen njii, nialinj si gberɛ Zakaraya kaala tuɔŋ bi jinj wiila si tii u didieni njii Wia dia-la tuɔŋ. U kperiba. ²² Njii nɛ Wia tinɗaari-la viiri, aŋ ka Zakaraya ku lii kaala nialinj teen. U bi wiaa wuo bula piba. Njii nɛ u keŋ u nisaa a bul wiaa ba teen. U si bi wiaa wuo bubul njii, ba jinj ari u na wiaa ari duosoo tuɔŋ Wia-dia-la tuɔŋ nɛ. ²³ Njii nɛ Zakaraya tinɗinɗaa tapulaa dɛrɛ Wia-dia-la lɛ. U miira mu u dia.

²⁴ U bi diene, ka u haala Elizabet keŋ luorun. U si keŋ luorun njii, u bi dia lɛ lia cheŋsinj banɔŋ ²⁵ a bul, “Wia diene aŋ lɛlɛ pemi lɛ ŋla. U tɔ mi hiisinj nɛ dunia lɛ.”

Ba bul Yesu lullunj wiaa.

²⁶ Elizabet si keŋ luorun u cheŋsinj balidu lɛ, Wia bira tinj u tinɗaara Gebiral duu mu Galilii tinɗteen taŋ kubala baa yirɛ Nazaret. ²⁷ U timu duu keŋ tinɗaarinj a kaa mu pi tolo kubala ha si bi baal jinj baa yirɛ Mɛeri. U faa che duu jaa baal kubala nɛ baa yirɛ Josef. Josef fa ŋaa kuoro Devit doho nuu nɛ.

²⁸ Njii nɛ Wia tinɗaari-la kɔ u teenj a chuɔlu aŋ bula pu a bul, “Wia cho ŋ wiaa a pɛŋ lɛ worunj.” ²⁹ Mɛeri si nii wialinj Wia tinɗaari-la si bula pu, fawullunj kenu. U keŋ wialinj u si bula bubuɔŋ bibiine. ³⁰ Njii nɛ Wia tinɗaari-la bula pu a bul, “Mɛeri, Wia cho ŋ wiaa, sɪi lenje di fawullunj

kenin. ³¹ N jaŋ keŋ luorun a lul baal. N jaŋ he u yirin Yesu. ³² U jaŋ ŋaa ni-bal. Ba jaŋ kenu yire Wii-balin Bie. Wia jaŋ ŋaa duu dii kuorun ari u naabalima Devit fa si dii kuorun nii. ³³ U jaŋ dii kuorun Jekob doho niaa tuon a kaa mu wuu. U bi jaŋ dere da.” ³⁴ Nii ne Meeri bula pi Wia tinđari-la a bul, “Mi ha bi baal jin. Ee ne saa wiin deen jaŋ wuo ŋaa?” ³⁵ Nii ne Wia tinđari-la bula pu a bul, “Wia Din-zon-la jaŋ hen le. N jaŋ keŋ luorun Wia dolun le. Nii wiaa bile jaŋ ŋaa Tuo-pul Tiina. Ba kenu yiyire Wia Bie. ³⁶ Na ŋ naanbie Elizabet si hiesa nii. Ba si u bi bii wuo lul, an ka u keŋ luorun u cheŋsin balidu ne nla. ³⁷ Wia keŋ dolun. U jaŋ wuo ŋaa wii-kala.” ³⁸ Nii ne Meeri bula pu a bul, “Mi ŋaa Wia tintinnu ne. Len di wialin ŋ si bula pimi, di ba ŋaa.” Nii ne Wia tinđari-la tau an viiri.

Meeri mu chuole Elizabet

³⁹ Nii ne Meeri sii lima lima a mu duu chuole Elizabet u jaŋ le. U fa he Judiya tinteen le ne. Peelee ne golli lee-la chu. ⁴⁰ U si yi dime, u mu juu Zakaraya dia a mu chuole u haala Elizabet. ⁴¹ U laa Meeri chuolaa. U si laa nii, bile si he u luorun le sii birime. Nii ne Wia Din-zon-la ku he Elizabet le worun. ⁴² U faasa bula pi Meeri a bul, “Wia peŋ le a kii haalaa kala. Wia ma jaŋ pe bile ŋ si jaŋ lul le. ⁴³ Mi ma ŋaa kubee ne, Wia Bie naan ko duu chuolemi? ⁴⁴ Mi si laa ŋ chuolaa nii, bile si he mi luorun le tuon ma tore. U sii fuful. ⁴⁵ N ma laa dii ari wialin Wia si bula pin jaŋ ŋaa wutitiiba. Nii wiaa ŋ tuon jaŋ tore.”

Meeri denne Wia

⁴⁶ Nii ne Mæeri bula pu a bul,
 “Mi tuɔŋ tɔrɔ ne. Mi didenne Wia.

⁴⁷ Wia ne ŋaa mi Laataara. Nii ne tii mi
 jujuɔse.

⁴⁸ Mi ŋaa u tiŋtinni-bii ne, u liisi mi wiaa.
 A lii læele a kaa mu, nuu-kala jaŋ kenmi yiyire
 tuɔtɔre tiina.

⁴⁹ Wia ŋaa Wii-bal ne a ŋaa wu-
 kpuŋkperisin mi læ.

U ŋaa Tuɔ-pul Tiina ne.

⁵⁰ Uu fá nialin kala sí fáu, nennige,
 doho-na kala læ ne.

⁵¹ U ken u na-duo-la kaa tiene
 a ŋmoo babii-balaa a ŋaa ba wu-ŋaala-la
 kala pugi.

⁵² U kiri ni-balaa ba kuori-kpasinnin nyuŋ
 aŋ ka ni-biisin hɔŋ.

⁵³ U jon ku-zɔŋŋɔɔ a pi summoo
 aŋ kiri nialin si ken kiaa ba ken na-hillin
 miire.

⁵⁴ U fa bil niin ne a pi la naabalimaba
 duu jaŋ pe u tiŋtinnaa Iziral tiŋŋaa læ. Wii-la
 u fa si bula ku ŋaa wutitii. U peba læ.

⁵⁵ U fa fá Abiraham nennige.
 U saa jaŋ fá u doho niaa kala ma nennige a
 kaa mu wuu.”

⁵⁶ Mæeri si bul wialin dɛre, u hɔŋ Elizabet teen a
 yi cheŋsin batori ne, aŋ-na miira mu dia.

Ba lul Joŋŋ Wia lii-foori-la

⁵⁷ Nii ne Elizabet lulluŋ yi. U lul baal. ⁵⁸ U si
 lul ŋii, u doŋsuŋ tiŋŋaa ari u naaŋbiirin nii ŋii
 Wia si fáu nennige. Ba tuɔŋ kala tɔre, ba jujuɔse.

⁵⁹ Bile si yi tapulaa chori di ba keri u penin aŋ he u yirin. Ba faa che di ba jon u nyimma Zakaraya yirin ne he pu. ⁶⁰ Nii ne u naan via aŋ bul di ba he Jon pu.

⁶¹ Nihiasi-la bula pu ari ba bi naanbii kala kene u yirin dii Jon. ⁶² Nii ne ba ken nisaa bul wiaa pi u nyimma a piesu di yiri bee ne uu che duu he pu.

⁶³ Zakaraya naa ba ken daa-bori-bie kaa ko duu nmunse bile yirin a piba. Ba jon pu. U nmunse daa-boro-la le di bile yirin ne Jon. Ba karime. Ba si karime a na bile yirin, u naaba wu-kpunkpere. ⁶⁴ Zakaraya si naa nii dere, u bira suomi a bubul wiaa a didenne Wia.

⁶⁵ Nialin fa si he dime a na wii-la si naa, fawullun kenba. Ba ken wii-la lii a bula gaare Judiya tinteen seme-na kala, lee-la peelee si gollo chu. ⁶⁶ Nialin kala si nii nii, ba ken wii-la bibiine ba tuosaa le aa bul, "Bie deen saa jan naa kubee ne?" Ba na ari Wia dolun heu le ne. Nii ne tii ba bul nii.

Zakaraya bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le

⁶⁷ Nii ne Wia Din-zon-la ku he Zakaraya le, u bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le a bul,

⁶⁸ "Ma len di la denne Wia, Wia-la Iziral tinnaa sii to.

U ko duu pe u niaa le ne a laaba ta.

⁶⁹ U liise ni-duon ne pila duu ko laala ta.

U lii Devit doho niaa tuon ne.

⁷⁰ Faafaa kala ne Wia to u nialin fa sii bul wiaa u Din-zon-la dolun le, a bula pila

⁷¹ ari u jan laala ta la dinjonjo

ari nialin kala si berela nisin le.

⁷² U ma bula ari u jan fá la doho niaa nennige, a liise yi wii-la u fa si bula pi la naabalimaba.

⁷³⁻⁷⁴ U fa bula pi la naabalima Abiraham a ηmieε

ari u jan laala ta la diηdɔηηɔɔ nisin le a pila wonbiin di la ken nyu-duon a tima pu.

⁷⁵ Nii ε ne la jan wuo to a ken tuɔ-pula u teen, la miisin kala ε.”

⁷⁶ Zakaraya si bul wiaa deenba dεε, u bul wiaa a pi u bie ma a bul,

“N-na mi bii, η jan ηaa nii-la síi bul wiaa, Wii-balin Diη-zɔη-la dolun ε.

N jan laa la Tiina-la si jan kɔ sipaan a wase wonbiin bilu ε.

⁷⁷ N ma jan bula pi nialin si ηaa siri di ba tou, di Wia jon ba haacheba cheba an laaba ta.

⁷⁸ Wia ken zile an fifá niaa nennige.

U jan laala ta a len di la hon pulumun tuon.

⁷⁹ Pulun-la jan lii Wia-jan a pose he nialin kala si hon birimin tuon a faa che di ba suu.

U jan dagela wonbii-la si ken yarifelaa di la to.”

⁸⁰ Nii ne bile sii waa a he yaraa a ken dolun ari wu-jimin. U mu he giri-bine tuon a mu yi tapullii-la u si ken u titia kaa ku lii dage Iziral tinjaa.

2

Ba lul Yesu
Mat. 1.18-25

¹ Baal kubala ne fa he dime, baa yire Ōgasitas. U ne fa ηaa Rom tinjaa kuori-balin. Bua-la ε u

bul di ba diise u tinteen niaa. Ba ha bi nii n̄aa, see læle n̄e ba n̄aa nii. ² Ba si bugumo diise niaa nii, baal kubala n̄e fa chin̄ kuori-balin̄ nyun̄ Siiria tinteen̄ l̄e. Baa yir̄e Kiriinias.

³ Nii n̄e nuu-kala mu u jan̄ di ba diisu dime. ⁴ Josef ma sii Nazaret Galilii tinteen̄ l̄e a mu Judiya tinteen̄, a mu juu tan̄ kubala baa yir̄e Betilehem. Lee-la n̄e ba fa lul kuoro Devit. Josef fa n̄aa kuoro Devit doho nuu n̄e. Nii n̄e tii u mu dime. ⁵ Ba di M̄eri kala mu dime. M̄eri fa n̄aa nii-la si si u jan̄ jaau n̄e, ka u ken̄ luorun̄.

⁶ Ba si yi Betilehem, ba h̄on̄ dime. Nii n̄e M̄eri lullun̄ yi, ⁷ an̄ ka ba bi lerin̄ na nuhuora dia-la l̄e di ba juu. Nii n̄e tii ba mu juu ja-dia. Dime n̄e M̄eri lul u bii-bun̄bun̄, baal, a ken̄ gerin̄ a beu a jon̄u bil yan̄ nyun̄.

Pie-daaraa nii bile lullun̄ wiaa.

⁸ Bua-la l̄e pie-daaraa n̄e fa h̄e tintee-la sem̄e d̄on̄o a h̄e yan̄ tuon̄ a chua dime titan̄in̄ aa ben̄ ba piesee.

⁹ Nii n̄e Wia tin̄daara kubala k̄o ba teen̄. U si k̄o nii, Wia pulumun̄ chaana h̄eba l̄e. Fawullun̄ ken̄ba. ¹⁰ Nii n̄e Wia tin̄daari-la bula piba a bul, “Ma sí lēne di fawullun̄ ken̄ma. Mi ken̄ wu-z̄on̄on̄o n̄e k̄o di mi bula pima. Nii-la kala si nii wu-z̄om̄o-la, u tuon̄ jan̄ t̄ore. ¹¹ Titan̄in̄ deen̄ ba lul ma Laataara n̄e Devit jan̄ l̄e. Baa yiru la Tiina Kirisito, nii-la Wia si liisa. ¹² N̄la n̄e ma jan̄ wuo to jin̄. Di ma mu dime, ma jan̄ na bile di ba ken̄ gennin̄ beu a jon̄u bil yan̄ nyun̄.”

¹³ Nii n̄e Wia tin̄daaraa yuge a guu lii a p̄e Wia tin̄daari-la l̄e a yii yiilaa a den̄ne Wia a bul,

14 “Má leŋ di la denne Wia si he Wia-jaŋ le.

Wia ma tuoŋ tɔre nialin si he tinteen le ne.

Ba ma jaŋ na yarifielaa.”

15 Nii ne Wia tinɗaara-la miira mu Wia-jaŋ. Ka pie-daara-la bula pi doŋɔ a bul, “Má leŋ di la mu Betlehem a na wii-la la Tiina Wia si to u tinɗaaraa le a bula pila.”

16 Ba sii fá lima lima a mu na Mɛeri ari Josef. Ba naba aŋ na bile maa di u pin jaŋ nyuŋ. 17 Nii ne pie-daara-la bula pi bile naaŋ ari u nyimma wialin Wia tinɗaara-la si bula piba a tige bile le.

18 Nialin kala si nii nii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere.

19 Mɛeri laa wiaa deŋba kala a he u nyuŋ le a kaa bibiine.

20 Nii ne pie-daara-la miira mu ba pie-daalin. Baa mu a yiyii yiilaa a didenne Wia. Wialin kala Wia tinɗaara-la si bula piba, ba naba.

Ba he Yesu yirin

21 Bile si yi tapulaa chori, ba keri u penin aŋ he u yirin. Ba he Yesu pu, yiri-la Wia tinɗaari-la fa si daga bua-la le Mɛeri fa ha si bi luoruŋ kene.

Ba keŋ Yesu juu Wia-dia.

22-23 Wialin Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto doŋɔ ne ŋla:

“Di baal ari u haal ne lul ba bii-buŋbuŋ, duu ne ŋaa baal, u maga di ba mu piise ba disinnin ta ne.”

Moosis fa bira ŋmuŋsa bil Wia tenin tuoŋ di nuu-na kala ne lul u bii-buŋbuŋ, di bile ne ŋaa baal, duu joŋo pi Wia. Nii ne Josef ari Mɛeri ŋaa nii. Ba sii joŋ bile a kaa mu Jerusalem a joŋu pi Wia.

24 Ba bira ŋmuŋsa di ba kpu kokosuŋ balia maa

a pi Wia. Nii ne Josef ari Mæeri sii mu Wia-dia di ba ŋaa ŋii.

²⁵ Bua-la le baal kubala ne fa he Jerusalem le, baa yire Simian. U fa ŋaa ni-zon ne a fifá Wia a fa gbigbere di Wia laa Iziral tinŋaa ta. Wia Din-zon-la ma heu le woruŋ. ²⁶ Wia Din-zon-la fa bula pu ari u bi jaŋ suu see duu na Kirisito, nii-la Wia si jaŋ liise duu ko. ²⁷ Nii ne Yesu nyimma ari u naaŋ juu Wia-dia a jonu pi Wia aŋ pe ŋaa ŋii Wia niŋ wiaa si bula ŋii ne. Di Wia Din-zon-la keŋ Simian ma ku juu Wia-dia. ²⁸ Simian na bile a laau a he u nisaa le aŋ denne Wia a bul, ²⁹ “Mi Tiina, ŋ len di wialin ŋ si bula pimi sene ku ŋaa.

Ŋ si ŋaa ŋii, len di mi-na ŋ tinŋinna na wonbiin a suu ari yarifielaa.

³⁰ Mi sene na nii-la si ko duu laa dunia niaa ta ne.

³¹ Ŋ timu duu ko nuu-kala teen ne, di nuu-kala nau.

³² Bie deen jaŋ nage pulumuŋ a dage nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa wonbiin, ka di ŋ niaa Iziral tinŋaa ma na.”

³³ Simian si bul ŋii dere, wialin u fa si bula a tige bile le ŋaa bile nyimma ari u naaŋ wukpunkpere.

³⁴ Nii ne Simian chuole Wia piba duu peba le aŋ bula pi u naaŋ a bul, “Wia liise ŋ bie deen duu ku dogise nialin si bi u wiaa laa dii, aŋ ma laa nialin si laa u wiaa dii ta Iziral tinŋaa tuon. Wia ta bie deen duu ŋaa magil ne. Niaa yuge jaŋ jon ba harin yiau. ³⁵ Ka ba tuobiinaa jaŋ lii di-jalin.” Nii ne u bira bula pi Mæeri a bul, “Ŋ titia

tuon jaŋ chei woruŋ ŋ bile wiaa a nage ba si jon sia tobuŋ.”

³⁶ Haal kubala ma ne fa he dime. U yirin ne Ana. U fa ŋaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zon-la doluŋ le ne. U nyimma ma yirin ne fa Fanuwel a lii Asa doho niaa tuon. U fa ŋaa ha-nihian ne. U fa jaa bala jisin balipe ne ka u suu. ³⁷ U bala si suba, u hono a ŋaa yo-haal ne jisin mahin banese ari banese. Bua-na kala le u yie venee mu Wia-dia wiiheye ari titanin kala. U yie voo niin dime an pe chuole Wia. ³⁸ Simian fa sii bul wiaa pipi Meeri nii, di Ana ma ku juu. U na bile a denne Wia an bul wiaa a tige bile le a pi nialin kala fa si gberɛ di Wia laa Jerusalem niaa ta.

Ba miira mu Nazaret

³⁹ Meeri ari Josef si ŋaa wialin kala Wia si si di ba ŋaa Jerusalem le a dɛɛ, ba miira mu Galilii tinteen a mu ba jaŋ Nazaret. ⁴⁰ Bile waa a ken doluŋ a kala ŋaa wu-jimii. Wia peɛ le.

Yesu mu Wia-dia

⁴¹ Jina-na kala Yesu nyimma ari u naan yie mu Jerusalem di ba gbieli diisin kielin gbiele. ⁴² Yesu si ŋaa jisin fii ari balia, ba di u nyimma ari u naan mu diisin kielin gbiele-la Jerusalem le, ari ba si venee ŋaa nii. ⁴³ Gbiele-la si dɛɛ, ba miiraa mu dia, ka Yesu ha he harin. U naan ari u nyimma bi jin. ⁴⁴ Ba fa biina ari u he ba nialin si miira mu ba jaŋ tuon ne. Ba suomo chicheu ba naanbiirin ari ba nanɔnsun tuon. Ba ven deen deen wia tuu juu a cheu ka. ⁴⁵ Ba si cheu ka, ba miira mu Jerusalem a bene chicheu dime.

⁴⁶ U tapulaa batori chεεη ne ba nau Wia-dia le, di ba di Juu tinηaa kerichiba hōnō. Uu jegili wialin ba sii bul an pe pipieseba wiaa maa. ⁴⁷ Nialin kala si he dime a nii u sii chaare wiaa siaa ari wu-jimin ηii, u ηaaba wu-kpunkpere. ⁴⁸ U nyimma ari u naan si nau, u ηaaba ma wu-kpunkpere. Nii ne u naan piesu, “Mi bii, bee ne tii η ηaala ηla? La di η nyimma gollo chen ka ne.” ⁴⁹ Nii ne u pieseba a bul, “Bee ne tii ma golloo chemi? Ma bi jin ari mi jan he mi Nyimma dia lee?” ⁵⁰ Ama ba fa bi wii-la u si bula piba bubuon jin.

⁵¹ Nii ne Yesu ari u nyimma ari u naan miira mu Nazaret a he dime. Ba si he dime, u to ba niin worun. U naan laa wialin kala si ηaa a he u tuon le aa biine.

⁵² Nii ne Yesu waa, u wu-jimin ma puna pe. Wia chou, niaa ma zizilu worun.

3

Joon Wia lii-foori-la bul Wia wiaa

Mat. 3.1-12; Maak 1.1-8; Joon 1.19-28

¹⁻² Nii ne Wia ta Zakaraya bie Joon duu mu bul Wia wiaa pi niaa giri-bine tuon. U si suomo ηii, Rom tinteen kuori-balin Tabiiras dii kuoron u jisin fii ari banon ne ηii. Ponsos Paalit ma fa chin kuori-balin nyun Judiya tinteen le. Herod ma fa biben Galilii tinteen. U naanbie Filip ma fa biben Ituriya ari Takonaatis tinteen. Baal-la ba sii yire Lasiinias ma nii ben Abiliini tinteen. Anas ari Kayafas ma ne fa ηaa nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin Jerusalem le. ³ Nii ne

Jooŋ golle Joodaŋ fuo-la kala nyuŋ a bubul Wia wiaa pi niaa a bul, “Má birima lii ma haacheba le aŋ leŋ di mi foma Wii-chuoŋe liiŋ, di Wia joŋ ma haacheba chema.”

⁴ Azaaya fa ŋmuŋse ŋii Wia teniŋ seme doŋo. U fa ŋaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ne. Wialin u fa si ŋmuŋsa ne ŋla:

“Nuu níi heeli giriŋ tuoŋ a bul,
 ‘Má wase Wia woŋbiiŋ bilu le;
 má leŋ di woŋbii-la ŋaa tegi tegi duu to.

⁵ Má to buotuonunŋ kala.

Má kerii peelee ari duŋdolluŋ ari tinteen
 a kaa jere di ba mage doŋo,
 woŋbii-la si golibo, má kaa tuule.

Má to woŋbii-la si keŋ buotuonunŋ di ba ŋaa mula mula.

⁶ Di ma ŋaa ŋii, dunia niaa kala jaŋ na ŋii Wia si laa niaa tita.’ ”

⁷ Ŋii ne niaa yuge a ko Jooŋ teen duu foba Wii-chuoŋe liiŋ. U bula piba a bul, “Ma nialiŋ wu-ŋaalaa nage diŋŋaa ne. Ma biina ma jaŋ wuo fá a lel chee-la Wia si jaŋ dii nuu-kala sariyaa?

⁸ Má leŋ ma wu-ŋaalaa nage ari ma birima lii ma haacheba le ne, aŋ sí bula bul di ma ŋaa Abiraham doho niaa ne. Mi jaŋ bula pima ari Wia paala jaŋ wuo ŋaa di tabiaa deenba ma si na birime Abiraham doho niaa a pi Abiraham.

⁹ Na ba keŋ saanŋ jee ne a ŋaa siri di ba kerii tiisiŋ lo. Tia-la kala si bi neŋ-zoŋŋo keŋe, ba jaŋ keru ta a joŋo yuo he nyiniŋ tuoŋ.”

¹⁰ Nialiŋ doŋsuŋ si nii wialiŋ u si bula piesu a bul, “Bee ne la saa jaŋ ŋaa?” ¹¹ U bula piba a bul, “Di ŋ keŋ genniŋ balia, u maga di ŋ joŋ doŋo a pi

nii-la si bi kuŋ keŋe. Nii-la si keŋ kudiilee maa, u maga duu ŋaa kpa a nialin si bi kudiilee keŋe ne.”

¹² Nii ne lanpoo lilaaraa doŋsun ma ko duu foba Wii-chuoŋe liin a piesu a bul, “La kuhian, beŋe ne la ma jan ŋaa?” ¹³ U bula piba a bul, “Ma si moribiee laa kii nii ba si daga di maa laa.”

¹⁴ Laali-yuoroo doŋsun ma piesu a bul, “Ka la maa, beŋe ne la ma jan ŋaa?” U bula piba a bul, “Ma si nuu-kala moribiee kaa laa ari dolun, ma ma si wu-nyiarin nyia a laa moribiee. Ma len di ma tuon toŋe ari time-la ma sii laa.”

¹⁵ Njaa fa si gberɛ Kirisito duu ko, ba biina ari u naga ari u ne ŋaa Kirisito. ¹⁶ Nii ne Joon bula piba a bul, “Mi dee. Liin dunɗunɗa ne mi-na kaa foma. Ama nii-la si jan ko, u ne yuga kiimi. Mi paala bi maga di mi kpaga a keŋ u nenɗenɗee ŋmenin ma kaa puri. U ne jan jon Wia Din-zon-la he ma doŋsun le an jon nyinin ma he doŋsun le. ¹⁷ U jan kori u mii-chaari-gbanja. Duu ŋmoo u miaa kala derɛ, u jan keŋ gbanja-la a kaa chaare a liise mii-biin a he u vire le an jon jorun a he nyinin le. Nyin-la bi jan dise.” ¹⁸ Joon to wonbiee yuge a bul Wia wu-zomɔ-la a pi nialin a didageba.

¹⁹ Ama Joon bul wiaa juu kuori-balin Herod le. U fa jaa u naanbie Filip haala baa yire Herodias. Joon bula pu duu bi maga duu jaa u naanbie haala. Wu-bonɗoo doŋsun yuga Herod fa ŋaa.

²⁰ Nii ne u paala wasa ŋaa wu-bonɗoo a pe bunbun wu-bomɔ-la le a keŋ Joon to dia.

*Joon fo Yesu Wii-chuoŋe liin
Mat. 3.13-17; Maak 1.9-11*

²¹ Bua-la Jooŋ sii fo niaa kala Wii-chuoŋe liiŋ, u fo Yesu Wii-chuoŋe liiŋ maa. Ba si fou liiŋ dere, u chuoŋe Wia, di wia nyuŋ kpa a balia. ²² Nii ne Wia Diŋ-zooŋ-la ku tuu heu le a nage kokomo. U nii nuu yiikoro si lii wia nyuŋ a bula pu a bul, “N ne ŋaa mi Bii-chooluŋ. Mi tuooŋ tore ŋ nyuŋ.”

Yesu doho niaa

Mat. 1.1-17

²³ Yesu fa si suomo a titiŋ u tiŋtiŋŋaa, u fa yi jisiŋ mara ari fii ne. U doho niaa ne ŋla: Josef fa ŋaa u nyimma. U ne niaa fa biine ari u ne lul Yesu. Josef nyimma yiriŋ ne fa Heli. ²⁴ Heli nyimma ma yiriŋ ne fa Matat. Matat ma nyimma yiriŋ ne fa Liivai. Liivai ma nyimma yiriŋ ne fa Meliki. Meliki nyimma ma yiriŋ ne fa Jana. Jana nyimma ma yiriŋ ne fa Josef. ²⁵ Josef nyimma ma yiriŋ ne fa Matatayas. Matatayas nyimma ma yiriŋ ne fa Emos. Emos nyimma ma yiriŋ ne fa Neham. Neham nyimma ma yiriŋ ne fa Ezili. Ezili nyimma ma yiriŋ ne fa Nagai. ²⁶ Nagai nyimma ma yiriŋ ne fa Maat. Maat nyimma ma yiriŋ ne fa Matatayas. Matatayas nyimma ma yiriŋ ne fa Semeen. Semeen nyimma ma yiriŋ ne fa Josek. Josek nyimma ma yiriŋ ne fa Joda. ²⁷ Joda nyimma ma yiriŋ ne fa Juanan. Juanan nyimma ma yiriŋ ne fa Riisa. Riisa nyimma ma yiriŋ ne fa Zerubabil. Zerubabil nyimma ma yiriŋ ne fa Sialitel. Sialitel nyimma ma yiriŋ ne fa Neeri. ²⁸ Neeri nyimma ma yiriŋ ne fa Meliki. Meliki nyimma ma yiriŋ ne fa Adi. Adi nyimma ma yiriŋ ne fa Kosam. Kosam nyimma ma yiriŋ ne fa Elimadam. Elimadam nyimma ma yiriŋ

ne fa Eri. ²⁹ Eri nyimma ma yiriŋ ne fa J̄osua. J̄osua nyimma ma yiriŋ ne fa Eliyiiza. Eliyiiza nyimma ma yiriŋ ne fa J̄orim. J̄orim nyimma ma yiriŋ ne fa Matat. Matat nyimma ma yiriŋ ne fa Liivai. ³⁰ Liivai nyimma ma yiriŋ ne fa Simiaŋ. Simiaŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Juda. Juda nyimma ma yiriŋ ne fa Josef. Josef nyimma ma yiriŋ ne fa Jonam. Jonam nyimma ma yiriŋ ne fa Elayakim. ³¹ Elayakim nyimma ma yiriŋ ne fa Meliya. Meliya nyimma ma yiriŋ ne fa Mena. Mena nyimma ma yiriŋ ne fa Mataata. Mataata nyimma ma yiriŋ ne fa Neetiŋ. Neetiŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Devit. ³² Devit nyimma ma yiriŋ ne fa Jesi. Jesi nyimma ma yiriŋ ne fa Ob̄ed. Ob̄ed nyimma ma yiriŋ ne fa Buas. Buas nyimma ma yiriŋ ne fa Salim̄oŋ. Salim̄oŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Naasuŋ. ³³ Naasuŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Amiinadab. Amiinadab nyimma ma yiriŋ ne fa Adimiŋ. Adimiŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Aani. Aani nyimma ma yiriŋ ne fa Hezur̄oŋ. Hezur̄oŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Peres. Peres nyimma ma yiriŋ ne fa Juda. ³⁴ Juda nyimma ma yiriŋ ne fa Jek̄ob. Jek̄ob nyimma ma yiriŋ ne fa Aizik. Aizik nyimma ma yiriŋ ne fa Abiraham. Abiraham nyimma ma yiriŋ ne fa Teera. Teera nyimma ma yiriŋ ne fa Neh̄o. ³⁵ Neh̄o nyimma ma yiriŋ ne fa Serug. Serug nyimma ma yiriŋ ne fa Riu. Riu nyimma ma yiriŋ ne fa Peleg. Peleg nyimma ma yiriŋ ne fa Iba. Iba nyimma ma yiriŋ ne fa Sela. ³⁶ Sela nyimma ma yiriŋ ne fa Keenaŋ. Keenaŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Afakizat. Afakizat nyimma ma yiriŋ

nɛ fa Sɛm. Sɛm nyimma ma yiriŋ nɛ fa Nowa. Nowa nyimma ma yiriŋ nɛ fa Lamɛki. ³⁷ Lamɛki nyimma ma yiriŋ nɛ fa Metuusila. Metuusila nyimma ma yiriŋ nɛ fa Inɔk. Inɔk nyimma ma yiriŋ nɛ fa Jarid. Jarid nyimma ma yiriŋ nɛ fa Mahalalil. Mahalalil nyimma ma yiriŋ nɛ fa Keenaŋ. ³⁸ Keenaŋ nyimma ma yiriŋ nɛ fa Inɔs. Inɔs nyimma ma yiriŋ nɛ fa Sɛt. Sɛt nyimma ma yiriŋ nɛ fa Adam. Wia nɛ ta Adam.

4

Sitaani ku magise Yesu

Mat. 4.1-11; Maak 1.12-13

¹ Nii nɛ Yesu miira lii Joɔdan fuo-la lɛ ku lii di Wia Diŋ-zɔŋ-la hɛu lɛ woruŋ. Nii nɛ u kɛnu kaa juu giri-bine tuɔŋ tapulaa mahiŋ balia. Sitaani yie kɔ a mimagisu. (U bi sɛyɛ.) ² Tapulaa mahiŋ balia deenba kala pɛgɛ u bi kuŋ-kala die. Nii nɛ losuŋ kpuu. ³ Nii nɛ Sitaani ku bula pu a bul, “Di ŋ nɛ ŋaa Wia Bie, leŋ di tabiiŋ deen ŋ si na birime boroboro.” ⁴ Nii nɛ Yesu miira bula pu a bul, “Ba ŋmuŋsɛ Wia teniŋ tuɔŋ ari ‘Kudiilee dunɗuŋa dee bi nuhuobiine miisiŋ ka pa.’ ”

⁵ Nii hariŋ Sitaani bira kɛnu kaa jila dage dunia kuoruŋ fine ⁶ aŋ bul, “Kuoruŋ deen kala ŋaa mi kua nɛ. Mi jaŋ ŋaa di ŋ kɛŋ ba kala doluŋ a tii ba kala a nii ba sima. Mi-na jaŋ wuo jɔŋo pi nuu-kala mi sfi chɛ. ⁷ Di ŋ nɛ tuu kpirimi mi sipaan a chuɔlemi, kiaa deenba kala jaŋ ŋaa ŋ kiaa.” ⁸ Nii nɛ Yesu bira bula pu a bul, “Ba ŋmuŋsɛ Wia teniŋ tuɔŋ ari,

‘U maga di laa chuole la Tiina Wia dunđuṅa ne aṅ pe timaa pu.’ ”

⁹ Nii ne Sitaani bira kenu kaa mu Jerusalem a kenu kaa jil Wia-dia nyu-gbaṅa aṅ bula pu a bul, “Di ḡ ne ḡaa Wia Bie, joṅ ḡ titia yuo daha a tuu chigisi tinṅeen. ¹⁰ Na ba ḡmuṅse Wia teniṅ tuṅ ari Wia jaṅ leṅ di u tinṅaaraa ku cheme keniṅ.

¹¹ Ba bira ḡmuṅsa ari

‘Ba jaṅ keṛe keniṅ di ḡ sí ḡ naaṅ joṅo ḡmoo tabiiṅ.’ ”

¹² Nii ne Yesu bira bula pu a bul, “Ba ma bul Wia teniṅ tuṅ ari u bi maga di ḡ mimagiṣe ḡ Tiina Wia.”

¹³ Sitaani si magiṣe Yesu ḡii a deṛe, u leṅu, ka di tapulii doṅ bira yi.

Yesu suomi u tinṅinṅaa Galilii tinṅeen le

Mat. 4.12-17; Maak 1.14-15

¹⁴ Nii ne Yesu lii giri-bine-la tuṅ Wia Diṅ-zoṅ-la doluṅ le a mu Galilii tinṅeen. Yesu wiaa teeli Galilii tinṅeen kala. ¹⁵ Nii ne u dage niaa Wii-chuole diisiṅ le. Ba kala bibeseu le.

Ba via Yesu Nazaret le

Mat. 13.53-58; Maak 6.1-6

¹⁶⁻¹⁷ Nii ne Yesu mu Nazaret, lee-la ba si lulu. Che-wiesii-la cheṅ u mu juu Wii-chuole dia ari u si veneṛe ḡaa ḡii. Nii ne u sii duu karime Wia teniṅ a pi niaa. Ba joṅ Wia teniṅ tuṅ seme doṅo pu, teṅ-la Azaaya si ḡmuṅsa, nii-la fa síi bul wiaa, Wia Diṅ-zoṅ-la doluṅ le. U suri a na lee-la ba si ḡmuṅse ḡla a karime a bul,

¹⁸ “Wia Diṅ-zoṅ-la hemi le ne.

U ne liisemi di mi bul Wia wu-zomɔ-la a pi summoo.

U ne tiŋmi di mi bula pi yosun ari Wia jan jonba ta,

a bira bula pi nyulimaa di ba siaa jan suri.

U bira tiŋmi di mi laa niaa ba si nyaga bil a ta

¹⁹ a bula piba di jina jan yi

di la Tiina Wia jan laa u niaa ta.”

²⁰ Yesu si karime teŋ-la dɛrɛ, u kaa tɔ an jono pi nii-la sii bil teŋ-la an tuu hɔŋ. Nialin kala si he Wii-chuoɛ dia-la ɛ chaare ba siaa a pɛu ɛ. ²¹ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Teŋ-la mi si karima pima, jiniŋ u sene ku ŋaa wutitii ne.” ²² Nii ne niaa kala tuon tore u nyun. Wu-zɔŋŋɔɔ kala u si bula piba ŋaaba wu-kpunkpere. Ba pipiese dɔŋɔ, “Josef bile dee ŋlaa?” ²³ Nii ne Yesu bira bula piba a bul, “Mi laa dii ari ma jan mage namaga a pimi. U ne ŋla: ‘Daalusun tiina, mu vaare ŋ titia.’ Ma jan bira bula pimi a bul di wialin kala mi si ŋaa Kapenam ɛ, di mi ŋaaba mi titia jan ɛ maa.” ²⁴ Nii ne Yesu bira bul, “Wutitii, mi bulaa pima ari nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dolun ɛ ne, duu ne kɔ u titia jan, u niaa buu cho.” ²⁵ Nii ne Yesu bira bul, “Má jegili, wutitii mi bulaa pima. Ilaaja fa si he u miisin ɛ, duonun bi nia jisin batori ari lebi. Ilaaja fa ŋaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dolun ɛ ne. Losun juu Iziral tinteen worun. Bua-la ɛ yo-haalaa yuga a fa he dime. ²⁶ Ama Wia bi leŋe Ilaaja mu pɛ Juu tinŋaa yo-haalaa kun-kala ɛ. U timu u mu pɛ yo-haal kubala dunɔŋa ɛ a lii Saadon tinteen ɛ, tan kubala baa yire Zarefat. ²⁷ Bua-la ɛ Ilaasa ma fa si he u miisin ɛ, gbegisin

ma yuga ne a he Iziral tinteen le, ama Wia bi leŋe Ilaasa vaare ba kuŋ-kala see baal kubala baa yire Neyemaŋ. U lii Siiria tinteen ne.”

²⁸ Nialin kala fa si he Wii-chuoŋe dia-la le a nii wiin deen, ba baaniŋ sii u nyuŋ. ²⁹ Ba sii a keŋ Yesu lere lii ba taŋ tuon a kenu kaa jil duŋdolo-la nyuŋ ba fa si saa ba jaŋ. Ba kenu kaa jil duŋdolo-la nyuŋ di-bolii aa che di ba jonu yuo ta duu tuu tel tinteen. Ba cheu ka. ³⁰ Ka u to nialin tuon a lii viiri.

Baala si keŋ jin-bomun

Maak 1.21-28

³¹ Nii ne Yesu lii Nazaret le a mu Kapenam si he Galilii tinteen. Che-wiesii-la cheen u mu juu Wii-chuoŋe dia a didageba. ³² U si dageba nii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere, bee wiaa uu bul wiaa ari doluŋ ne. ³³ Di baal kubala ne fa he Wii-chuoŋe dia-la le. Jin-bomun ne fa kenu. Nii ne u faasa chiire ³⁴ a bul, “Yesu ŋ si lii Nazaret, bee kuŋ ne ŋ che ŋ ŋaala le? N ko di ŋ kpula nee? Mi jimiŋ ne. N ŋaa Wia Tuo-pul Tiina ne.” ³⁵ Yesu si nii wialin baal-la si bula, u kpia jin-boŋ-la le a bul, “Keŋ goŋ aŋ ku lii baal-la le.” Jin-boŋ-la ŋaa baal-la tel ba kala sipaŋ aŋ lii baal-la le. U bi wu-boŋ kala ŋaau le. ³⁶ Ba si na nii, u ŋaa nuu-kala wu-kpuŋkpere. Nii ne ba pipiese doŋo a bul, “Ee ne u si wuo bul ŋla? Baal-la deen keŋ doluŋ a wuo jin-boŋo, a bul wiaa piba ba lii niaa le.” ³⁷ Nii ne Yesu wiaa teeli lee-la kala.

Yesu vaare niaa yuge

Mat. 8.14-17; Maak 1.29-34

³⁸ Nii ne Yesu lii Wii-chuoŋe dia-la Ƽ a mu baal kubala dia baa yire Saamŋ. U mua di Saamŋ hiili-haala pina aa wiile. U yaraa kala liŋ. Ba si bul u wiaa pu, ³⁹ Yesu mu chin u semƼ aŋ kpia nyanyalii-la Ƽ duu lenu. Nyanyalii-la len haal-la, aŋ ka u guu sii a ŋaa kudiilee piba ba dii.

⁴⁰ Di niaa doŋsun ma ne ŋii, ba nanŋdoŋsun wiwiile. Nyanyal-yiriba kala ne kenba. Wia si jua, ba kenba kaa ko Yesu teen. U jon u nisaa a dan ba kuŋ-kala Ƽ, ba duori. ⁴¹ Jiŋ-boŋŋo ma lii niaa Ƽ a yuge aa chiire, a bula pi Yesu a bul, “N ne ŋaa Wia Bie.” Nii ne Yesu kpiaba Ƽ di ba si u wiaa bul, beƼ wiaa ba jima ari u ne ŋaa Kirisito.

Yesu bul Wia wiaa Judiya tinteen Ƽ

Maak 1.35-39

⁴² Siipuuraa Yesu lii taŋ-la Ƽ a mu lee-la niaa si tuo dime. Nii ne nialiŋ suomo chicheu. Ba si mu nau, ba wiwalime di ba kenu bil duu si viiru. ⁴³ Nii ne Yesu bula piba a bul, “U maga di mi mu tasiŋ doŋsun maa a bul Wia kuorii-la wiaa dime. Nii ne Wia tinmi di mi ku ŋaa.” ⁴⁴ Nii ne u bul Wia wiaa Judiya tinteen, Wii-chuoŋe diisiŋ Ƽ.

5

Yesu yire u bunbun haritooro

Mat. 4.18-22; Maak 1.16-20

¹ Bua kubala Yesu chin muga kubala niŋ baa yire GenzarƼt. Niaa yuge a yigi doŋo a kuko u teen di ba nii Wia wiaa. ² Nii ne Yesu na liŋ daborusun balia di ba chin liŋ niŋ. Ba tinŋaa kaa ku bil ne aŋ mu di ba chese ba jonba. Saamŋ ne tii doŋo. ³ Nii ne Yesu juu Saamŋ

liiᅇ daboro aᅇ bul duu yigu duu juu liiᅇ tuoᅇ mua. U mu yigu. Nii ne Yesu hoᅇ liiᅇ daboro-la tuoᅇ aᅇ didage ni-daᅇ-la kala. ⁴ U si bul wiaa pi nialiiᅇ deᅇ, u bula pi Saamoᅇ a bul, “Kuosi liiᅇ daboro-la duu mu lee-la liiᅇ si lunje mua, di ma di ᅇ naᅇdoᅇsun yuo ma joᅇba a keᅇe cheᅇfilee.” ⁵ Nii ne Saamoᅇ bula pu a bul, “Mi kuhianᅇ, la yuo joᅇba titaniiᅇ kala kala ne aᅇ bi kuᅇ-kala keᅇe. Ama ᅇ-na si bul nii pimi, mi jaᅇ yuo.” ⁶ Nii ne ba ᅇaa nii a keᅇe cheᅇfilee yuge kiᅇkeᅇ. Ba si keᅇe yuge nii, ba joᅇba chiche di ba kieᅇe. ⁷ Di ba naᅇdoᅇsun he liiᅇ daboro doᅇo tuoᅇ. Nii ne ba yireba di ba ku peba le. Ba ko a chaare cheᅇfilie-la a su liiᅇ daborusu-la baliaminᅇ kala. Ba paala chiche di ba tuu liiᅇ bubuoᅇ. ⁸ Saamoᅇ yiriᅇ doᅇo ma ne fa ᅇaa Piita. Saamoᅇ Piita si na wiila si ᅇaa, u tuu kpirimi u naadusun nyuᅇ Yesu sipaanᅇ aᅇ bul, “Mi Tiina, sii lii mi teenᅇ. Mi ᅇaa haache tiina ne.” ⁹ Ba si keᅇe cheᅇfilie-la yuge nii, u ᅇaa Piita ari nialiiᅇ kala wu-kpuᅇkpuᅇ. ¹⁰ Saamoᅇ naᅇdoᅇsun Jeems ari Joᅇo ma fa he dime. Ba fa ᅇaa Zebidii biiriᅇ ne. Wialiiᅇ ba si na ma ᅇaaba wu-kpuᅇkpuᅇ. Nii ne Yesu bula pi Saamoᅇ a bul, “Si fawulluᅇ fa. A suomi jiniᅇ, ᅇ jaᅇ che kikeᅇe niaa ari ᅇ sii keᅇe cheᅇfilee nii.” ¹¹ Nii hariᅇ ba sii a keᅇ liiᅇ dabori-biisi-la kaa ku lii liiᅇ niinᅇ. Ba leᅇ kuᅇ-kala ta dime aᅇ sii to Yesu hariᅇ.

Yesu vaare gbege

Mat. 8.1-4; Maak 1.40-45

¹² Nii ne Yesu mu taᅇ kubala di baal kubala ne nii. U ᅇaa gbege ne. U na Yesu a tuu kpirimi u

sipaany an sulu a bul, “Mi kuhian, di η ne cho, η jan wuo n̄aa di mi duori.” ¹³ Nii ne Yesu liise u nisin̄ a digu an bul, “Mi cho ne. Duori.” Yawiilla guu len̄ baal-la. ¹⁴ Nii ne Yesu bula pu a bul, “S̄i wiin̄ deen̄ bula pi nuu-kala. Ama ken̄ η titia mu dage nii-la si kpu pusun̄ pipi Wia duu kpu pusun̄ pipi Wia, a piise η disinn̄in̄ ta ari Moosis fa si dagema nii. Di η ne n̄aa nii, n̄aa jan na ari η bira bi disinn̄in̄ ken̄e.” ¹⁵ An̄ ka wii-la ha faasa teeli lerin̄ kala a mu. N̄aa yuga a ko u teen̄ di ba nii u wiaa, an̄ ka duu pe vaare ba nyanyalaa maa. ¹⁶ Ka Yesu yie sii mu girin̄ duu chuole Wia.

Yesu vaare gberike

Mat. 9.1-8; Maak 2.1-12

¹⁷ Tapulii kubala Yesu didage n̄aa, di Wia dolun̄ heu le u kaa vivaare nyanyal tin̄n̄aa. Farisii tin̄n̄aa ari Wia tenin̄ kerichiba si lii Galilii tin̄teen̄ ari Judiya tin̄teen̄ ari Jerusalem kala ma fa hon̄ dime.

¹⁸ Nii ne n̄aa chun̄ gberiku kubala ari u boso kala a kaa ko a wiwalime di ba kenu kaa juu di-la le Yesu si he a bil u sipaan̄. ¹⁹ Ama n̄aa fa si yuga nii, ba bi won̄biin̄ na di ba kenu juu. Nii ne ba kenu kaa jil lusun̄ nyun̄ a ta luri a jon̄u ta. U to dime a tuu nialin̄ tutuobaanin̄ Yesu sipaan̄. ²⁰ Yesu si na ari n̄aa deen̄ba n̄aa yarida worun̄, u bula pi gberiku-la a bul, “Mi nan̄don̄, mi jon̄ η haacheba chen̄ ne.” ²¹ Nii ne Farisii tin̄n̄aa ari Wia tenin̄ kerichiba-la suomo pipiese don̄o a bul, “Kubee ne n̄aa deen̄ s̄i tuuse Wia jon̄n̄oo n̄la? Nu-kala bi jan̄ wuo jon̄ haacheba che nuu see Wia dun̄dun̄a.” ²² Nii ne Yesu wuo jin̄ ba

tuobiinaa a pieseba a bul, “Bee ne tii ma biine wiaa deenba ma tuon le? ²³ Mi si jan bul di mi jon u haacheba cheu ne koo mi si jan bul duu sii a chuoli u bosso a viviiri, ba tuon kubee ne naa moli? ²⁴ Mi jan dagema ari mi-na Nuhuobiine Bie ken dolun dunia le di mi jon haacheba che niaa.” Nii ne u bula pi gberiku-la a bul, “Sii a jon n bosso a mu dia.” ²⁵ U guu duori a sii a jon u bosso-la u fa si pin u nyun a mu dia an didenne Wia. ²⁶ U naa nialin kala fa si he dime wu-kpunkpere. Fawullun kenba. Ba denne Wia a bul, “La na wu-kpunkpere jinin.”

Yesu yire Liivai

Mat. 9.9-13; Maak 2.13-17

²⁷ Nii harin Yesu bira sii a lii a na lanpoo lilaara kubala baa yire Liivai duu hon u tintinni dia le. Nii ne Yesu yiru a bula pu duu sii a tuto u harin. ²⁸ Nii ne Liivai sii an len u kun-kala ta an to u harin.

²⁹ Nii ne Liivai naa di ba gbieli gbiele u dia le. Yesu ari u haritooro ari lanpoo lilaaraa donsun yuge, ari niaa donsun ma fa he dime.

³⁰ Nii ne Farisii tinnaa donsun ari Wia tenin kerichiba ari ba nandonsun sii a pipiese Yesu haritooro a bul, “Bee ne tii ma di lanpoo lilaaraa ari haache diiree kala hono didii kudiilee?”

³¹ Yesu nii ba sii bul nii. Nii ne u bula piba a bul, “Nialin si ken yarifielaa bi daalun njnaraa ka che, see nialin sii wiilu. ³² Mi ko di mi yire haache diiree ne di ba len ba haacheba. Nialin si ken tuo-pula mi sipaan dee mi ko mi yire.”

Ba piɛɛ Yesu nii-vɔbuŋ wiaa

Mat. 9.14-17; Maak 2.18-22

³³ Nii nɛ niaa dɔŋsuŋ ku piɛɛ Yesu a bul, “Jɔɔŋ Wia lii-foori-la haritooroo yie vuvɔɔ niŋ nɛ aŋ pɛ chuchuɔɛ Wia bua-na kala ɛ. Farisii tiŋŋaa haritooroo ma ŋiŋaa ŋii titia. Ama ŋ-na haritooroo bi niŋ ka vɔɔ.” ³⁴ Nii nɛ Yesu ma piɛɛba a bul, “Di nuu nɛ mu jaa haala kaa kɔ, di ba duu naŋdɔŋsuŋ gbigbieli ha-jaari gbiele, u naŋdɔŋsuŋ jaŋ vɔɔ niŋ koo? Ai, ba bi niŋ ka vɔɔ. ³⁵ Ama chɛɛ dɔŋ nɛ hɛ dime, ba jaŋ keŋ baal-la kaa mu lee, aŋ ka di u naŋdɔŋsu-la vɔɔ niŋ.”

³⁶ Nii nɛ u bira mage namaga a piba a bul, “Nuu-kala bi jaŋ keri geripɛ-faliŋ a kaa tɔ geri-biniŋ. N nɛ ŋaa ŋii, ŋ jaŋ chei geri-falii-la. Geripɛ-falii-la ma ŋ si kere tɔ geri-kɔsu-la ma bi jaŋ challe. ³⁷ Nii titia nɛ nuu ma bi jaŋ jon si-huon a hɛ pupoi-kpaan ɛ. N nɛ ŋaa ŋii, pupoi-la jaŋ yɛɛ, di siŋ-la kala bisa ta. ³⁸ Si-huon maga di ŋ jonu hɛ pupoi-zomun ɛ nɛ. ³⁹ Di nuu nɛ nyua si-yele, u bira bi chɛ duu nyua si-huon, bɛɛ wiaa nuu-kala jima ari si-yele nɛ zomɔ kii si-huon.”

6

Ba piɛɛ Yesu chɛ-wiesii-la chɛɛŋ wiaa

Mat. 12.1-8; Maak 2.23-28

¹ Bua kubala, chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, Yesu ari u haritooroo to nyonso бага tuon bibal. Nii nɛ u haritooro-la bori nyonso-la a chichan.

² Di Farisii tiŋŋaa dɔŋsuŋ ma hɛ dime a naba. Ba si naba ŋii, ba piɛɛba a bul, “Bɛɛ nɛ tii ma

ḡaa ḡla? Maa chei la che-wiesii-la cheḡḡ kisiḡ ne ḡii.” ³ ḡii ne Yesu piḡḡḡba a bul, “Ma bi wii-la Devit fa si ḡaa karimaa? Losuḡ fa si kenu ba di u hariḡ niaa, ⁴ u mu juu Wia-dia a joḡ boroborobala ba fa si kaa ku bil Wia sipaaḡ a choḡo dii aḡ joḡo pi u hariḡ niaa maa, ba ma laa dii. U fa ḡaa kisiḡ ne ari ni-wogo si jaḡ joḡo dii, see nii-la si kpu pusuḡ pipi Wia duḡduḡa, ka Devit ari u niaa dii.” ⁵ ḡii ne Yesu bira bula piba a bul, “Mi-na Nuhuobiine Bie ne ḡaa che-wiesii-la tiina ḡii.”

*Yesu vaare baala u nisiḡ si suba
Mat. 12.9-14; Maak 3.1-6*

⁶ Che-wiesii-la cheḡḡ doḡo Yesu bira juu Wii-chuoḡe dia a didaḡe niaa, di baal kubala ma fa he dime. U na-diinḡ nisiḡ suba ne. ⁷ Wia teniḡ kerichiba ari Farisii tiḡḡaa doḡsuḡ ma fa he dime. Baa che di ba na wii ne a to ḡii ḡe a keḡ Yesu, a bul duu chei ba kisiḡ ḡe ne. Ba kala chaare siaa bibenu di ba na ari u jaḡ vaare baal-la che-wiesii-la cheḡḡ. ⁸ Ama Yesu fa jiḡ ba tuobiinaa kala ne. ḡii ne u bula pi na-suu-la tiina a bul duu sii a ku chiḡ ba tutuobaaniḡ. ḡii ne baal-la sii a mu chiḡ dime. ⁹ ḡii ne Yesu bira piḡḡḡba a bul, “Ee ne la naabalimaba kisiḡ bul di la ḡiḡaa che-wiesii-la cheḡḡ? Di la pipe niaa ḡe koo di la dudogiseba? Di la lilaa niaa miisiḡ koo di la kpukpuba?” ¹⁰ Yesu si bul ḡii, u beḡ nialiḡ kala fa si hoḡ dime golli aḡ bula pi na-suu-la tiina duu keḡ u nisiḡ tiene. U kaa tiene. U nisiḡ bira nage u nagiḡ. ¹¹ Yesu fa si ḡaa ḡii, baaniḡ faasa

kenj Farisii tinŋaa ari Wia teniŋ kerichiba-la. Ba vuvuure nii ba si jaŋ ŋaau le.

Yesu liise u haritooroo fii ari balia

Mat. 10.1-4; Maak 3.13-19

¹² Tapulii kubala Yesu jil peeliŋ nyuŋ duu chuole Wia. U chuole Wia nii deen deen taŋ-pul.

¹³ Taŋ si pula, u yire u haritooroo ba ko u teen. Nii ne u liise ba tuon niaa fii ari balia a kenba kaa yire u nanzoba maa. ¹⁴ Nialiŋ u si liisa ne ŋla: Saamon (Yesu fa kenu yiyire Piita ne) ari u naanbie Anḡduru, ari Jeems ari Joon ari Filip ari Batolomi ¹⁵ ari Matiu ari Tomas ari Alifiyas bie Jeems, ari Saamon Zelot, ¹⁶ ari Jeems bie Judas, ari Judas Isikarot, nii-la si ku ŋaa zenbe tiina.

Yesu dage niaa aŋ pe vaare ba doŋsun maa

Mat. 4.23-25

¹⁷ Nii ne Yesu ari u nanzoba-la lii peel-la nyuŋ ku tuu a chinj tinteen, di u haritooroo doŋsun ma he dime a yuge. Niaa doŋsun ma yuga a he dime a lii Judiya tinteen, doŋsun lii Jerusalem, doŋsun ma lii Taya ari Saadon tinteen a kpage mugibaliŋ niin. ¹⁸ Niaa deenba kala ko di ba jegile nii wialiŋ Yesu sii bul ne aŋ ka duu vaareba. Nialiŋ doŋsun ma he dime, jin-bonŋo kenba. Yesu ŋaa ba duori. ¹⁹ Wia dolun ne heu le u vivaare niaa. Nii wiaa ne nialiŋ kala ninerike di ba digu. Di ba ne digu, dol-la liiu le, u ŋaa ba duori.

Nii la si jaŋ ŋaa a kenj tuotoron

Mat. 5.1-12

²⁰ Yesu si vaare nialiŋ dere, u miira beŋ u haritooroo aŋ bul,

“Ma nialiŋ si ŋaa summoo, Wia jaŋ pema le.

Ma ne jaŋ dii Wia kuorii-la.

²¹ Ma ma nialin losuŋ sii kpu leelee, Wia jaŋ pema le.

U jaŋ pima kudiilee di ma dii a voge.

Ma nialin sii yel leelee, Wia ma jaŋ pema le,
bee wiaa Wia jaŋ naa ma moŋ.

²² Di niaa ne berema a liisema ta ba tuoŋ a tutuusema a chichei ma yirin a bul di ma naa ni-bomo ne, di ba ne bul nii a tin ma sii to mi-na Nuhuobiine Bie harin wiaa, Wia ma jaŋ pema le.

²³ Di nii ne ku chinma le, ma leŋ di ma gugua ari tuotoruŋ, bee wiaa ma time jaŋ yuge Wia-jaŋ le. La naabalimaba ma dogise nialin fa sii bul wiaa, Wia Din-zoŋ-la doluŋ le nii ne.

²⁴ Ama ma nialin si keŋ kiaa leelee, ma jaŋ na heeŋ,

bee wiaa ma laa sipaan dii ma sima dere ne.

²⁵ Ma nialin si voge leelee, ma ma jaŋ na heeŋ.
Losuŋ jaŋ keŋma.

Ma nialin sii moŋ leelee, ma jaŋ na heeŋ.

Ma tuoŋ jaŋ chei, di ma yel.

²⁶ Di niaa kala yie besema le, ma ma jaŋ na heeŋ, bee wiaa la naabalimaba Juu tinnaa ma besa nialin fa si nyia wiaa a bul di baa bul wiaa, Wia Din-zoŋ-la doluŋ le ne."

Yesu dage niaa di ba cho ba dinzoŋoŋo

Mat. 5.38-48; 7.12

²⁷ Nii ne Yesu bira dage niaa a bula piba a bul, "Ma nialin sii jegili mi teen, mi bulaa pima di ma cho ma dinzoŋoŋo aa naa wu-zoŋoŋo nialin si berema le. ²⁸ U maga di maa sul Wia duu pe nialin sii bul wu-boŋoŋo ma le a chuole Wia

pi nialin sí dógisema. ²⁹ Di nuu ne falle η na-gua chan̄kpañin̄ le, keñ η na-diin̄ chan̄kpañin̄ ma birima pu duu falle. Di nuu ne keñ η geri-balin̄ laa, wuri η geri-bie ma pe pu. ³⁰ Di η ne keñ kun̄, di nuu piése chiche, joño pu. Di nuu ne joñ η kun̄ maa, bira sí piésa laa. ³¹ Ma sí che di niaa ñijaa ñii ma le, má ma joñ ñii ñijaaba le.

³² Di ma ne cho nialin̄ si choma dun̄dun̄, u bi maga di ma keñ time, beε wiaa haache diiree ma cho d̄oño ne. ³³ Di maa ñaa wu-z̄oñ̄oñ̄o nialin̄ sí ñaa wu-z̄oñ̄oñ̄o ma le, ma bi time kene, beε wiaa haache diiree ma ñaa ñii ne. ³⁴ Di ma ne joñ kiaa a chin̄ nialin̄ ma si biina ba jañ wuo time pima añ v̄oñ niaa d̄oñsun̄, ma bira bi time kene, beε wiaa haache diiree ma joñ kiaa chichin̄ haache diiree d̄oñsun̄ ne añ gberε di ba bira t̄in̄ba ñii titia. ³⁵ Ama wialin̄ mi sí che di ma ñaa ne ñla: Má cho ma d̄in̄d̄oñ̄oñ̄o aa ñaa wu-z̄oñ̄oñ̄o ba le, a joñ kiaa chin̄ba añ sí gberε di ba t̄in̄ma. Di ma ne ñaa ñii, Wia jañ leñ di ma ñaa u-na Wii-balin̄ biirin̄, duu joñ ku-bal-bal t̄in̄ma. Wia yie pe ni-b̄oñ̄oñ̄o ari nialin̄ ma kala si keñ siin̄ le ne. ³⁶ Má fifá niaa nennige ari ma Nyimma Wia sí fá niaa nennige ñii.

Ma sí ma d̄oñsun̄ t̄in̄ñaa wiaa laa jijin̄

Mat. 7.1-5

³⁷ Ma sí ma d̄oñsun̄ t̄in̄ñaa wiaa laa jijin̄ a ma sí cheerin̄ joño piba. Di ma ne ñaa ñii, Wia ma bi jañ joñ cheerin̄ pima. Má joñ wiaa che ma d̄oñsun̄ t̄in̄ñaa. Di ma ne ñaa ñii, Wia ma jañ joñ ma wiaa chema. ³⁸ Má ñaa kiaa pipi ma d̄oñsun̄ t̄in̄ñaa. Di ma ñaa ñii, Wia ma jañ ñaa kiaa a

pima a ma jaŋ keŋ zile ma teen. U jaŋ magise kiaa chuore a pima. Ku-la ŋ si kaa magisa pi ŋ doŋsun tinŋaa, u titia ne Wia ma jaŋ kaa magisa piŋ.”

³⁹ Nii ne Yesu bira mage namaga piba a bul, “Nyulima bi jaŋ wuo a keŋ nyulima doŋo daaŋ le. Di u ne ŋaa nii, ba kala balia jaŋ tel buotuon le. ⁴⁰ Sukuuri-bie bi u kerichi ka kii, ama di kerichila dage bile dere, u jaŋ wuo mage u kerichila. ⁴¹ Ee ne ŋ jaŋ wuo na daa-bie si tel ŋ naanbie siŋ le aŋ bi daa-bal-la si tel ŋ titia siŋ le ka na? ⁴² N bi jaŋ wuo bula pi ŋ naanbie a bul duu len di ŋ liise daa-bie-la si he u siŋ le, aŋ paala bi daa-bal-la si he ŋ titia siŋ le ka na. N-na kanfugi tiina, laa sipaan liise daa-bal-la si he ŋ titia siŋ le, ka ŋ siaan wuo na, nii ne ŋ ma jaŋ wuo pe ŋ naanbie le a liise daa-bie-la si he u siŋ le a pu.”

*Yesu mage namaga a tige tia ari u nene le
Mat. 7.16-20; 12.33-35*

⁴³ Nii ne Yesu mage namaga a pi niaa a bul, “Tia-la si keŋ yarifelaa bi jaŋ neŋ neŋ-lorunun, aŋ ka tia-la si bi yarifelaa kene ma bi jaŋ neŋ neŋ-zoŋŋoo. ⁴⁴ Tia-la nene ne yie dage tia-la yiri. Sojaamin bi tutogo nanbilaa ka neŋ, sogun-gbene ma bi chichueŋ ka neŋ. ⁴⁵ Ni-zomun keŋ tuobiŋ-zoŋŋoo ne u tuon le aa ŋaa wu-zomola u sii biinu. Ni-bomun ma keŋ tuobiŋ-boŋŋoo ne u tuon le a maa ŋaa wu-bomola u sii biinu u tuon le. N tuobiinaa si keŋ wii-la ne, u ne ŋ niŋ bubul.”

*Yesu mage namaga a tige di-saaraa balia le
Mat. 7.24-27*

46 Nii ne Yesu bira bul, “Bee ne tii ma kenmi yiyire ‘La Tiina, la Tiina,’ an bi wialin mi sii bula pima ka naa? 47 Nii-la kala si ko mi teen a jegile nii mi niin wiaa a tutoba, mi jan dagema nii u si naga. 48 U nage baala si saa dia ne a lu dia-la gentine, u faasa tuu kpaginyilin nyun. Nii ne duonun nii, fuon su a pelle yage dia-la, ka dia-la bi jigise maa, bee wiaa u saau worun ne. 49 Ama nii-la si jegile nii wialin mi si bula an biba to, u nage baal-la si saa u dia tinteen an bi gentine luo u tuu ne. Nii ne duonun nii, fuon su, liin pelle yage dia-la, dia-la kala tel wuru.”

7

Yesu vaare laali-yuoroo kuhian yomo

Mat. 8:5-13

1 Yesu si bul wiaa deenba kala a pi nialin dere, u sii mu tan kubala baa yire Kapenam.

2 Baal kubala ne fa he dime. U fa naa Rom laali-yuoroo kuhian ne a fa ken u yomo ne a chou worun. Yomo-la wiwiile a pina kikiiki. 3 Nii ne laali-yuoroo kuhian-la nii Yesu wiaa. U si nii nii, u liise Juu tinnaa kuhian di ba mu sulu duu ku vaare u yomo-la. 4 Ba sii a mu Yesu teen a sulu kinken kinken a bul, “Baala deen naa ni-zon ne. U maga di n peu le. 5 U cho la niaa worun. U titia ne saa Wii-chuole dia a pila.”

6 Nii ne Yesu to ba harin mu. Ba si mu kpage laali-yuoroo kuhian dia, baal-la tin u nanjonsun di ba ku lii bula pi Yesu a bul, “Mi Tiina, si n titia walimu a ko mi dia. Mi bi maga di n ku juu mi dia. 7 Nii ne tii mi paala bi n teen ko. N-na yaa

suri η niinj a bul di mi yomo-la duori, u jaŋ duori. ⁸ Mi ma paala to mi laali-yuoroo nihiasinj niinj nε. Laali-yuoroo dɔŋsuŋ tuto mi niinj maa. Di mi nε bul di niaa deenba mu daha, ba yie mu nε. Di mi bira si di nia deen kɔ daha, u yie kɔ nε. Di mi nε bula pi mi yomo duu ŋaa deen, u yie ŋaa nε.” ⁹ Yesu si nii wiaa deenba, u ŋaa u wu-kpuŋkpere. U miira daase hariŋ a bula pi ni-dan-la fa sii to u hariŋ a bul, “Mi ha bi yarida deen doho na Iziral tinteen niaa tuɔŋ.”

¹⁰ Nii nε nialinj laali-yuoroo kuhian-la fa si tima, ba miira mu u dia, di u yomo-la duoro.

Yesu chise yo-haala bie

¹¹ Yesu si vaare Rom laali-yuoroo kuhian yomola, u bi diene ka u mu taŋ kubala baa yire Neen. Ni-dan ari u haritooroo nε to u hariŋ mu. ¹² U si mu kpage taŋ-la niinj di baa yel yoho. Baal kubala nε suba. U nε fa ŋaa u naan bie kala. U naan ma fa ŋaa yo-haal nε. Niaa yuga a lii taŋ-la a ku chigi haal-la. ¹³ Yesu si na haal-la, nennige kala kenu. U bula pu a bul duu sí yel. ¹⁴ Nii nε u mu a digi daga-la ba fa si jon suu-la hε. Nialinj fa si chuŋ daga-la a kaa mu di ba hugi, ba chin. Nii nε Yesu bula pi suu-la a bul, “Bapuɔsi-bie, mi bula piŋ di η sii suuŋ le.” ¹⁵ Baal-la sii suuŋ le a suomo bubul wiaa. Nii nε Yesu jonu pi u naan. ¹⁶ Fawulluŋ keŋ nuu-kala. Ba denne Wia a bul, “Nialinj sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le, ba tuɔŋ ku-bal nε ku tuu la tuɔŋ. Wia kɔ duu laa u niaa ta nε.”

¹⁷ Nii nε wiinj deen Yesu si ŋaa, teeli Judiya tinteen kala ari ta-biisi-la si golli Judiya tinteen.

Jooŋ, Wia lii-foori-la tiŋ tiŋdaaraa

Mat. 11.2-19

¹⁸ Jooŋ haritooro bul wiaa deenba kala Yesu si ŋaa a pu. ¹⁹ Nii ne Jooŋ, Wia lii-foori-la yire ba tuon niaa balia, a tiŋba di ba mu Yesu teen a piesu a bul, “Ŋ ne nii-la Jooŋ si si u jaŋ kɔ, koo la gberɛ nuu ma don neɛ?” Nii ne ba mu Yesu teen. ²⁰ Ba si mu u teen, ba piesu a bul, “Jooŋ, Wia lii-foori-la ne tiŋla di la ku piesin ari ŋ ne nii-la u si si u jaŋ kɔ koo la gbigberɛ nuu don neɛ?” ²¹ Bua-la titia le Yesu vaare nyanyal tiŋŋaa a yuge, a kiri jin-bonŋɔɔ niaa le, aŋ suri nyulimaa ma siaa. ²² Nii ne u bula pi Jooŋ haritooro-la a bul, “Má miira mu a bula pi Jooŋ wialin kala ma si nia aŋ na maa. Nyulimaa siaa susuri, gberikɛɛ viven, gbegisin duduori. Taŋŋaa ninii wiaa. Nialin si suba sisii suŋ le. Summoo ma wuo ninii Wia wu-zonŋɔɔ. ²³ Nialin si bi kaa lere ari mi ne ŋaa nii-la Wia si tima, ba tuon jaŋ tɔre.”

²⁴ Nii ne Jooŋ haritooro-la viiri. Ka Yesu suomo bul Jooŋ wiaa a pipi ni-dan-la. U pieseba, “Ma si mu Jooŋ teen giri-bine le, beɛ ne ma fa gberɛ di ma na? Ma mu di ma na jaŋ pelin si kaa viviisi neɛ? Ai. ²⁵ Beɛ ne saa ma lii di ma na? Ma lia di ma na nuu si laale geri-zonŋɔɔ neɛ? Ai. Bee na nialin si yie laale gennin deenba, ba yie juu kuori-diisin ne aa nii sima. ²⁶ Má saa dagemi kula ma si mua di ma na. Ma mu di ma na nii-la sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le neɛ? Oo, mi jaŋ bula pima ari ma na nuu duu kii nii-la sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le. ²⁷ U-na Jooŋ wiaa ne ba ŋmunsa bil Wia tenin tuon, a bul di Wia si,

‘Má jegile nii mi teen, mi jan tin mi tinđaraa duu laa η sipaan a mu a wase wonbiin bilin le.’ ”

²⁸ Nii ne Yesu bira bula pi niaa a bul, “Joon ne kii nuu-kala ba si lula. Ama nii-la si ηaa ni-bie Wia kuorii-la tuon, u ne yuga kii Joon.”

²⁹ (Nialin ari ba tuon lanpoo lilaaraa fa si nii wialin Joon si bula, ba laa dii a to Wia. Ba ne ku ηaa tuo-pul timma. Joon foba Wii-chuoŀe liin maa. ³⁰ Ama Farisii tinηaa ari Wia tenin kerichiba via Wia niin wialin Joon si bula. Ba ne bi seye di Joon foba Wii-chuoŀe liin.)

³¹ Nii ne Yesu bira bul, “Beε ne mi jan ken jinin niaa kaa magise? Eε ne ba nage? ³² Ba nage hanbiisin sii gbieli yobo tuon ne. Donsun yie kpia donjo le, a bula piba a bul, ‘La yii yiilaa ne pima, an ka ma bi gua, la yel yoho pima, an ka ma bi yel.’ ³³ Bua-la le Joon Wia lii-foori-la si ko ma teen, uu voo niin ne a bi sinin ma nyua. Nii ne ma si di jin-bon ne kenu. ³⁴ An ka mina Nuhuobiine Bie ko ma teen a didii kiaa an pe nyunyua sinin maa. Nii ne ma bula pi donjo a bul baala deen ηaa luobii tiina ne a ηaa si-nyuaru maa, an pe ken lanpoo lilaaraa ari haache diiree kala kaa dii nanđonsun. ³⁵ Nialin si sei wu-jimii-la si lii Wia teen, ba wu-ηaalaa daga ari ba sene lii Wia teen ne.”

Yesu juu Farisii kubala dia baa yire Saamon

³⁶ Tapulii kubala Farisii tinηaa tuon donjo yire Yesu duu ko u dia di ba dii kudiilee. Yesu mu a hon di ba dii kiaa. ³⁷ Di haal kubala he tan-la le a ηaa haache diiru. Haal-la nii Yesu wiaa ari u

he Farisii tiina-la dia le aa dii kiaa. Nii ne u sii jon tulaali lon a kaa mu juu dia-la. ³⁸ U si juu dia-la, u chin Yesu naasin seme a yiyel sii-liirin a hihe Yesu naasin le. Sii-liirin si he Yesu naasin le nii, u ken u nyu-punaa kaa tiike an guori Yesu naasin, a bise tulaalii-la he u naasin le. ³⁹ Farisii tiina-la si yire Yesu duu ku dii kiaa na wiin deen a bibiine u tuon le, "Di baala deen sene naa nii-la sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ne, u fa jan jin ari haala deen si digu naa haache diiru ne." ⁴⁰ Nii ne Yesu bula pi Saamon a bul, "Saamon, mi ken wii ne di mi bula pin." Nii ne Saamon bula pu a bul, "Mi kuhian, bula pimi." Nii ne Yesu bula pu a bul, ⁴¹ "Baalaa balia ne he dime a sii mu chin moribee kiaa tiina teen. Dono chin siidi bui banese, dono ma chin siidi zo-banese. ⁴² Niaa deenba balia tuon, kun-kala bi u chimin wuo tin. Nii ne kiaa tiina-la jon chin-la a che ba kala. Niaa deenba baliamin tuon, kubee ne jan cho baal-la worun?" ⁴³ Nii ne Saamon bula pu duu biina ari nii-la chimin si yuga ne. Nii ne Yesu bula pu di wutitii ne.

⁴⁴ Nii ne u miira ben haal-la an piесе Saamon a bul, "N na haal-la deen nee? Mi ko n dia, an ka n bi liin naa pimi di mi son mi naasin, an ka u-na ken u sii-liirin kaa son mi naasin an ken u nyu-punaa ma tiike. ⁴⁵ Mi sii ko n dia, n bimi guoro, ka u-na guori mi naasin. ⁴⁶ N bi nuun naa tise mi nyun, ka u-na naa tulaali tise mi naasin. ⁴⁷ Mi bula pin ari mi jon u haacheba yuge ne a cheu, nii ne tii u chomi worun nii. Ama nii-la ma mi si jon u haacheba muapilii cheu, u tiina ma chomi muapilii ne." ⁴⁸ Nii ne Yesu bula pi

haal-la niaa tuon ari u jon u haacheba a cheu ne. ⁴⁹ Nii ne nialin ku-kaanaa fa si hono didii kudiile-la bibiine ba tuon le a bul, "Kubee ne nia deen si paala jon haacheba che niaa?" ⁵⁰ Ama Yesu bula pi haal-la a bul, "N yarida ne laan ta. Mu ari yarifiela."

8

Haala-la sii to Yesu harin

¹ Nii harin Yesu gollo to ta-balaa ari ta-biisin a bubul Wia wu-zomɔ-la a tige Wia kuorii-la le. U haritooro-la fii ari balia to u harin mu, ² ari haalaa donsun maa. Ba tuon donsun faa wiile ne, jin-bononɔ ma fa ken donsun. Yesu vaare ba kala. Ba tuon donɔ yirin ne Meeri Magidalin. Yesu fa kiri jin-bononɔ balipe ne u le. ³ Donɔ ma yirin ne Juana. U bala ma yirin ne Kusa. Kusa fa naa nihian ne kuoro Herod dia le. Haal-la ba sii yire Suzana ma he dime a pe haalaa donsun yuge ma le. Ba peba le ari kialin kala Yesu ari u haritooro sii che.

Yesu mage namaga a tige baal-la sii duu kiaa le

Mat. 13.1-9; Maak 4.1-9

⁴ Nii ne niaa lii tasin a kuko Yesu teen. Ni-dan-la si ku hilime dɛɛ, Yesu mage namaga a piba a bul, ⁵ "Baal kubala ne sie a mu u duu u kiaa. U jon u ku-doho aa mise ne. U sii mise nii, donsun tel wonbin tuon. Niaa vene nuose, ka diibiisin tuosa dii. ⁶ Donsun ma tel kpaginyilin nyun a nyu an suu, bee wiaa liin tuo dime. ⁷ Donsun ma tuu tel sosun tuon a nyu, ba di sosun kala

waa he dɔŋɔ le. Sɔsu-la wulimɩŋ kenɩ kialɩŋ, ba suu. ⁸ Ku-doho-la dɔŋsunɩ ma tel tɩŋtee-zɔmunɩ le. Ba nyu a waa a wase kinɩkenɩ a he biee zɔɔ zɔɔ.” Nii ne Yesu mage namaga-la dere aŋ bul, “Digilaa tɩŋnaa, má wuoli ma digilaa nii.”

Yesu dage namaga-la bubuɔŋ

Mat. 13.10-23; Maak 4.10-20

⁹ Nii ne Yesu haritooro piɩɩe namaga-la bubuɔŋ. ¹⁰ Yesu bula piɩa a bul, “Ma niaa deenɩba ne Wia dage u kuorii-la bubuɔŋ pa. Ama ni-danɩ kala, namagaba ne u yie kaa didageba. Ba yie jegili jegili aŋ bi ba bubuɔŋ jɩŋ a bira nyilimi nyilimi aŋ bi kuŋ-kala ma wuo na.

¹¹ Namaga-la bubuɔŋ ne ŋla: Wia niŋ wiaa ne ŋaa ku-doho-la. ¹² Kialɩŋ si tel wonɩbiŋ tuɔŋ ne ŋaa nialɩŋ si yie nii Wia niŋ wialɩŋ, ka Sitaani ku liiri wialɩŋ ba tuɔŋ, di ba sí wialɩŋ laa dii di Wia laaba ta. ¹³ Kialɩŋ si tel kpaginyilɩŋ nyunɩ ma ne ŋaa nialɩŋ si yie nii Wia niŋ wialɩŋ a sei ari tuɔɔɔɔɔɔɔɔ. Ama u bi ba tuɔŋ tibe. Ba yie sei wii-la a mu mage ŋii aŋ via. Di wiaa ne juuba, ba joŋo ta. ¹⁴ Kialɩŋ si tel sɔsunɩ tuɔŋ ma ne ŋaa nialɩŋ si yie nii Wia niŋ wialɩŋ, ama dunia kiaa wiaa wiwalimeba, ba cho di ba jigi a chiche dunia tuɔɔɔɔɔɔɔɔ wu-ŋaalaa. A tɩŋ kiaa deenɩba wiaa ba yie to mu mage ŋii aŋ bira via wialɩŋ. Wialɩŋ lel ba tuɔŋ. ¹⁵ Kialɩŋ si tel tɩŋtee-zɔmunɩ tuɔŋ ma ne ŋaa nialɩŋ si nii Wia niŋ wialɩŋ a laaba he ba tuɔsaa le a tutoba, a pese wialɩŋ le halii, ba kenɩ doho.”

Yesu mage namaga a mu tige chaanɩŋ le

Maak 4.21-25

16 Nii ne Yesu bira dage niaa a bul, “Nuu-kala sii che pulumun u dia le, u bi jan nyige chaanin bil u dia le a ken gbaŋa a chu to, u bira bi jan jon chaan-la he godo bubuon maa. U yie jonjo bil kua nyun ne di niaa ne kuu juu u dia, di ba na pulumun. 17 Wu-faali tuo see duu ku lii dijalin. Wii-kala si he birimin tuon ma jan ku lii pulumun. 18 Ma fiele ma siaa worun ari wialin ma sii nii le. Nii-la kala sii to Wia niin wiaa, Wia jan faasa peu le duu to worun. Nii-la ma si bi Wia niin wiaa ka to, Wia bi jan peu le. U si peu le mua-la maa, u jan laau kaa viiri.”

Yesu naan ari u naanbiirin ko Yesu teen

Mat. 12.46-50; Maak 3.31-35

19 Nii ne Yesu naan ari u naanaa ko lee-la Yesu si he di ba nau. Niaa si yuga nii, ba buu wuo na. 20 Nii ne nuu bula pi Yesu a bul, “N naan ari n naanaa ne chin jeen harin a chiche di ba nan.” 21 Nii ne Yesu bula pi ba kala a bul, “Nialin si nii Wia niin wiaa a tutoba, ba ne naa mi naan ari mi naanbiirin.”

Yesu naa pelin chin

Mat. 8.23-27; Maak 4.35-41

22 Tapulii kubala Yesu ari u haritooro sii juu liin daboro. Nii ne Yesu bul di ba chol muga cholo donon. Nii ne ba juu liin daboro-la a duoro mu. 23 Ba fa si duoro mu nii, Yesu pin don. Nii ne pel-duo kubala suomo ninnaa, a ku nmoo liin a he liin daboro-la tuon u chiche u su. U fa ka mua di ba tuu liin bubuon.

24 Nii ne Yesu haritooro-la mu lee-la u fa si pina, a chisu a bula pu a bul, “La kuhian, laa

che di la suu ne.” Nii ne Yesu sii donj le a kpia pel-la le anj bul lii-pel-la ma le duu fiela pinj. Pel-la kere, ka lerinj kala naa fuii. ²⁵ Nii ne Yesu piese u haritooro a bul, “Ma bi yarida naa?” U naa nuu-kala wu-kpunkpere. Fawullun ma kenba.

Nii ne ba pipiese donjo a bul, “Kubee ne saa paala naa nia deenj? U bul wiaa a pi pelinj ari lii-pelinj, ba kala to u niinj.”

*Yesu vaare baal kubala, jin-bonjoo fa si kene
Mat. 8.28-34; Maak 5.1-20*

²⁶ Nii ne ba duoro ko Gerasinj tinteenj. Gerasinj ari Galilii tinteenj kpage donjo ne. ²⁷ Ba si mu yi lee-la, Yesu lii liinj niinj. U si lia, di baal kubala ma lii tan-la a ku chemu. Jin-bonjoo kenu. U kenj yaribiree ne aa golle a dieni. U bi dia maa juu. Vaamaa lerinj ne u yie he. ²⁸ U si na Yesu, u nmoo niinj anj tuu tel u sipaanj, anj bula pu a bul, “Yesu, Wii-balinj Bie, bee ne nj che nj naami le? Mii sulun, si mi dogisu.” ²⁹ Yesu fa bula pi jin-bonj-la duu lii baal-la le, nii ne tii u bul nii. Jinji-la fa vene kenu a yuge ne. Niaa kenu kaa to dia a heu kurunj a kenj chorumoo vobu anj he niaa ba bibenu. U yie kenj chorumoo-la kaa kere, ka jinji-la kenu kaa lii juu girinj. ³⁰ Nii ne Yesu piesu a bul, “Nj yirinj ne bee?” Nii ne baal-la bul duu yirinj ne ku-kene, bee wiaa jinjinj fa yuga ne a kenu. ³¹ Nii ne jinji-la sul Yesu di ba ne lenj baal-la, duu si lenje di ba tuu buotuo-lununj.

³² Di toonunj ma he lee-la a yuge a didii kiaa peelinj nyunj. Nii ne jinji-la sul Yesu duu lenj di ba mu juu toonu-la. U sei. ³³ Ba lii baal-la le a mu juu toonu-la. Nii ne toonu-la kala sii a fa lii

peel-la nyun a tuu tel muga tuon a nyua liin a suu.

³⁴ Too-daara-la si na wii-la si n̄aa, ba fá mu a ken doworo mu bula pi bagi-daaraa ari taŋ-la n̄aa kala. ³⁵ N̄aa sii lii mu di ba na wii-la si n̄aa a kɔ Yesu teenj. Baa kɔ di baal-la Yesu si kiri jin̄sinj u ɛ, duu hon̄ Yesu sem̄e a laale gerin̄ a ken yarifiɛlaa. Ba si na n̄ii, fawullun̄ ken̄ba. ³⁶ N̄ialin̄ si h̄e dime aa ben̄, ka Yesu vaare baal-la, ba bula pi ba don̄sun̄ tin̄n̄aa n̄ii u si n̄aa a vaare baal-la. ³⁷ Ba si nii wialin̄, fawullun̄ ken̄ba worun̄. N̄ii n̄e taŋ-la n̄aa kala ku bula pi Yesu duu lii ba jan̄ ɛ. N̄ii n̄e Yesu sii juu liin̄ daboro. Ba di u haritooroo duoro viiri. ³⁸ N̄ii n̄e baal-la Yesu si kiri jin̄-bon̄n̄ɔɔ u ɛ ma sulu duu len̄ duu kɔ di ba mu. U bi seye an̄ bula pu a bul, ³⁹ “Mu dia a bula pi n̄ dia n̄aa, Wia si n̄aa wii-la n̄ ɛ.” N̄ii n̄e baal-la goll̄e jan̄ tuon̄ kala a bul wii-la Yesu si n̄aa u ɛ.

Yesu vaare Jaaris tolo

Mat. 9.18-26; Maak 5.21-43

⁴⁰ N̄ii n̄e Yesu miira mu juu liin̄ daboro a duoro chol muga. Ba cholo n̄ii di ni-dan̄ hilime a hon̄o gberu.

⁴¹⁻⁴² Di baal kubala ma kɔ dime. Baa yire Jaaris. U fa n̄aa Wii-chuɔɛ dia kuhian̄ n̄e. U fa ken̄ toli-bala n̄e. Tolo-la fa yi jis̄in̄ fii ari balia n̄e. N̄ii n̄e baal-la kɔ Yesu teenj a tuu tel u naasin̄ ɛ a sulu duu kɔ u dia. U bula pu ari u tolo n̄e pina kikiiki. N̄ii n̄e Yesu sii duu mu baal-la dia. U s̄ii mu n̄ii, di n̄aa gollu chu sem̄e-na kala.

⁴³ Haal kubala ma fa h̄e ba tuon̄. U fa ken̄ tin̄a n̄e jis̄in̄ fii ari balia, u pɔ u bi d̄ere. [U goll̄o

ɲaa daalusuɲ kinkeɲ a chei u moribiee kala, ka daalusu-la buu laa.] ⁴⁴ Nii ne u lugisi nialin tuon a ku chin Yesu harin a digi u gerin niipinin le. U tinja-la guu dere. ⁴⁵ Nii ne Yesu piесе a bul di kubee ne digu. Nuukala bul duu-na dee. Nii ne Piita bula pi Yesu a bul, “Kuhian, ka ɲ na niaa si yuga nii ne a gollun chu a yiyigi dono.” ⁴⁶ Ama Yesu ha bul di nuu ne digu. U jima ari dolun ne liu le. ⁴⁷ Haal-la si na ari wii-la u si ɲaa bi wu-faali ɲaa, u ku kpirimi Yesu sipaan a chichel, a bul nialin tuon wii-la si tii u digu, a dage nii u si digu a duori lima. ⁴⁸ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Mi tolo, ɲ yarida ne tii ɲ duori, mu ari yarifielaa.”

⁴⁹ Yesu fa sii bul wiaa nii, di tinjaara ko. U lii Jaaris dia ne a ko. U si ko, u bula pi Jaaris a bul, “N tolo-la suba ne, bira si la kuhian-la walimu.” ⁵⁰ Yesu sii nii nii, u bula pi Jaaris a bul, “Si leɲe di fawullun keniɲ. Di ɲ ɲaa yarida, u jan sii.”

⁵¹ Yesu si mu yi baal-la dia, u bi leɲe di nuukala to u harin juu dia-la, see Piita ari Jon ari Jeems, a pe bile nyimma ari u naan le. ⁵² Ba ku juu dia-la di nialin kala si he dime china yel bile yoho. Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma si yel, bile bi suba, don ne u pin.” ⁵³ Nii ne ba kala momu, bee wiaa ba jima ari u suba ne. ⁵⁴ Nii ne Yesu guu mu ken bile nisin le an yiru a bul, “Sii mi bii.” ⁵⁵ Nii ne u dima miira ku juu. U sii lima lima. Nii ne u bul di ba ɲaa kudiilee pu duu dii. ⁵⁶ Wii-la ɲaa bile nyimma ari u naan wukpunkpere. Nii ne Yesu bula piba di ba si wiin deen si ɲaa bula pi nuukala.

9

Yesu tiŋ u haritooroo fii ari balia

Mat. 10.5-15; Maak 6.7-13

¹ Nii ne Yesu yire u haritooroo fii ari balia a he dɔŋɔ ɛ, a piba dolun di ba wuo jin-bɔŋɔɔ aŋ vivaare nyanyal tiŋŋaa maa. ² Nii ne u tiŋba di ba lii a bul Wia kuorii-la wiaa aŋ pe vaare nyanyal tiŋŋaa. ³ U bula piba di ba sí kuŋ-kala kaa pe veŋ woŋbii-la, di ba sí daantigisiŋ koru, di ba sí luɔgaba ma koru, di ba sí kudiilee ma koru, di ba sí moribiee ma koru, a sí genniŋ balia ma paa. ⁴ U bira bula piba a bul, “Di ma ne mu a juu taŋ kala, má juu dia-la niaa si cho ma wiaa, a he dii-bala ɛ halii a mu lii taŋ-la ɛ. ⁵ Di ma mu taŋ kala, di ba pɔ di ma sí juu, má kiele mu. Di ma mua, má kpesi ma naasiŋ hagila ta. Nii jan ŋaa di ba jin ari ba ŋaa wii ne a cheima.”

⁶ Nii ne Yesu haritooro-la sii a gollɔ to tasiŋ aa bul Wia wu-zɔmɔ-la wiaa aŋ pe vaare niaa lee-na kala ba si mua.

Herɔd tuɔbiinaa vugima

Mat. 14.1-12; Maak 6.14-29

⁷ Galilii tiŋŋaa kuoro Herɔd si nii wialiŋ Yesu haritooro-la fa si gollɔ ŋaa, u tuɔŋ kala vugima, beɛ wiaa niaa dɔŋsuŋ bula ari Joɔŋ Wia lii-foori-la ne sii suuŋ ɛ. ⁸ Niaa dɔŋsuŋ ma si Ilaaja ne sii suuŋ ɛ, dɔŋsuŋ ma si nialiŋ fa síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dolun ɛ faafaa dɔŋɔ ne sii suuŋ ɛ. ⁹ Nii ne Herɔd bul, “Mi ŋaa ba kpu Joɔŋ a keri u nyuŋ ne, ka kubee wiaa ne saa mi biraa nii ŋla?” Nii ne u ninerike duu na Yesu.

Yesu pi niaa bui banɔŋ kudiilee

Mat. 14.13-21; Maak 6.30-44; Jɔɔŋ 6.1-14

¹⁰ Nii ne Yesu nanzɔɔba-la miira kɔ u teen a bul wialin kala ba si ŋaa pu. Nii ne u ken ba dunɔɔŋa mu tan kubala baa yire Betisaada.

¹¹ Nialin si nii Yesu wiaa duu mu Betisaada, ba to u harin mu. U kenba worun a bul Wia kuorii-la wiaa piba, an vaare nialin sii wiilu.

¹² Wia si suomo duu juu, u haritooro-la fii ari balia-la kɔ u teen a bula pu a bul, "Len di niaa deenba viiri a mu tan tuɔŋ ari bagisin si kpaga daha a che kudiilee ari di-pinin, bee wiaa kun-kala tuo daha." ¹³ Nii ne Yesu bula piba a bul, "Má mu che kudiilee a piba di ba dii." Nii ne ba bula pu a bul, "Ku-la la si kene ne boroboroba banɔŋ ari chenfilee balia. Nŋ che di la mu yɔɔ kudiilee kaa kɔ pi ni-dan deen kala nee?"

¹⁴ Baalaa fa si he nialin tuɔŋ yi bui banɔŋ ne. Nii ne Yesu bula pi u haritooro a bul, "Má len di nialin gulimo hɔŋ hɔŋ mahin balia ari fii fii leree." ¹⁵ Nii ne u haritooro-la ŋaa nialin kala tuu hɔŋ.

¹⁶ Yesu laa boroboroba banɔŋ-la ari chenfilee balia-la a wula ben wia nyun an chuɔle Wia, an kaa chɔge chɔge a pi u haritooro. Ba laa kaa mu kpaa nialin. ¹⁷ Ba kala dii a vɔge an ka. U haritooro-la paa ku-kaan-biisin a su sinsin fii ari balia.

Piita dage Yesu si ŋaa nii-la

Mat. 16.13-19; Maak 8.27-29

¹⁸ Tapulii kubala Yesu dunɔɔŋa chuchuɔle Wia. U haritooro ma he u teen. Nii ne u pieseba a bul, "Kubee ne niaa si mi ŋaa?" ¹⁹ Nii ne u

haritooro-la bul, “Dɔŋsun si η ηaa Jɔɔŋ nɛ, Wia lii-foori-la. Dɔŋsun ma si di η ηaa Ilaaja nɛ. Dɔŋsun ma si η ηaa nialin fa sii bul wiaa, Wia Din-zɔŋ-la dolun lɛ faafaa dɔŋɔ nɛ si sii suun lɛ.”²⁰ Nii nɛ Yesu miira piɛɛ u haritooro maa a bul, “Ka ma maa, ma si mi ηaa kubɛɛ nɛ?” Piita si, “N η nɛ ηaa Kirisito, nii-la Wia si liisa.”

*Yesu bul nii u si jan na hɛɛŋ aŋ pɛ suu
Mat. 16.20-28; Maak 8.30-9.1*

²¹ Nii nɛ Yesu bula piba ari siifiesin di ba pɔ di ba sɪ wii-la bula pi nuu-kala. ²² U bira bula piba a bul, “Mi-na Nuhuobiine Bie jan na hɛɛŋ kinkeŋ. Juu tinŋaa nihiasin ari nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba kala jan viami. Ba jan kpumi, ka di mi sii suun lɛ tapul-torimun chɛɛŋ.”

²³ Nii nɛ u bula pi nialin kala a bul, “Di nuu-kala nɪi chɛ duu tomi, see duu via u titia wonɓiin aŋ jon u daa-gɛɛɛ baase tapulii-na kala a to mi harin. ²⁴ Nii-la kala sɪi chɛ duu laa u miisin, u jan jon u miisin ta, ama nii-la si via u miisin ta a tin mi wiaa, u jan sɛnɛ laa u miisin. ²⁵ Di η nɛ tii dunia kala aŋ bi miisin kenɛ, bɛɛ kun nyuurii nɛ η na? ²⁶ Mi-na Nuhuobiine Bie jan mu Wia-jan aŋ miira kɔ, a chaane ari mi Nyimma si chaane nii. Wia tinɗaaraa ma jan to mi harin kɔ a ma chaane. Ba-na bi disin kenɛ. Nialin hiisin si kenɛ a tin mi wiaa ari wialin mi si bula wiaa, mi ma jan fɛba hiisin bua-la lɛ mi si jan miira kɔ. ²⁷ Wutitii nɛ mi bulaa pima, niaa dɔŋsun hɛ daha, ba bi jan suu see di Wia kuorii-la kɔ.”

*Yesu birima**Mat. 17.1-8; Maak 9.2-8*

²⁸ Yesu si bul wiaa deenba kala dεε, u tapulaa chori chεεη nε u sii jil peelinj nyunj duu chuolε Wia. U kenj Piita ari Jooη ari Jeems ba jil. ²⁹ U fa sii chuolε Wia nii, u siaa birimε. U gerinj ma pulle a tutul. ³⁰ Niaa balia guu ko u teenj a kalaa tul. Moosis ari Ilaaja nε. ³¹ Ba chinj aa bul wiaa. Baa bul nii Yesu si janj suu Jerusalem lε. U tintinjaa diderinj nε nii.

³² Piita ari u nanjonsonj fa pinj donj nε, ama ba hirike sii a na Yesu sii tul nii, a na nialinj balia ma si chinj u teenj. ³³ Nii nε nialinj ta Yesu anj viviiri. Ba si viire nii, Piita bula pu, "Kuhianj, u naa wuzonj nε la si hε daha. La janj hε lenjεε batori, di η kenj donjo, di Moosis ma kenj donjo, di Ilaaja ma kenj donjo." U sii bul wiaa deenba kala, u fa paala bi jinj wii-la kala u sii bul.

³⁴ Piita ha sii bul wiaa nii, duonjbinjbaaninj ku tuu toba. U si toba nii, fawullunj kenj Yesu haritooro-la. ³⁵ Ka nuu yiikoro lii duonjbinjbaan-la tuonj aa bul, "Mi Bie nε ηla. U nε naa nii-la mi si liisa. Má jegile nii u teenj." ³⁶ Yiikori-la si bul wiaa dεε, u-na Yesu dunjonja nε hε dime. Nii nε u haritooro-la tore ba niinj. Ba bi wii-la ba si na bula pi nuu-kala.

*Yesu kiri jinj-bomunj bie lε**Mat. 17.14-18; Maak 9.14-27*

³⁷ U tanj si pula, ba lii peel-la nyunj tuu, nii nε ni-danj ku chenj Yesu. ³⁸ Di baal kubala lii ni-danj-la tuonj a faasa yire, "La kuhianj, bee na mii sulunj di η pε mi bie lε. U nε mi bie kala. ³⁹ Jinj-bomunj

ne kenu, u chichiire a teriki. Nanɗuo-funɗuga yie to u niinj. Uu walimu a pɔ u buu ka lenj. ⁴⁰ Mi mu sul η haritooroo di ba kiri jin-bɔŋ-la u le, ama ba bi wuo kiri.” ⁴¹ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma lɛɛɛ niaa deenba, ma bi yarida keɛ. Ma ηaa ni-bomɔ ne. Eɛ ne mi jan nyalime a dieni ma teenj?” Nii ne u bula pi baal-la a bul, “Kenj η bile kaa kɔ mi teenj.” ⁴² Nii ne bile sii mu. Bile sii mu nii, nii ne jin-bɔŋ-la ηmobu lo tinteenj u teriki. Nii ne Yesu bul jin-bɔŋ-la le duu lii bile le. U lii, ka bile duori, anj ka Yesu jonu pi u nyimma.

⁴³ U ηaa nialinj kala wu-kpunjkpere. Ba si di Wia kenj dolunj worunj.

Yesu bira bul u suunj wiaa

Mat. 17.22-23; Maak 9.30-32

Nialinj kala haa biine wu-kpunjkperisi-la Yesu si ηaa le. Nii ne u bula pi u haritooro-la a bul, ⁴⁴ “Ma si wii-la mi si jan bula pima yu. U ne ηla: Ba jan jon mi-na, Nuhuobiine Bie a he niaa nisinj le.” ⁴⁵ Ama u haritooro-la bi wii-la u si bula bubuɔŋ jinj. U ηaa wu-faali ne ba teenj. Nii ne tii ba bi u bubuɔŋ wuo jinj. Ama ba fifá fawullunj di ba pieɛ wii-la bubuɔŋ.

Yesu haritooroo kenj ba tuɔŋ kuhianj wiaa lilere

Mat. 18.1-5; Maak 9.33-37

⁴⁶ Nii ne Yesu haritooroo kenj ba tuɔŋ kuhianj wiaa lilere. ⁴⁷ Yesu fa jinj wii-la ba sii biinu a kenj bii-bie kaa kɔ kii u semɛ, ⁴⁸ anj bula piba a bul, “Di nuu-kala ne kenj bii-bie dɔŋɔ worunj a tinj mi wiaa, mi ne u kenj worunj nii. Nii-la ma kala si kenjmi worunj, mi dunɗuna dee u kenj worunj nii.

Nii-la si tin̄mi ma ne u ken̄ woruŋ n̄ii. Nii-la si ŋaa ni-bie ma tuoŋ, u ne ŋaa ma tuoŋ kuhian̄.”

Nii-la kala si biŋ bere, u choŋ ne

Maak 9.38-40

⁴⁹ Nii ne Joŋ bula pi Yesu a bul, “Kuhian̄, la na baal kubala duu yire ŋ yirin̄ aa kiri jin̄-boŋŋoo niaa le. La kiru duu si n̄ii ŋaa, bee wiaa u bi la doŋo ŋaa.” ⁵⁰ Nii ne Yesu bula pi Joŋ ari u haritoooro ku-kaanaa a bul, “Ma siu kiru, bee wiaa nii-la kala si bi ma harin̄ lia, u ŋaa ma doŋo ne.”

Samaria tin̄teen̄ seme doŋo niaa via Yesu

⁵¹ Nii ne tapulii-la kpage di ba joŋ Yesu a kaa jil Wia-jaŋ. U ŋaa siri a sii, a joŋ won̄biin̄ a mumu Jerusalem. ⁵² U tin̄ tin̄daaraa di ba laa u sipaan̄ a mu Samaria tin̄teen̄ ta-bie kubala, a che lerin̄ a bilu le. ⁵³ Ka nialin̄ bi siri ŋaa di ba laau, bee wiaa ba jima duu mu Jerusalem ne.

⁵⁴ U haritoooro Jeems ari Joŋ si na n̄ii, ba piесе Yesu a bul, “La Tiina, ŋ jaŋ len̄ di la sul nyinin̄ duu lii via nyuŋ ku tuu a diiba koo?” ⁵⁵ Nii ne Yesu daase harin̄ aŋ kpiaba le [a bul, “Ma bi jin̄ dima-la yiri Wia si joŋo pima. Mi-na Nuhuobiine Bie bi ko di mi kpu niaa, ama di mi laa niaa ta ne.”] ⁵⁶ Nii ne ka ba kiele mu taŋ doŋo.

Nialin̄ si maga di ba to Yesu harin̄

Mat. 8.19-22

⁵⁷ Ba si lii joŋ ba won̄biin̄, baal kubala bula pi Yesu a bul, “Mi ŋaa siri di mi to ŋ harin̄ a mu lee-na kala ŋ sii mu.” ⁵⁸ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Jolluŋ ken̄ buasuŋ ne a jujuu, diibiisin̄ ma ken̄ dellin̄ ne a jujuu, ama mi-na Nuhuobiine Bie bi

di-piniŋ keŋe di mi pina wiesi.” ⁵⁹ Nii ne u bula pi nuu doŋ maa a bul, “To mi hariŋ.” U bula pu a bul, “Mi Tiina, leŋ di mi laa sipaan mu hugi mi nyimma.” ⁶⁰ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Leŋ di suunuŋ tinŋaa mu hugi ba suunuŋ, aŋ ka di ŋ ma mu bul Wia kuorii-la wiaa a pi niaa.”

⁶¹ Nu ma doŋ bira bula pu a bul, “Mi Tiina, mi jaŋ to ŋ hariŋ, ama leŋ di mi mu ta mi dia niaa aŋ ko.” ⁶² Nii ne Yesu bula pu a bul, “Nuu-na kala si suomo duu pere aŋ didaase u hariŋ, u bi tinŋimii kala keŋe Wia kuorii-la le.”

10

Yesu tin u nanɔɔba mahin batori ari fi

¹ Yesu si bul wiaa deenba deŋe, u liise niaa mahin batori ari fi a keŋba kaa kpaa balia balia, a tinba di ba laa sipaan mu lee-kala u titia si jaŋ mu. ² U bula piba a bul, “Kiaa yuga бага le di ba ŋaa, ama tinŋinnaa bi yuge di ba tin. Má sul бага-la tiina duu he niaa di ba tin tinŋimii-la. ³ Má sii mu. Ma nage pie-biisin ne. Mii tinma di ma guoli gunḡurusuŋ tuoŋ. ⁴ Ma sí moribiee koru, ma sí sulli-gbaŋsin koru a sí neŋteŋeŋe tun bulia bulia ma koru a sí china chuole niaa ma dieni woŋbiin le. ⁵ Di ma ne mu juu dia kala, má laa sipaan bula pi dia-la niaa a bul, ‘Dia deen niaa jaŋ hoŋ ari yarifiela.’ ⁶ Di nuu ne he dime si cho yarifiela-la, má leŋ duu hoŋ ari yarifiela ari ma si sul nii. Di nuu tuo dia-la le a cho yarifiela-la, yarifiela-la ma si sula jaŋ miira ko ma teen. ⁷ Di ba ne pima di-piniŋ, má he dii-bala le halii aa dii kudiile-la ba si ŋaa pima aa nyua liin ma

dime. Di tininna ne tima, u maga di ba timu ne. Ma sí gollo pipin niaa diisin le. ⁸ Di ma ne mu tan kala, di ba ne pima di-pinin, máa dii kialin kala ba si naa pima lee-la. ⁹ Má vaare nyanyal tinnaa ma kala si he tan-la le an bula piba a bul, 'Wia kuorii-la ku kpagema ne.' ¹⁰ Ama di ma ne mu tan kala, di ba ne bima di-pinin pa, má lii chin wonbiin le an bula piba a bul, ¹¹ 'Ma tan-la hagila si mere la naasin le, ba ne la kpesee hema le nla. Ama u maga di ma jin ari Wia kuorii-la ku kpagema ne.' ¹² Mi bulaa pima ari sariya che-diilin, Wia jan dogise tan-la niaa a kii bua-la le u si dogise Sodom niaa nii."

Tasi-la niaa si bi Yesu wiaa laa dii
Mat. 11.20-24

¹³ Nii ne Yesu bula pi tan-la niaa si bi u wiaa laa dii a bul, "Ma Korazin tinnaa, ma jan na heen. Betisaada tinnaa maa, ma ma jan na heen. Wu-magila-la ba si naa ma teen, di ba ne fa naaba Taya ari Saadon niaa teen nla, ba fa bi jan dieni an hono telle telle naasin a naa tuoron bubuge ba titia, a didage nii ari ba birima lii ba haacheba le ne. ¹⁴ Sariya che-diilin, Wia jan dogise Korazin ari Betisaada tinnaa a kii Taya ari Saadon tinnaa. ¹⁵ Ma-na Kapenam tinnaa, ma ne paala chiche di ma ken ma titia a kaa jil Wia-jan. Ama Wia jan jonma yuo ta di ma tuu juu Wia nyinin."

¹⁶ Nii ne an ka u bira bula pi u haritooro-la a bul, "Nii-la kala si jegile nii ma teen, u jegile nii mi ma teen ne. Nuu-kala si viama, u viami ma ne. Nii-la kala ma si viami, u ma via nii-la si tinmi ne."

Yesu nan̄zɔɔba-la mahiŋ batori ari fii miira kɔ Yesu teen̄

¹⁷ N̄ii n̄e Yesu nan̄zɔɔba-la mahiŋ batori ari fii-la miira kɔ Yesu teen̄. Ba tuɔŋ tɔr̄e kiŋkeŋ a bula pi Yesu a bul, “La Tiina, di la n̄e yire ŋ yiriŋ, jiŋ-bɔŋŋɔɔ ma yie paala to la niŋ n̄e.” ¹⁸ N̄ii n̄e Yesu bula piba a bul, “Mi na Sitaani duu lii wia nyuŋ ku tuu tel a nage duonuŋ s̄ii ligise ŋii.” ¹⁹ N̄ii n̄e Yesu bira bula piba a bul, “Má jegile nii mi teen̄. Mi pima doluŋ di ma wuo viveŋ diŋŋaa ari nuɔmaa tuɔŋ, ka ba bima wuo diŋ. Mi pima doluŋ di ma wuo Sitaani maa. U bi jaŋ wuo keŋma walime. ²⁰ Ama ma sí leŋe di ma tuɔŋ tɔr̄e ari jiŋ-bɔŋŋɔɔ s̄ii to ma niŋ le, má miira leŋ di ma tuɔŋ tɔr̄e a tiŋ ba si ŋmuŋse ma yiraa he Wia-jaŋ le.”

*Yesu tuɔŋ tɔr̄e Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le
Mat. 11.25-27; 13.16-17*

²¹ Bua-la titia le Yesu tuɔŋ tɔr̄e Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le a bul, “Mi Nyimma, ŋ n̄e ŋaa wia nyuŋ ari tiŋteen̄ kala Tiina. Mii lolluŋ ari ŋ si keŋ wialiŋ ŋ si joŋo faa a dage nialiŋ si bi wiaa jiŋ, aŋ bi joŋo dage nialiŋ si keŋ wu-jimiŋ. Mi Nyimma, mii lolluŋ. N̄ titia tuɔtɔruŋ le n̄e ŋ ŋaa ŋii.” ²² N̄ii n̄e u bira bul, “Mi Nyimma joŋ kuŋ-kala doluŋ n̄e pimi. Mi Nyimma duŋduŋa n̄e jiŋ ŋii mi si naga. Mi ma duŋduŋa n̄e jiŋ ŋii mi Nyimma ma si naga. Nuu-kala bira buu jiŋ, see nialiŋ duŋduŋa mi s̄ii cho di mi dage.”

²³ N̄ii n̄e Yesu miira daase u haritooro-la aŋ bula piba ba duŋduŋa a bul, “Ma tuɔŋ tɔr̄o ari ma wuo nina wialiŋ kala ma s̄ii na. ²⁴ Mi jaŋ

bula pima ari bunḅun nialin fa s̄i bul wiaa, Wia Diḅ-zoḅ-la dolun ɛ ari faafaa kuoroo paala yuga a faa cho di ba na wialin ma s̄i na aḅ bi wuo na, a ma faa cho di ba nii wialin maa ma s̄i nii, aḅ ka ba bi wuo nii.”

Yesu dage niaa ba si jan ḅaa ḅii a cho ba doḅsun tinḅaa

²⁵ Nii ne Wia tenin kerichi kubala kɔ a wi-walime duu magise Yesu a piesu a bul, “Kuhian, beɛ kun ne mi jan ḅaa a ken miisi-la si bi dere?”

²⁶ Nii ne Yesu piesu a bul, “Beɛ ne ba ḅmunse Wia tenin tuoḅ? Eɛ ne ḅ yie karime?” ²⁷ Nii ne baal-la bula pu a bul, “Ba si di ḅ ken ḅ tuoḅ kala ari ḅ kun-kala ari ḅ tuoḅiinaa ma kala a cho ḅ Tiina Wia, a cho ḅ doḅo tiina maa ari ḅ si cho ḅ titia ḅii.” ²⁸ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Wialin kala ḅ si bula ḅaa wutitii ne. N̄ ne ḅaa ḅii, ḅ jan ken miisin.”

²⁹ Nii ne Wia tenin kerichi-la chiche duu dage ari u ken wutitii. Nii ne u piese Yesu a bul, “Kubeɛ ne ḅaa mi doḅo tiina?” ³⁰ Nii ne Yesu mage namaga a bul, “Baal kubala ne sie a lii tan kubala baa yire Jerusalem a mumu Jeriko. U fa ḅaa Juu tiina ne. U si mu ḅii, u mu juu gaaraa tuoḅ. Ba wuri u gennin kala aḅ ḅmobu a bolimu aḅ fá lel, ka u pin dime a chiche duu suu.

³¹ Nii ne di nialin si kpu pusun pipi Wia, ba tuoḅ kubala ma joḅ woḅbii-la aa ven. U si ku a nau, u to seme doḅ ne a kperɛ bal. ³² Nii ne Wia-dia nanzoḅ kubala ma kɔ lee-la a ma kperɛ bal. ³³ Ka Samaria tinḅaa baal kubala ma fa joḅ woḅbii-la a venɛ kɔ. U si nau, nennige kenu. ³⁴ U mu u

teenj a chese u naawiilaa a voo, anj jonu he u titia kakumo le a kenu kaa mu nuhuwraa dia kubala aa benu. ³⁵ Tanj-pul u jon siidi zolo a pi dia tiina anj bula pu duu bibenj u nyunj worunj. Duu ne miira ko, u jan tinj u si nmoo chiminj mage nii kala.” ³⁶ Nii ne Yesu piese Wia teninj kerichi-la a bul, “Niaa deenba batorimunj tuonj, kubee ne naa baal-la si juu gaaraa tuonj donjo tiina? Bee ne nj biine nj tuonj le?” ³⁷ Nii ne Wia teninj kerichi-la bul, “Baal-la si fau nisusunj.” Nii ne Yesu bula pu, “Too, nj ma mu naa nii titia.”

Yesu mu Maata ari Mæeri dia

³⁸ Yesu ari u haritooro si jon wonjinj mumu nii, ba ko tanj kubala, di haal kubala ma he dime. Baa yire Maata. U kenj Yesu kaa juu u dia. ³⁹ U njaana ma fa he dime. Baa yiru Mæeri. Yesu si honj dia-la tuonj, u ku honj Yesu seme a jegilee nii wialinj u sii bul, ⁴⁰ ka Maata fiесе sii a njjaa kudiilee duu pi Yesu a kala lol. Nii ne u na baaninj Mæeri nyunj a ku lii, a bula pi Yesu a bul, “Mi Tiina, nj biina u zomoo ne mi njaana si lenj tintinjaa kala pimi mi titinj? Lenj duu ku pemi le.” ⁴¹ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Maata, wiaa yuga ne he dime a wiwaliminj. ⁴² U maga di nj che wu-bala dunjunj ne. Wii-la titia ne Mæeri liise nii. Wii-la ba bi janj wuo kaa laa u teenj.”

11

Yesu dage niaa ba si naa nii aa chuole Wia Mat. 6.9-13; 7.7-11

¹ Tapulii kubala Yesu sii a mu chuole Wia lee kubala. U si chuole Wia dere, u haritooro tuonj

kubala kɔ u teen a bula pu a bul, “La Tiina, dagɛla nii la si jaŋ ɲaa a chuɔɛ Wia, ari Joɔŋ fa si dagɛ u haritooro ba si ɲaa nii aa chuɔɛ Wia.” ² Nii nɛ Yesu bula piba a bul, “Nla nɛ ma jaŋ chuchuɔɛ Wia: Má bul,

‘La Nyimma Wia,
 leŋ di ɲ yiriŋ yire,
 leŋ di ɲ kuorii-la kɔ.

³ Pila la niin kudiilin tapulii-na kala.

⁴ Joŋ la haacheba chɛla ari la ma si joŋ la dɔŋsun tiŋŋaa haacheba cheba nii,
 a liisɛla wii-la si jaŋ kɛŋla hɛ haachɛ tuɔŋ lɛ.’
 ”

⁵ Nii nɛ Yesu bula pi u haritooro a bul, “Má leŋ di la joŋ ari ma kuŋ nɛ mu u naŋdɔŋɔ dia tita-siesee, a bula pu a bul, ‘Mi naŋdɔŋɔ, chinmi boroboro batori. ⁶ Mi naŋdɔŋɔ nɛ lii wonbiin a kɔ mi teen titaniŋ deen, ka mi bi kuŋ kɛnɛ di mi ɲaa pu duu dii.’ ⁷ N biina ari ɲ naŋdɔŋ-la nɛ hɛ dia tuɔŋ aŋ bula piŋ a bul, ‘Sí mi walimu, boin yaga nɛ. Ka la di mi biirin piŋ dɔŋ. Mi bi jaŋ wuo sii a piŋ kuŋ-kala.’ Ai, u bi jaŋ bul nii. ⁸ Bɛɛ nɛ u jaŋ ɲaa? Mi jaŋ bula pima, di ɲ nɛ china pɛɛ, ma naŋdɔŋsun wiaa dee u jaŋ sii dɔŋ lɛ a piŋ kudiile-la. Ama ɲ si pɛɛ nii aŋ bi hiisin fá nɛ tii u jaŋ sii a piŋ ku-la kala ɲ síi chɛ. ⁹ Nii wiaa mi jaŋ bula pima, Má sul kiaa, ma jaŋ laa, má chɛ kiaa, ma ma jaŋ na. Má dɔ boro, ba jaŋ kaa suro pima. ¹⁰ Nii-la kala si sul kiaa Wia teen, u yie laa nɛ. Nii-la kala síi chɛ kiaa, u yie na nɛ. Nii-la ma kala si dɔ boro, ba yie kaa suro pu nɛ. ¹¹ Nyin bɛɛ nɛ ma tuɔŋ si jaŋ joŋ dimin a pi u bie duu nɛ piesa chichɛ chenfilin? ¹² Koo

duu ka che ji-halin, ma tuon nyin bee ne jan jon nuomun pi u bie? Ma tuon nuu-kala bi jan naa nii. ¹³ Ma nialin naa ni-bonhon ne, ka ma wuo jon ku-zonhon a pi ma biirin. Ama mi Nyimma si he Wia-jan, u ken wu-zonhon a kiima, nii ne tii u bi jan via duu jon u Din-zon-la a pi nii-la si sulu chiche.”

Yesu ari Belizibul

Mat. 12.22-30, 43-45; Maak 3.20-27

¹⁴ Baal kubala ma ne fa ko Yesu teen. Jin-bomun kenu a naa u tan. Nii ne Yesu naa jin-bon-la lii baal-la le, ka baal-la wuo bubul wiaa. Ni-dan-la si he dime a na wii-la, u naba wu-kpunkpere. ¹⁵ Nii ne niaa donsun ma si di jin-bonhon kuoro ba sii yire Belizibul ne pu dolun duu kikiri jin-bonhon nii. ¹⁶ Niaa donsun ma chiche di ba magisu. Nii ne ba si duu naa wu-magilin di ba na a jin ari Wia dolun ne u kaa ninaa nii. ¹⁷ Yesu wuo jin ba tuobiinaa a bula piba a bul, “Di tan niaa ne he dime a bi nii-bala kene, ba tan jan tel. Di naanbiirin ma ne bi nii-bala kene, ba dia jan tel. ¹⁸ Di Sitaani niaa ne bi nii-bala kene, ba tan bi jan wuo chin.” ¹⁹ Nii ne Yesu bira bula piba, “Ma bula ari Belizibul ne pimi dolun mi kaa kiri jin-bonhon niaa le. Kubee ne saa jon dolun pi niaa deenba sii to ma harin ba ma kikiri jin-bonhon niaa le? Niaa deenba titia daga ari maa nya ne. Ba jima ari Sitaani bi u titia wuo guraa yuo. ²⁰ Wia dolun ne mi kaa kiri jin-bonhon niaa le. Wiin deen ne daga ari Wia kuorii-la paala ko ma teen ne. ²¹ Di ni-duon ne voo u tuonun a hono po u dia, nuu-kala bi u

dia kuŋ-kala wuo juu joŋ. ²² Ama nii-la ma si keŋ doluŋ a kiiu duu wuo ku keŋ baal-la, aŋ keŋ u tuonunŋ kala u si kaa pɔ u kiaa a kaa laa u teen, u jaŋ wuo paa u kialinŋ kala kaa viiri. ²³ Nuu-kala si bi mi nuu ŋaa, u lii mi hariŋ nɛ. Nii-la ma kala si bi mi lɛ pɛ di la kiri kiaa hihe doŋɔ lɛ, u kaa pisa tita nɛ.”

²⁴ Nii nɛ Yesu bira bula pi niaa a bul, “Di jin-bɔŋ nɛ lii nuu lɛ, u yie gollɛ tintee-hilinŋ lɛ a chiche di-wiesinŋ. Di u nɛ bi lee na, u yie bul u titia lɛ a bul, ‘Mi jaŋ miira mu lee-la mi si lia.’ ²⁵ U jaŋ miira mumu, di disinninŋ tuo dia-la lɛ, ba wasa u kala zɔŋ. ²⁶ Nii nɛ u jaŋ miira lii, a keŋ jin-bɔŋŋɔɔ balipe, kialinŋ si bɔmɔ kiiu, ba ma ku juu a pɛu lɛ. Nii hariŋ lɛ nɛ baal-la yie kperi a kii bunbuŋ-la.”

Nii la si jaŋ ŋaa a keŋ tuɔtɔrun kinkeŋ

²⁷ Yesu si bul nii dɛɛ, di haal kubala hɛ ni-dan-la tuɔŋ a faasa bula pu a bul, “Wia jaŋ pɛ haal-la si lulunŋ lɛ a diesinŋ ari yilinŋ. U jaŋ lenŋ duu tuɔŋ tɔɛ.” ²⁸ Nii nɛ Yesu miira bula pu a bul, “Nii-la si nii Wia ninŋ wiaa a tutoba, u-na tiina tuɔŋ nɛ jaŋ tɔɛ.”

Nialinŋ che di Yesu ŋaa wu-magilaa

Mat. 12.38-42

²⁹ Nialinŋ si gollɛ Yesu nii, u bula piba a bul, “Bee na, jininŋ niaa deenba bɔmɔ nɛ. Ba si di mi ŋaa wu-magilinŋ di ba na a jinŋ ari mi dol-la lii Wia teenŋ nɛ. Ai, mi bi ŋaa. Wu-magilinŋ ma sii che, ma bi jaŋ wuo na, see wu-magil-la Wia fa si ŋaa a tige Jona lɛ. ³⁰ Wia joŋ Jona a kenu ŋaa wu-magilinŋ Ninive niaa teenŋ. Nii titia nɛ u

jan jon mi-na Nuhuobiine Bie ma a kenmi naa wu-magilin jinin niaa teen.”

³¹ Nii ne Yesu bira bul, “Haal kubala ne fa he dime. U dii kuorun tintee kubala le baa yire Siiba. U sii lii u jan le a mu di-bolii duu jegile nii kuoru kubala wu-jimin. U yirin ne fa Solomon. U fa ken wu-jimin kinken kinken. Sariya che-diilin, haal-la jan sii a jon cheerin a pi jinin niaa worun. Mi jan bula pima ari nuu ne he dime, u yuga a kii Solomon, ka ma bi sei di ma jegile nii u wiaa. ³² Sariya che-diilin, Ninive niaa ma jan sii a jon cheerin a pima worun. Bua-la le Jona ma fa si mu bul Wia wiaa pi Ninive niaa, ba birima lii ba haacheba le ne an to Wia. Mi jan bula pima ari nuu ne he ma tuon a yuga kii Jona, ka ma bi sei di ma jegile nii u wiaa.”

Yesu dage niaa a tige pulun-la le

Mat. 5.15; 6.22-23

³³ Nii ne Yesu bira dage niaa a bul, “Di η ne nyige chaanin aa che di pulumun he dia tuon, η bi jan ken kua kere. N bira bi jan jon gbanja ma a chu to. N yie jonjo dan kun nyun ne, di nuu-kala ne ku juu η dia, duu wuo na pulumun a ku juu dia-la. ³⁴ N siaa ne naa η yaraa pulumun. Di η siaa ne zomɔ, η yaraa kala ken pulumun ne, ama di η siaa ne bi zon, η yaraa kala he birimin tuon ne. ³⁵ Má pɔ di pulun-la ma si kene si birimin birimu. ³⁶ Di η yaraa kala ne ken pulumun an ka η lee-kala bi birimin kene, u jan chaane lee-kala, ari chaanin si yie chaane nii.”

Yesu bul Farisii tinɲaa ari Wia teniɲ kerichiba teenɲ woruɲ

Mat. 23.1-36; Maak 12.38-40

³⁷ Yesu si bul wiaa deenba dɛrɛ, Farisii tiina kubala yiru duu ko u dia a dii kudiilee. Nii nɛ Yesu mu hɔɲ duu dii kudiile-la. U bi liiɲ sɔmɔ aɲ didii kudiile-la. ³⁸ Farisii tiina-la si na ɲii, u ɲaa u wu-kpuɲkpere. ³⁹ Nii nɛ la Tiina Yesu bula pu a bul, “Ma-na Farisii tinɲaa, ma yie chɛsɛ ma gbaɲsiɲ ari ma nyunyualuɲ harinɲ woruɲ di ba zɔɲ aɲ bi ba tuɔɲ ka tiisi, ka ba tuɔɲ kala birisi. Ma nage nyunyualuɲ ari gbaɲsiɲ deenba nɛ. Ma yaraa nɛ zɔmɔ, ama ma tuɔɲ lɛ ma kɛɲ yaribierinɲ ari tuɔ-bɔmuɲ. ⁴⁰ Ma ɲaa ni-yaaraa nɛ. Wia-la si ɲaa ma harinɲ, u nɛ ɲaa ma tuɔɲ maa. ⁴¹ Di ma nii chɛ di ma tuɔɲ pulɛ, má kɛɲ ma tuɔɲ a cho summoo a fifába nennige.

⁴² Ma Farisii tinɲaa, ma jaɲ na hɛɛɲ. Ku-biisiɲ, ma yie kaa kpaa leree fii fii, a joɲ lerinɲ kubala a pi Wia. Di ma nɛ jaa pipaari-la suɔra si sima ari pipaari-la suɔra si bi siɲ ari pipaa-diilee maa, ma yie kɛɲba kaa kpaa leree fii fii, a joɲ ba kuɲ-kala lerinɲ dɔɲɔ a pi Wia, ama ma via wutitii wonɲbiinɲ a bi Wia cho. U maga di ma kpaa ma kialinɲ leree fii fii, a joɲ lerinɲ kubala a pi Wia, ama u bi maga di ma via wutitii wonɲbiinɲ. ⁴³ Ma Farisii tinɲaa, ma jaɲ na hɛɛɲ. Di ma nɛ juu Wii-chuɔle diisiɲ, ma yie cho ni-balaa di-hɔnuɲ nɛ. Di ma nii gollɛ yɔbɔ lɛ maa, ma yie cho di nuu-kala nɛ pima jirima a chuchuɔlɛma. ⁴⁴ Ma jaɲ na hɛɛɲ kinɲkɛɲ kinɲkɛɲ. Ma nage vaamaa ba si kaa jere, di ba di tinɲeenɲ kala mage dɔɲɔ nɛ, ka niaa bi jinɲ aɲ vivenɲ ba nyuɲ.”

45 Yesu si bul ñii dεε, di Wia teniŋ kerichi dɔŋɔ bula pu a bul, “Kuhian, ŋ si bul ŋla, ŋ tuusela ma nε.” 46 Ñii nε Yesu bira bul, “Ma-na Wia teniŋ kerichiba, ma jaŋ na hεεŋ. Ma yie joŋ chuga a daŋ niaa hariŋ ε, ka ba bi wuo chuŋ. Aŋ ka ma titia bi jaŋ pεba ε a laa chuga-la. 47 Ma jaŋ na hεεŋ kiŋkeŋ. Ma naabalimaba bi woruŋ ŋaa a kpu nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ε. Ma nε paala saa ba vaama-la. 48 Ma nε sei wialiŋ ma naabalimaba si ŋaa a bul di ba ŋaa wutitii nε. Ba kpu nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ε, ma ma nε saa ba vaamaa. 49 A tiŋ wiin deen wiaa, ba ŋmunse Wia teniŋ seme dɔŋɔ ba sii yire Wia wu-jimiŋ a bul, ‘Mi jaŋ ta nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ε ari mi tiŋdaaraa di ba mu ba teen. Ba jaŋ kpu dɔŋsuŋ aŋ to dɔŋsuŋ naasiŋ a dɔgisεba.’ 50 Wia jaŋ dɔgisε jiniŋ niaa a tiŋ ba si kpu nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ε a lii dunia di-suomuŋ, 51 a chin bua-la ε ba si kpu Ebil a kaa mu yi bua-la ε ba si kpu Zakaraya. Ba kpu Wia-dia tuɔŋ nε a kpage koru-la nyuŋ ba si yie nyige pusuŋ pipi Wia nε. Wutitii, mi jaŋ bula pima, Wia jaŋ dɔgisε jiniŋ niaa kala kiŋkeŋ a tiŋ wiaa deenba kala ε. 52 Ma Wia teniŋ kerichiba, ma ma jaŋ na hεεŋ kiŋkeŋ. Ma tɔ wonbii-la nialiŋ sii to a yi lee-la ba si jaŋ na wu-jimiŋ nε. Ma titia bi che di ma to wonbiin deen, aŋ pɔ di nialiŋ ma sii walime di ba to, di ba sɔ to.”

53 Yesu si lii lee-la, Wia teniŋ kerichiba-la ari Farisii tiŋŋa-la suomo bul wiaa a lili u hariŋ a piesu wiaa yuge. 54 Baa walime di ba bere kenu di u nε bul wii chei.

12

*Yesu bula pi niaa di ba sí kanfugi tinḡaa nagu
Mat. 10.26-27*

¹ Nialin fa si kɔ Yesu teen, ba yi niaa bui bui bui a yiyigi dɔḡɔ. Nii nɛ Yesu laa sipaan a bula pi u haritooroo a bul, “Má pɔ ma titia ɛ ari Farisii tinḡaa. Ba ḡaa kanfugi timma nɛ. Ba nage si-burun nɛ. Di ḡ nɛ joḡo hɛ kuḡ-kala ɛ, u yie puɔɛ nɛ. ² Wii-kala si faa, u jan ku lii pulumun, niaa ma jan nii wii-la si ḡaa wu-faali. ³ Wii-kala maa ḡ si bul birimin tuḡ, ba jan niu pulumun ɛ. Wii-kala bira ḡ si muḡso bul a hɛ nuu dunḡun digilin ɛ dia tuḡ, ba jan faasa heele bulu lusun nyun.”

*Nii-la si maga di ḡ fá
Mat. 10.28-33; 12.32; 10.19-20*

⁴ Nii nɛ Yesu bira bul, “Mi nanḡɔḡsun, mi jan bula pima, ma sí nialin si jan wuo kpu ma yaraa ɛ fá. Ba bira bi jan wuo ḡaa wu-bɔḡ kala ma ɛ. ⁵ Mi jan dagema nii-la si maga di ma fá. Má fá Wia. U nɛ jan wuo kpuma aḡ bira kɛḡ dolun duu wuo joḡma hɛ Wia nyinin tuḡ. Mi bulaa pima, ma fifáu. ⁶ Zaarikokobiisin banḡ dee ba yie joḡo yalle kɔbu balia koo? Ama Wia bi ba tuḡ kubala ma wiaa yua. ⁷ Wia paala jin ma nyu-punaa kala ma niin nɛ. Nii wiaa, ma sí leḡe di fawullun kɛḡma. Ma nɛ paala kii zaarikokobiisin a yuge. ⁸ Mi bulaa pima, nii-la kala si jan wuo bul niaa tuḡ ari u ḡaa mi nuu nɛ, mi-na Nuhuobiine Bie ma jan bul ḡii a tigeu ɛ Wia tinḡaaraa sipaan. ⁹ Ama nii-la kala si viami niaa tuḡ, mi-na Nuhuobiine Bie ma jan viau Wia tinḡaaraa

sipaŋ. ¹⁰ Nii-la kala si bul wu-bɔŋŋoo a mu tige mi-na Nuhuobiine Bie ɛ, Wia jaŋ joŋo cheu, ama nii-la kala si tuuse Wia Diŋ-zɔŋ-la joŋŋoo, Wia bi jaŋ joŋo che u tiina.

¹¹ Di ba ne keŋma kaa juu Wii-chuoɛ diisinj koo kuoroo ari kuhiasinj teenj di ba dii ma sariya, ma si leŋe di ma boisinj joŋ nii ma si jaŋ ŋaa a laa ma titia, koo wii-na kala ma si jaŋ bul. ¹² Bua-la titia ɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la jaŋ dagema wii-la ma si jaŋ bul.”

Yesu mage namaga a tige bagi-daari tuɔluŋ tiina ɛ

¹³ Yesu fa si bul wiaa pipi ni-daŋ-la nii, baal kubala lii ba tuɔŋ a bula pu a bul, “Mi kuhianj, la nyimma suba aŋ ka kiaa. Mii suluj di ŋ bula pi mi naanbie duu kaa kpa a pimi.” ¹⁴ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Mi nanɔŋ, mi tintimii dee di mi laa ma sariya dii pima koo di mi keŋ ma kiaa kaa kpaama.” ¹⁵ Nii ne u bira bula pi niaa a bul, “Má fieɛ ma siaa a si tuɔ-luŋuŋ keŋ. Di nuhuobiine ne keŋ kiaa kinkeŋ, kialinj bi jaŋ wuo leŋ duu keŋ miisinj.”

¹⁶ Nii ne Yesu bira mage namaga a bul, “Baal kubala ne fa he dime a keŋ kiaa woruŋ a bil u бага. U бага-la kiaa wase woruŋ. ¹⁷ Nii ne u bibiine u tuɔŋ ɛ a bul, ‘Eɛ ne mi jaŋ ŋaa? Mi bira bi lerinj keŋe di mi tuɔɛ mi kiaa.’ ¹⁸ Nii ne u bul, ‘Mi jaŋ ŋmoo mi virisinj deenba mi si keŋe a ta aŋ wasa saa ku-balaa. Mi jaŋ joŋ mi kuorimiaa ari mi kiaa kala a tuɔɛ dime ¹⁹ aŋ bula pi mi titia a bul, Mi tuɔɛ kiaa yuge ne. Mi jaŋ dii jisi ari jisi. Mi-na jaŋ ta jia a dii kiaa ari tuɔtoruŋ.’ ²⁰ Nii ne

Wia bula pu, ‘Ni-yaari, titaŋiŋ deen mi jaŋ leŋ di ŋ suu. Kialin saa ŋ si che bil, kubee ne jaŋ dii?’ ” ²¹ Nii ne Yesu bula pi niaa a bul, “Nii-la kala si yie che kiaa bil u titia le aŋ bi kuoru ŋaa Wia teen, u nage baala deen ne.”

Yesu dage niaa di ba sí ba titia walimu a tige kudiilee ari genniŋ wiaa le

Mat. 6.25-34

²² Nii wiaa Yesu bula pi u haritooro a bul, “Mi bulaa pima, ma sí ma titia walimu a tige kudiile-la ma si jaŋ dii a keŋ doluŋ, koo ma sí ma titia ma walimu a tige genni-la le ma sí che di ma lilaale. ²³ Ma miisin ne kii kudiilee, ma yaraa ma kii genniŋ. ²⁴ Má bee na diibiisin, ba bi pere, ba bi kiaa ka tuole virisin le, ka Wia pipiba kudiilee. Ma ne paala keŋ nyuuruŋ a kii diibiisin. ²⁵ Di ma ní walime ma titia kiaa deenba wiaa, bua-la le ma miisin si jaŋ dere, u bi jaŋ keŋ tapul-bala ma pe pima. ²⁶ Di ma ne saa bi tapul-bala ma wuo kaa pe ma miisin le tapulii-la ma ma si jaŋ suu, bee ne saa tii kiaa deenba wiaa wiwalimema? ²⁷ Má bee na tii-filaa. Ba bi tin, ba bi genniŋ ma yere a lilaale, ama ba zomɔ woruŋ. Kuoru kubala ne fa he dime. Baa yire Solomɔŋ. U fa si he u miisin le, u keŋ kiaa ne woruŋ. Ama u genniŋ fa bi zomɔ mage tii-filaa deenba. ²⁸ Wia ne yie ŋaa yaŋ nyu a waa a zoŋ, ka u bi dieni aŋ hil. Di u ne hila, ba yie nyige nyiniŋ. Di Wia ne wuo ŋaa yaŋ zoŋ nii, bee ne tii ma bibiine ari u bi jaŋ wuo pima kudiilee ari genniŋ? Ma yarida bi yuge. ²⁹ Ma sí leŋe di ma walime ma titia kudiile-la ma si jaŋ dii ari ku-la ma si jaŋ nyua wiaa.

³⁰ Nialin si bi Wia jin dunia deen le, ba ne yie walima chiche kiaa deenba. Ma Nyimma jima ari ma che kiaa deenba ne. ³¹ Nii wiaa, ma laa sipaan a che kialin si he Wia kuorii-la tuon. U jan jon kuŋ-kala si ka a pe pima.”

Nii la si jan ŋaa a ken kiaa Wia-jan le

Mat. 6.19-21

³² Nii ne Yesu bira bul, “Ma nialin sii tomi, ma bi yuge. Ma si leŋe di fawullun kenma. Ma Nyimma tuon tore ne duu jon kuorii-la pima. ³³ Ma jon ma kiaa kala yalle a jon moribie-la a pi summoo. Ma che kialin si bi chei a bil ma titia le, a jon ma kiaa bil Wia-jan le. Dime ba bi jan dere, gaaru kala bi jan wuo paaba dime, pugumaa ma bi jan diiba. ³⁴ Ma tuobiinaa jan pin lee-la ma kiaa si he.

³⁵ Ma voo ma damerisin worun ma tinjin le a nyige ma chaanaa di ba chaane, di ma ŋaa siri ari wii-na kala si jan ŋaama le. ³⁶ Ma leŋ di ma nage dia tintinni-zonŋoo. Di ba kuhian mu ha-jaari gbiele an ko, ba hono gberu. Ba ŋaa siri di bua-la le u si miira ko a du boro, ba jan suro pu lima lima. ³⁷ Di ba kuhian ne miira ko a na di ba weye a ŋaa siri, ba tuon jan tore. Wutitii, mi jan bula pima, u jan voo u damere worun an ŋaa di u tintinna-la hon, a jon kudiilee piba di ba dii. ³⁸ Duu ne miira ko tita-siesee maa, koo duu ne paala kieli nii maa, ba tuon jan tore worun. ³⁹ Di nuu ne fa jima bua-la le gaara si jan ku gaa u kiaa u dia le, u fa jan hono po u dia. Di u ne weye, u bi jan sei di gaara juu gaa u kiaa. Ma liisi wiin deen. ⁴⁰ Ma ma saa ŋaa siri, bee wiaa,

mi-na Nuhuobiine Bie jaŋ kɔ bua-la ɛ ma si buu yiele.”

Nii-la si ŋaa tiŋtinni-titii ari nii-la si bi tiŋtinni-titii ŋaa

Mat. 24.45-51

⁴¹ Nii nɛ Piita piɛsɛ Yesu a bul, “La Tiina, ŋ mage namaga deen pipila nɛ koo ŋ bula pi nuu-kala nɛɛ?” ⁴² Nii nɛ la Tiina Yesu miira piɛsɛba a bul, “Kubɛɛ nɛ saa ŋaa tiŋtinni-titii-la si jɪŋ wiaa? U nɛ nii-la u kuhiaŋ si yie liise duu biben u dia, aŋ pɛ pipi u tiŋtinni-dɔŋsuŋ ma kudiilee. ⁴³ Di tiŋtinna-la ŋaa wialɪŋ u kuhiaŋ si dagu duu ŋaa, u tuɔŋ jaŋ tɔrɛ bua-la ɛ u kuhiaŋ-la si jaŋ miira kɔ. ⁴⁴ Wutitii mi bulaa pima, u kuhiaŋ-la jaŋ joŋ u kiaa kala hɛ tiŋtinna deen nisin ɛ duu biben. ⁴⁵ Ama di tiŋtinni-la nɛ bula pi u titia ari u kuhiaŋ-la jaŋ dieni nɛ aŋ suomo ŋmuŋmoo u tiŋtinni-dɔŋsu-la, baalaa ari haalaa kala, a hɛ dɔŋɔ ɛ, aŋ faasa didii kudiilee a nyunyua sinin bubugi, ⁴⁶ duu ŋaa ŋii, u bi siri ŋaa gberɛ u kuhiaŋ-la. U kuhiaŋ-la jaŋ kɔ tapulii-la ɛ u si bi yielɛ. U jaŋ dɔgisu woruŋ aŋ kenu kaa mu hɛ lee-la nialɪŋ si bi u niin wiaa nii si hɛ. ⁴⁷ Tiŋtinnila si jɪŋ tiŋtimii-la u kuhiaŋ sii che duu tiŋ aŋ bi siri ŋaa duu tiŋ tiŋtimii-la, u kuhiaŋ jaŋ chaasa viiru kinkeŋ. ⁴⁸ Ama tiŋtinni-la si bi tiŋtimii-la u kuhiaŋ sii che duu tiŋ jɪŋ aŋ ŋaa wii-la si maga di ba viiru, ba jaŋ viiru mua. Di ba joŋ kiaa yuge a pi nuu, u maga di ba piɛsɛ laa kiaa yuge nii-la teen. Di ba joŋ kiaa yuge kinkeŋ kinkeŋ a pi nuu duu ben, u ma maga di ba piɛsɛ laa kiaa kinkeŋ kinkeŋ u teen.”

*A tij Yesu wiaa, niaa jan pɔrɛ dɔŋɔ ɛ
Mat. 10.34-36*

⁴⁹ Nii nɛ Yesu bira bul, “Mi kɔ di mi ŋaa di dunia dii nyiniŋ nɛ. Mi saa fa cho duu suomo a didii nɛ lɛɛɛ. ⁵⁰ Mi jan juu hɛɛŋ ɛ ari niaa si yie juu liiŋ ŋii, bua-la ɛ ba sii foba Wii-chuoɛ liiŋ. Mi tuoŋ bi jan piŋ di-bala see di mi na hɛɛ-la dɛrɛ. ⁵¹ Ma biina di mi kɛŋ yarifiɛlaa nɛ kaa kɔ di mi pi dunia? Ai. Mi paala kɔ di mi ŋaa di niaa pɔrɛ dɔŋɔ ɛ nɛ. ⁵² A chin lɛɛɛ a kaa mu, dia niaa jan pɔrɛ dɔŋɔ ɛ. Di ba nɛ ŋaa banɔŋ a jujuu dia, ba jan pɔrɛ dɔŋɔ ɛ. Niaa batori jan kɛŋ nii-bala, di niaa balia ma kɛŋ nii-bala. Niaa batori-la jan pɛ dɔŋɔ ɛ a yuyuo niaa baliala. Niaa baliala ma jan pɛ dɔŋɔ ɛ a yuo niaa batori-la. ⁵³ Biiriŋ nyimmaba ari ba biiriŋ jan guraa yuo dɔŋɔ. Biiriŋ ma kɛŋ ba nyimmaba di ba yuyuo dɔŋɔ. Biiriŋ naanba ma jan kɛŋ ba biiriŋ yuyuo dɔŋɔ, biiriŋ ma jan kɛŋ ba naanba di ba yuyuo dɔŋɔ. Bala naanba ma jan kɛŋ ba bii-haalaa yuyuo dɔŋɔ. Bii-haalaa ma jan kɛŋ ba bala naanba yuyuo dɔŋɔ.”

*U maga di ma jiŋ wialiŋ si ŋaa dunia ɛ bubuoŋ
Mat. 16.2-3*

⁵⁴ Nii nɛ Yesu bula pi nialiŋ a bul, “Di ma nɛ na duoŋbiliŋbaanaa di ba nɛ lii wii-juuluŋ a kuu jil, ma yie bul di duonuŋ nii che duu nii. Nii nɛ duonuŋ sɛnɛ yie nii. ⁵⁵ Di ma nɛ bira na peliŋ duu nɛ lu a lii taŋ-bubuoŋ, ma yie bul di leriŋ jan liŋ. U sɛnɛ liŋ. ⁵⁶ Ma kanfugi tiŋŋaa deenba. Ma yie wuo beŋ tiŋteen a beŋ wia nyuŋ maa a wuo dage wii-la si jan ŋaa. Bɛɛ nɛ saa tii ma

bi jaŋ wuo jin wialin sii ŋaa dunia deen ɛ ba bubuon?”

Wii-la si maga di ma ŋaa

Mat. 5.25-26

⁵⁷ Nii ne Yesu bira bul, “Ma si jin wii-la si maga di ma ŋaa, beɛ ne tii ma buu ŋaa? ⁵⁸ Di nuu ne samin a kenin kaa mu sariya di-diilin, ŋ ŋaa kukeri a bul wii-la wase wonbin ɛ an-na mu. Di nii dee, u jaŋ kenin kaa leɛ sariya didiire teen. Sariya didiire bira jaŋ kenin kaa he porisiba nisin ɛ. Ba jaŋ kenin mu to dia. ⁵⁹ Di ba ne kenin mu to dia, ŋ bi jaŋ wuo lii, see di ŋ tin chin-la kala ba si kere pin.”

13

Yesu bula pi niaa di ba birima lii ba haacheba

ɛ

¹ Bua-la ɛ Yesu fa si bul wiaa pipi niaa, nialin donsun fa si he dime bul wiaa pu a mu tige Paalit ɛ, u fa si kpu Galilii tinŋaa donsun nii. U kpuba bua-la ɛ ba sii kpu pusun pipi Wia ne. ² Nii ne Yesu pieseba a bul, “Ma biina ari Galilii tinŋaa deenba Paalit si kpu a ne ŋaa haache a kii Galilii tinŋaa donsun kalaa? ³ Ai, nii dee. Di ma ne bi birima lii ma haacheba ɛ, ma kala jaŋ suu ari niaa deenba si suu nii. ⁴ Nialin fii ari chori ma fa si he dime, dii-duduon tele ŋmooba kpu Siloom ɛ. Ma biina ari ba ne ŋaa haache a kii nialin donsun kala fa si he Jerusalem ɛ koo? ⁵ Ai, nii dee. Mi bulaa pima, di ma kala bi birima lii ma haacheba ɛ, ma kala jaŋ suu niaa deenba fa si suu nii.”

Yesu mage namaga a tige tia-la si bi neŋ ɛ

⁶ Nii ne Yesu mage namaga a pi niaa a bul, “Baal kubala ne fa he dime. U fa ken tutogo ne u бага ɛ. Tutogo-la nenin yi, u mu a chiche nene tutogo-la ɛ. U bi neŋ kala na. ⁷ Nii ne u bula pi u bagi-paara a bul, ‘Jisin batori ne ɲla tia-la si bi nene, u maga di ɲ kere ta ne. U china to lerin ne.’ ⁸ Nii ne bagi-paari-la bula pu a bul, ‘Mi kuhian, leŋ duu chin jina deen ma ɛ di la na. Mi jan huro golli u bubuon a he na-binin. ⁹ Di u ne nene harin jina-la ɛ, u jan zon. Di u ne bi nene, kere ta.’ ”

Yesu vaare guma tiina

¹⁰ Che-wiesii-la cheen kubala Yesu juu Wii-chuole dia a didage niaa Wia wiaa. ¹¹ Di haal kubala he dime. Jin-bon kubala ne kenu a ɲaa uu wiile. U wiile ɲii a yi jisin fii ari chori. U fa kenu bori ne. U bi wuo tienaa chin. ¹² Yesu si na haal-la, u yiru a bul, “Haal, ɲ duoro ne. ɲ nyanyalii-la lii-ɲ ɛ ne.” ¹³ Nii ne u jon u nisaa a dan haal-la ɛ. Haal-la guu tiene u titia a denne Wia. ¹⁴ Nii ne Wii-chuole dia-la kuhian na baanin ari Yesu si vaare niaa che-wiesii-la cheen. U bula pi nialin a bul, “Tapulaa balidu ne he dime. U maga di la tin tintinɲaa tapulaa deenba pege di ba vaarema, ama che-wiesii-la cheen dee.” ¹⁵ Nii ne la Tiina Yesu bula piba a bul, “Ma kanfugi tinɲaa deenba, ma tuon kubee ne bi neen koo u kakumo puro kaa lii u nyunyua liin che-wiesii-la cheen? ¹⁶ Haala deen ɲaa Abiraham doho nuu ne. Sitaani kenu voo bil jisin fii ari chori. U saa bi maga di la laau ta che-wiesii-la cheen koo?”

17 U si bul n̄ii, hiisin̄i ken̄ u din̄domo-la kala, an̄ ka nialin̄ ku-kaanaa tuon̄ tore ari Yesu si n̄aa wu-kpun̄kpere-la.

Yesu mage namaga a mu tige ku-doho kubala le baa yire masitad

Mat. 13.31-32; Maak 4.30-32

18 N̄ii n̄e Yesu piese nialin̄ a bul, “Bee kun̄ n̄e mi jan̄ ken̄ Wia kuorii-la kaa magise? Ee n̄e Wia kuorii-la nage? 19 U nage ku-doho kubala ba kaa yire masitad n̄e. Baal kubala jon̄o duu u бага le. U nyu a waa a birime tia. N̄ii n̄e diibiisin̄ ku sua ba dellin̄ u naakelee le.”

Yesu mage namaga a mu tige si-burun̄ le

Mat. 13.33

20 N̄ii n̄e Yesu bira pieseba a bul, “Bee kun̄ n̄e mi bira jan̄ ken̄ Wia kuorii-la a kaa magise? 21 Wia kuorii-la nage si-burun̄ ba si kaa he munun̄ le, u sii a puore n̄e. Haala jon̄ munun̄ a he tasi-gban̄a tuon̄, a jon̄ si-burun̄ a kaa kuosi. U dieni mua, ka mun̄-la sii su tasi-gban̄a-la kala.”

Yesu bula pi niaa di ba to boi-la si bi jal

Mat. 7.13-14, 21-23

22 N̄ii n̄e Yesu mu Jerusalem diirin̄. U sí mu n̄ii, u golle ta-balaa ari ta-biisin̄ a didage niaa. 23 N̄ii n̄e nuu kubala ku piesu a bul, “La Tiina, nialin̄ Wia si laa ta, ba jan̄ n̄aa niaa muapilii dun̄dun̄ koo?” 24 N̄ii n̄e Yesu bula pi niaa a bul, “Di ma ní che di ma juu Wia kuorii-la tuon̄, u maga ari ma to boi-la si bi jal n̄e. Má he dolun̄ a to boi-la a juu. Mi jan̄ bula pima, niaa jan̄ yuge a wiwalime di ba to lee-la juu an̄ walima lol. 25 Tapulii kubala

dia-la tiina jaŋ sii a keŋ u boiŋ to. Ka ŋ-na jaŋ he hariŋ a suomo du boro-la a bul, 'La Tiina, keŋ boi-la suri a pila.' Nii ne u jaŋ bula pima a bul, 'Mi bi lee-la ma si lia jin.' ²⁶ Ma ma jaŋ bula pu a bul, 'La di ma kala ne fa hoŋ di-bala a dii kiaa. Ŋ dagela ŋ wiaa la jaŋ ma le.' ²⁷ Nii ne u jaŋ bira bula pima a bul, 'Mi bi lee-la ma si lia jin. Má suusa lii mi teenj. Ma kala ŋaa ni-bõŋŋoo ne.' ²⁸ Tapulii kubala ma jaŋ na Abiraham ari Aizik ari Jekob, ari nialiŋ kala sii bul wiaa, Wia Diŋ-zõŋ-la doluŋ le di ba hoŋ Wia kuorii-la tuõŋ, ka ma-na jaŋ he jeen hariŋ a na baaniŋ a yiyel aŋ didiŋ ma nyilaa, aŋ bi wuo juu. ²⁹ Niaa jaŋ lii dunia seme-na kala a hoŋ Wia kuorii-la tuõŋ aa gbieli. ³⁰ Ama kuhiasin yuga a jaŋ ku birime hanbiisinj. Hanbiisinj yuga a ma jaŋ ku birime kuhiasinj."

Yesu cho Jerusalem niaa

Mat. 23.37-39

³¹ Bua-la titia le ne Farisii tinŋaa doŋsuŋ ko Yesu teenj a bula pu a bul, "Lii daha, bee wiaa Herod ka che duu kpuŋ ne." ³² Nii ne Yesu bula piba a bul, "Má mu bula pi nyinyiseri-la, mi jaŋ kiri jin-bõŋŋoo aŋ vaare niaa jiniŋ ari chie. Chieto mi jaŋ tin mi tintinŋaa dere. ³³ Ari nii kala, u maga di mi ha he mi woŋbiiŋ le jiniŋ ari chie ari chieto kala. U bi woŋbii kene di ba kpu nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zõŋ-la doluŋ le lee-kala see Jerusalem le. ³⁴ Ma Jerusalem niaa, ma yie kpu nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zõŋ-la doluŋ le, a joŋ tabiaa a yage tinŋaara-la Wia si tima di ba ko ma teenj. Naansiin yuga ne mi fa cho di

mi chu tɔ ma niaa kala, ari jimin si yie chu tɔ u biirinŋ n̄ii, ka ma bi seyɛ. ³⁵ Bee na, Wia jaŋ len ma jaŋ pima. Ma bira bi jaŋ nami, see bua-la le ma si jaŋ chuɔlemi a bul, 'Wia jaŋ pe nii-la s̄ii kɔ la Tiina Wia dolun le.' "

14

Yesu vaare baala s̄ii wiilu

¹ Chɛ-wiesii-la chɛɛ kubala, Yesu mu duu dii kudiilee Farisii tinŋaa kuhianŋ kubala dia le. Nii ne niaa faasa bibenu worun. ² Di baal kubala ne he dime a kɔ Yesu teen. U yaraa kala fa n̄mɛɛ ne. ³ Nii ne Yesu piɛɛ Wia teninŋ kerichiba ari Farisii tinŋaa a bul, "U kenŋ wonbiinŋ neɛ di la vaare nyanyal tinŋaa chɛ-wiesii-la chɛɛn koo?" ⁴ Ba bi wii-kala bula. Nii ne Yesu kenŋ baal-la a vaaru an tau u mu dia. ⁵ Nii ne u bira piɛɛba a bul, "Di n̄ bie koo n̄ neɛn ne tel vilin le chɛ-wiesii-la chɛɛn, ma tuɔn kubɛɛ ne bi jaŋ lɛɛ liisu?" ⁶ Ba bi wii-kala wuo bula pu.

Yesu bula pi niaa di ba kenŋ ba titia muuri, a kenŋ zile, a huhuɔɛ niaa

⁷ Yesu si beŋ nialin ba si yira baa juu dia n̄ii, u na di ba juu chiche ba honŋ ni-balaa di-honɔɔ. Nii ne u mage namaga a piba a bul, ⁸ "Di nuu ne yirin di n̄ kɔ u ha-jaari gbiele a dii kudiilee, s̄i mu bagisa jonŋ ni-balaa di-honunŋ a honŋ. Dia tiina jaŋ wuo yire nuu ma si kiinŋ bira duu honŋ dime. ⁹ Nii-la si yirema jaŋ wuo ku bula pinŋ a bul, 'Suusa mu, ka di n̄ donɔ tiina honŋ n̄ di-honunŋ.' Nii ne n̄ jaŋ sii a mu honŋ ni-biisinŋ di-honunŋ. Hiisinŋ jaŋ keninŋ worun. ¹⁰ Nii ne saa di ba ne yirin di n̄ ku dii

kudiilee, di η ne mua, hɔη ni-biisin di-hɔnuη. Di nii-la si yirin ne kɔ nan, u jan bula pin a bul, ‘Mi nanɔɔn, sii hɔη di-hɔη-zɔmuη.’ U ne ηaa ηii, u jan pin jirima nialin kala si he dime teen. ¹¹ Nii-la kala sii bigisi u titia ε, Wia jan kenu muuri. Ka nii-la ma si ken u titia muuri, Wia jan ηaa duu yuge.”

¹² Nii ne Yesu bula pi nii-la si yiru duu ku dii kudiilee a bul, “Di η ne ηaa kudiilee, sɪ η nanɔɔnsun koo η naanbiirin yiru, sɪ η dia niaa koo η dɔnsun tinηaa si ken kiaa ma yiru. Ba ma jan wuo yirin maachie di η ku dii kudiilee ba teen a tin η chimin. ¹³ Di η nii yire niaa di ba ku gbieli gbiele a dii kudiilee, yire summoo ari nialin naasin koo nisaa si suba ari nyulimaa kala. ¹⁴ Di η ne ηaa ηii, Wia ma jan pen ε, bæe wiaa ba-na bi jan wuo tin η chimin. Wia jan tin η chimin tapulii-la tuɔ-pul tinηaa si jan sii sun ε.”

Yesu mage namaga a tige baal-la si ηaa ba gbieli gbiele ε

Mat. 22.1-10

¹⁵ Yesu si bul wiin deen, ηii ne nialin si hɔnɔɔ dii kialin dɔnɔ bula pi Yesu a bul, “Nialin si jan dii kiaa Wia kuorii-la tuɔn, ba tuɔn jan tɔre.”

¹⁶ Nii ne Yesu mage namaga a bul, “Baal kubala ne fa he dime. U ηaa ba gbieli gbieli-bal. Nii ne u yire niaa yuge di ba kɔ di ba gbieli. ¹⁷ Gbiele-la si ηaa siri, u tin u tintinna duu mu bula pi nialin u si yira ari ba ηaa siri ne di ba gbieli gbiele-la. ¹⁸ U si mu yireba, ba kala via. Ni-bunbun si duu yɔɔ бага ne a chiche duu mu na, ηii wiaa

u bi jaŋ wuo kɔ. ¹⁹ Dɔŋɔ ma si duu ma yoo nɛ-bellin fi nɛ a ma kaa lii duu kaa mu pere na. Nii wiaa u ma bi jaŋ wuo kɔ. ²⁰ Dɔŋɔ tiina ma si di lɛɛɛ nɛ u jaa haala. A tinŋ nii wiaa u ma bi jaŋ wuo kɔ. ²¹ Nii nɛ tintinni-la miira mu bula pi u kuhian-la. U si nii nii, u baaninŋ sii kinkeŋ. Nii nɛ u bira bula pu a bul, ‘Lii mu wonbiiŋ niinŋ lima ari jaŋ tuonŋ wonbii-biisinŋ a yire summoo ari gberikɛɛ ari nyulimaa, ari nialinŋ naasinŋ ari nisaa si suba.’ ²² Lima lima di baal-la u si tima lia a yire nialinŋ ba ku juu, ka u juu bula pi u kuhian-la ari nialinŋ kɔ nɛ, ama ba ha bi yuge. ²³ Nii nɛ baal-la bira bula pi u tintinni-la a bul, ‘Bira lii bagisinŋ wonbiee ari wonbii-biisinŋ kala a yire niaa di ba ku juu di mi dia su.’ ²⁴ Mi jaŋ bula pima ari nialinŋ mi si yira, ba kuŋ-kala bi jaŋ dii kudiilee deenba.”

*Wii-la ŋ si jaŋ ŋaa an-na ku ŋaa Yesu haritooro
Mat. 10.37-38*

²⁵ Yesu fa sii mu wonbiiŋ nii, ni-danŋ to u harinŋ. Nii nɛ u daase harinŋ a bula piba a bul, ²⁶ “Di nuu-kala nɛ kɔ mi teenŋ, u bi jaŋ wuo ŋaa mi haritooro, see u bere u nyimma ari u naanŋ ari u haala ari u biirinŋ ari u naanbiirinŋ ari u titia wu-ŋaalaa kala. ²⁷ Nii-la kala si bi u titia daagɛɛɛ baase anŋ to mi harinŋ, u bi maga duu ŋaa mi haritooro. ²⁸ Di ma kuŋ nii che di ŋ saa diiduduonŋ, ŋ jaŋ laa sipaanŋ honŋ a biine a na di moribiee maga di ŋ kaa saa dia-la dɛɛɛ. ²⁹ Di ŋ nɛ bi nii ŋaa anŋ suomo bil dia-la gentine anŋ bira bi moribiee kɛnɛ di ŋ saa dia-la dɛɛɛ, niaa jaŋ na wii-la ŋ si ŋaa. Ba jaŋ mumomunŋ. ³⁰ Ba jaŋ bul,

'Baala deenj suomo duu saa dia ne anj bi wuo saa dɛɛ.' "

³¹ Nii ne Yesu bira mage namaga dɔŋɔ a bul, "Kuoro ne sie a keŋ niaa bui fii a kaa mu duu yuo u kuoru dɔŋɔ. Ka kuoru-la ma keŋ niaa bui mara ne. U janj laa sipaanj hɔŋ a biina na duu ne janj wuo yuo dii kuoru-la anj-na mu yuou. ³² Di u ne bi janj wuo dii kuoru-la, u janj tinj tinjdaaraa di ba mu cheŋ kuoru-la dɔŋɔ di ba he di-bolii, a lej di ba sulu di ba sinj." ³³ Nii ne Yesu bira bula piba a bul, "Nii titia ne ma kuŋ-kala bi janj wuo ŋaa mi haritooro, see ŋ via kuŋ-kala ŋ si keɛ ta.

Yesu bul wiaa a tige yisinj le

Mat. 5.13; Maak 9.50

³⁴ Yisinj sima, ama di u ne seɓise, ŋ bira bi janj wuo ŋaa duu sinj. ³⁵ N bira bi janj wuo joŋo he baga le duu lej di kiaa wase. U bira bi nyuurunj kala keɛ. Ba yie joŋo yuo ta ne. Ma digilaa tinjaa, má wuoli ma digilaa a nii wiaa deenba."

15

Yesu mage namaga a tige piesi-la si lele le

Mat. 18.12-14

¹ Tapulii kubala lanpoo lilaaraa ari haache diiree yuga ko Yesu teenj di ba jegile nii u wiaa. ² Nii ne Farisii tinjaa ari Wia teninj kerichiba suomo gugurime wiaa a bul, "Baala deenj leŋe haache diiree kuko u teenj ne anj pe lej ba di ba kala didii kiaa."

³ Yesu si nii nii, u mage namaga piba a bul, ⁴ "Baal kubala ne he dime a keŋ piesee zolo. Nii ne ba tuonj dɔŋɔ lel. U lej piesee mahinj banese

ari fii ari nibi-la ta girin tuon an gollo chiche pie-
 lēlii-la a bul di see duu che nau. ⁵ U si nau, u
 jonɔ baase a kaa mu dia. ⁶ U si kaa mu dia, u
 yire u nanɔɔnsun ari u naanbiirin a bula piba,
 ‘Má leɔ di la kala tuon tɔre. Mi na mi piesi-la
 si lele ne.’ Ma tuon kubee ne bi jan naa wii-la
 baal-la si naa?”

⁷ Yesu dage namaga-la bubuon a bul, “Di
 haache diire kubala ma ne birima lii u haacheba
 le, nialin si he Wia-jan le, ba tuon jan tɔre. Ba
 tuon jan tɔre nia deen nyun a kii niaa mahin
 banese ari fii ari nibi-la si ken tuo-pula a biine
 u bi maga di ba birima lii ba haacheba le.

Haal-la moribee si lele

⁸ Leɔ la jon ari haal kubala ne he dime a ken
 selime moribii-biin fii. Di donɔ ne lele, ee ne u
 jan naa? U jan nyige nyinin a tii u dia kala a ben
 worun see duu nau. ⁹ U si nau, u yire u tanlonun
 ari u naanbiirin kala a he donɔ a bula piba a bul,
 ‘Má leɔ di la kala tuon tɔre. Mi moribii-la si lele,
 mi nau ne.’ ” ¹⁰ Nii ne Yesu bul, “Mi jan bula
 pima ari nii titia ne, di haache diire kubala ne
 birima lii u haacheba le, Wia tinɔaraa tuon yie
 tɔre ne.”

Yesu mage namaga a tige bile si lele le

¹¹ Yesu bira mage namaga donɔ a bul, “Baal
 kubala ne he dime a ken u hanbiisin balia. Ba
 fa naa baalaa ne. ¹² Nii ne ba tuon ku-bie sii mu
 bula pi ba nyimma a bul, ‘Mi nyimma, kialin n
 si jan suu an ka pila, jon mi torun pimi.’ Nii ne
 u ken kialin kaa kpa. ¹³ U bi diene, ka ba tuon
 ku-bie sii paa u torun kala u si laa a he donɔ le,

a sii mu ta-bolii kubala. Dime u kenj kialinj kala kaa mu n̄aa wu-toonun̄, ba kala d̄ere. ¹⁴ U si dii kialinj kala d̄ere n̄ii, di losun̄ juu taŋ-la worun̄. U che kudiilee ka. ¹⁵ N̄ii ne u mu che tintin̄naa. Taŋ-la nuu sei duu biben̄ u toonun̄. U kenj u titia kaa mu m̄ere nii-la le a didaa u toonu-la. ¹⁶ U s̄ii daa toonu-la, nuu-kala buu kudiilee ka pa. U fa chiche duu dii toonu-la kudiilee. ¹⁷ N̄ii ne u biine u tuon̄ le a mu yi u nyimma le a bul, 'Mi nyimma ma kenj tintin̄naa yuge ne. Ba kala nina kudiilee didii an̄ kika, an̄ ka mi-na he daha a susuu losun̄. ¹⁸ Mi jaŋ sii a miira mu mi nyimma teenj. Di mi ne mua, mi jaŋ bula pu, Mi nyimma, mi n̄aa haache ari Wia ariŋ kala. ¹⁹ U bira bi maga di mi n̄aa n̄ bii. Jon̄mi di mi pe n̄ tintin̄naa le di la titinj.' N̄ii ne u sii a kuko u nyimma teenj. ²⁰ U si ko u nyimma teenj, u fa ha he di-bolii ne, ka u nyimma nau. Nennige kenu worun̄. U fá mu a guoru. ²¹ N̄ii ne bile bula pi u nyimma a bul, 'Mi n̄aa haache ari Wia ariŋ kala. U bira bi maga di mi n̄aa n̄ bii.' ²² Ama u nyimma ha bula pi u tintin̄naa a bul, 'Má mu lima a jon̄ geri-zomun̄ a kaa ko laalu. Má jon̄ nenii-piriŋ maa a he u nisin̄ an̄ jon̄ nen̄ten̄ne ma a heu. ²³ Má mu kenj neen̄-la ma si nere a kaa ku kpu di la kala dii, di la tuon̄ tor̄e. ²⁴ U naga mi bie deen̄ fa suba ne an̄ sisele sii. U fa lele ne, ka la lele nau. N̄ii ne ba dii kiaa ari tuotorun̄.'

²⁵ Bua-la le di bile malima he бага le. N̄ii ne u ko dia. U si ku kpage u dia, u nia di baa du kiaa a gugua. ²⁶ N̄ii ne u yire u nyimma tintin̄na-la don̄o a piesu a bul, 'Be ne baa n̄aa n̄ii?' ²⁷ N̄ii

ne u bula pu a bul, 'N̄ ŋaana ne miira kɔ. N̄ii ne ŋ nyimma keŋ ne-fere a kpu a pu, beɛ wiaa u miira kɔ dia ari yarifiɛlaa ne.' ²⁸ N̄ii ne bile malima-la na baaniŋ kiŋkeŋ. U bi dia jua. U nyimma ku lii a sulu duu ku juu dia. ²⁹ Bile bula pi u nyimma a bul, 'Jisiŋ deenba kala ɛ mi faasa tiŋ tiŋtiŋŋaa woruŋ a piŋ. Mi ha bi ŋ niŋ wiaa via che-bala maa. Beɛ kuŋ ne ŋ saa pimi? N̄ ha bi buu-bie ma kaa pimi di mi kpu la di ma nanɔɔŋsuŋ gbieli gbiele aŋ chaŋ. ³⁰ Ka ŋ bie deen-na keŋ ŋ kiaa kala chei ha-chorumuŋ ɛ. Ka u si miira kɔ dia ŋii, ŋ kpu ne-fere a pu.' ³¹ N̄ii ne bile nyimma bula pu a bul, 'Mi bii, ŋ yie he dia ɛ bua-na kala ɛ ne. Kuŋ-kala mi si keɛ, ŋ ma ne tiuu. ³² Ama u maga di la gbieli gbiele a leŋ di la tuɔŋ tɔɛ ne, beɛ wiaa u nage ŋ ŋaana deen fa suba ne aŋ sii. U fa lele ne, ka la lele nau.' "

16

Yesu mage namaga a tige tiŋtinni-la si keŋ wu-jimiŋ ɛ

¹ Yesu mage namaga ɔŋɔ a pi u haritooroo a bul, "Baal kubala ne fa he dime. U fa ŋaa kiaa tiina ne. U fa keŋ tiŋtinu. U ne faa beŋ u kialin. N̄ii ne niaa ku bula pi kiaa tiina-la, ari u tiŋtinni-la keŋ u kialin chichei ne. ² U si nii ŋii, u mu yiru a piesu, 'Bee na wialin mi s̄ii nii a tigeŋ ɛ. Leŋ di mi jin nialin ŋ si yalle mi kialin ba yɔɔ. N̄ bira bi jaŋ wuo ŋaa mi tiŋtinu.' ³ N̄ii ne baal-la bul u titia ɛ a bul, 'Mi kuhian ka che duu kirimi ne mi tiŋtiŋŋaa ɛ. Beɛ ne mi jaŋ ŋaa? Mi bi doluŋ keɛ di mi pere. Mi bira bi jaŋ wuo gollo susul

kiaa ma. Mi jaŋ fifá hiisinj. ⁴ Di mi tintinŋaa ne cheye, mi jin ŋii mi si jaŋ ŋaa a wuo keŋ nanɔŋsunj, a ŋaa di ba keŋmi woruŋ ba diisinj le.' ⁵ Nii ne u yire nialinj kala si dii u kuhianj chiminj. U yireba kubala kubala ne. Nii ne u yire bunbun nia a piesu, 'Chiminj ŋ si dii mi kuhianj teenj ŋaa baŋmɛɛ ne?' ⁶ Nii ne u si di nuuŋ ne u chimu anƙura zolo. Nii ne tintinni-la jon ten-la si dage chin-la a pu an bul, 'Ten-la si dage ŋ chiminj ne ŋla. N chiminj ŋaa anƙuraba ari nuuŋ zolo ne. Birima ŋmuŋse anƙuraba mahinj balia ari fi.' ⁷ Nii ne u yire doŋo tiina ma a piesu, 'Ka ŋ maa?' U ma si di chiminj u si die ŋaa miaa botoba bui ne. Nii ne tintinni-la bula pu a bul, 'Teninj tuoŋ ba ŋmuŋsa he ari ŋ chiminj mage ŋla ne, ama birima ŋmuŋse boto zolo chori.' ⁸ Nii ne kiaa tiina-la bese singirinj tiina-la le a bul duu ŋaa kukeri an keŋ wu-jiminj u si ŋaa wu-bonŋoo ŋii." Nii ne Yesu bira bul, "Bee na nialinj si cho dunia kiaa kinkeŋ keŋ wu-jiminj a pipe doŋo le a kii nialinj sii to Wia." ⁹ Nii ne Yesu bira bula pi u haritooro-la a bul, "Mi bulaa pima, má jon moribiee a kaa dii nanɔŋsunj. Di moribie-la dere, Wia jaŋ keŋma kaa mu u jaŋ a jon miisi-la si bi dere a pima.

¹⁰ Di ŋ jon kiaa mua a pi nuu duu beŋ, ŋii ne u beŋ ba nyuŋ woruŋ, u tiina ma jaŋ wuo beŋ kiaa si yuga nyuŋ woruŋ. Di nuu ma ne keŋ kiaa mua an bi ba nyuŋ woruŋ ka beŋ, duu ne keŋ kiaa woruŋ, u biba ma nyuŋ wuo beŋ woruŋ. ¹¹ Di ŋ ne bi dunia kiaa wuo beŋ ari wutitii, nuu-kala bi jaŋ wuo jon kialinj si faasa keŋ nyuuruŋ a he ŋ nisinj le di ŋ bibenj. ¹² Di ŋ ne bi niaa kiaa wuo

benj ari wutitii, ba jan wuo jon η titia kiasa pinj di η benj? Ai. ¹³ Yon-bala bi jan wuo tinj tintinjaa a pi kuhiasin balia. U jan cho dɔŋɔ an bere dɔŋɔ. U jan tuto dɔŋɔ niin wiaa worun an via dɔŋɔ niin wiaa. N ma saa bi jan wuo to Wia an bira cho dunia kiasa maa.”

Yesu bul wiaa a pi Farisii tinjaa

Mat. 11.12-13; 5.31-32; Maak 10.11-12

¹⁴ Farisii tinjaa nii wiin deen Yesu si bula. Ba fa cho dunia kiasa kinkeŋ ne. Nii ne tii ba sisieru le. ¹⁵ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma nialin, ma yie che di niasa biine ma keŋ wutitii, ama Wia jin ma tuosaa. Kialin si nja ku-zɔŋɔɔ nuhuobiinee teen, ba ne nja ku-lɔrunun Wia teen.”

¹⁶ Nii ne Yesu bira bul, “Nialin faa to wialin Moosis fa si bile. Ba ma to tenni-la le nialin fa sii bul wiaa, Wia Din-zɔŋ-la dolun le, fa si nmunsa a kaa mu bua-la le Joŋ si kɔ, nii-la fa sii fo niasa Wii-chuoŋe liin. Joŋ si kɔ nii, ba suomo bubul Wia wu-zomɔ-la a tige Wia kuorii-la le aa pi niasa. Nii ne nuu-kala fiene siin a wiwalime duu juu Wia kuorii-la tuon. ¹⁷ Di wia nyun ari tinteen kala ne fa dere, u fa bi jan hei. U fa bi jan hei ari Moosis niin wialin tuon ku-bie bira si bi bubuon keŋe.

¹⁸ Baal-na kala si via u haala an bira mu jaa dɔŋɔ, u tiina juu Wia haache le ne. Baal-la ma si jaa haala si via u bala, u ma juu Wia haache le ne.”

Yesu mage namaga a tige kiasa tiina ari Lazɔɔs le

19 Nii ne Yesu bira mage namaga a bul, “Kiaa tiina kubala ne fa he dime. U yie lilaale geri-zomɔ-la yallin si heye, a pin sima nyun worun tapulii-na kala. 20 Ka summu ma fa he dime. Baa yiru Lazɔɔs. U yaraa kala naa naawiilaa ne. 21 Vahin yie ko a lilenni u naawiila-la. U yie mu hon kiaa tiina-la boininiin a chiche di kiaa tiina-la si dii kudiile-la an ka, duu ma paa dii. 22 Nii ne summo-la sii suu. Wia tinɔdaara ku jonu a kaa mu Abiraham teen. U hon u seme Wia-jaɔ le aa nii sima. 23 Ka kiaa tiina-la ma suu. Ba jonu hugi. U mu juu Wia nyiniin a nina heen worun. Nii ne u bee mu na Abiraham duu hon di-bolii, ka Lazɔɔs ma hon u seme. 24 Nii ne u yiru a bul, ‘Mi nyimma Abiraham, fami nennige an tin Lazɔɔs duu ken u neniin yuu liin a kaa ko a fiele mi nenɔdelimin. Mii na heen ne worun nyiniin deen tuon.’ 25 Nii ne Abiraham bula pu a bul, ‘Mi bii, liise mu yi n fa si he n miisin le, n faa nii sima ne worun, an ka Lazɔɔs fa nina heen. Ama leele Lazɔɔs ma nii sima daha, an ka n ma he heen tuon. 26 Nii ma dunɔɔɔa dee, buɔtuɔ-lunɔ ne pin la pege. Di nialin si he la teen nii che di ba lii kiele mu ma teen, ba bi jaɔ wuo. Nu ma bi jaɔ wuo lii ma teen a ku kieli a ko la teen.’ 27 Nii ne kiaa tiina-la bira bula pu a bul, ‘Mi nyimma Abiraham, nii ne saa mii sulun di n tin Lazɔɔs duu mu mi nyimma dia. 28 Mi ken naanbiirin banon ne dime. Len duu kpurise ba digilaa di ba ma si heen deen lerin ko bua-la le ba si jaɔ suu.’ 29 Nii ne Abiraham bula pu a bul, ‘Wialin Moosis ari nialin fa sii bul wiaa,

Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ fa si ŋmuŋsa, ba he ŋ naanbiirin teen. Len di ba jegile nii wialin ba sii bul.’ ³⁰ Nii ne kiaa tiina-la bira bul, ‘Nii ha bi maga, mi nyimma. Ama di nuu ne fa sii suuŋ ɛ a mu ba teen, ba fa jaŋ wuo birima lii ba haacheba ɛ.’ ³¹ Nii ne Abiraham bira bula pu a bul, ‘Di ba ne bi jaŋ jegile nii wialin Moosis ari nialin fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ fa si ŋmuŋsa, ba ma fa bi jaŋ sei wialin di nuu ne paala sii suuŋ ɛ a mu ba teen a dageba.’ ”

17

Yesu bul wiaa a tige haache ɛ

Mat. 18.6-7, 21-22; Maak 9.42

¹ Yesu bula pi u haritooro a bul, “Wialin si jaŋ ŋaa di niaa juu haache ɛ jaŋ he dime. Ama nii-la si jaŋ ŋaa di ba juu haache ɛ jaŋ na heeŋ woruŋ. ² U maga di ba joŋ nomuŋ ne a voo laale u banŋa ɛ, a joŋu yuo he muga tuoŋ duu suu. Di ba ne ŋaa nii, u ne jaŋ kpia u si jaŋ ŋaa di hanbiisin deenba tuoŋ kubala ŋaa wu-bomuŋ. ³ Má po ma titia ɛ. Di ŋ naanbie ne ŋaa haache, kpiau ɛ. Di u ne si duu cheye ne, joŋo cheu. ⁴ Di u ne ŋaa wii chein ɛ aŋ ku bula pin ari u cheye ne, a ŋaa nii a yi naansiin bulipe che-bala, joŋo cheu.”

Yesu bul wiaa a tige yarida ɛ

⁵ Nii ne Yesu nanzooba-la bula pu a bul, “La Tiina, ŋaa di la yarida yuge kinkeŋ.” ⁶ Nii ne la Tiina Yesu bula piba a bul, “Di ma yarida ne fa mage kuŋ biin ba sii yire masitad, ma fa jaŋ wuo bula pi tia duu keŋ u naakelee kala churi a jila choŋse muga ɛ. U fa jaŋ to ma niin ɛ a ŋaa nii.”

Yesu bul tintinnaa tintimiŋ wiaa

⁷ Nii ne Yesu bira bul, “Di ma kuŋ ne keŋ tintinnu u pipere ŋ бага le koo u didaa ŋ piesee, duu ne lii бага koo pie-daaliŋ kɔ, ŋ jaŋ bula pu a bul duu ŋaa lima a dii kudiilee koo? ⁸ Ai, ŋ ma jaŋ bula pu duu ŋaa siri a laale u genniŋ a ŋaa kudiilee piŋ di ŋ dii. Di ŋ ne dii deɛ, u ma jaŋ wuo dii u kudiilee. ⁹ N jaŋ lolle ŋ tintinni-la a tiŋ u si ŋaa wialiŋ ŋ si dagu wiaa? Ai. ¹⁰ Ma ma saa nage ŋii ne. Di ma ne ŋaa wialiŋ kala ba si si di ma ŋaa, u maga di ma bul, ‘La ŋaa tintinnaa ne. U bi maga di ba lollela. Tintimii-la si maga di la tiŋ dunɗa ne la titiŋ.’ ”

Yesu vaare gbeŋiŋ fii

¹¹ Nii ne Yesu bira sii mu Jerusalem diiriŋ. U to Samaria tinteen ari Galilii tinteen ne a mu. ¹² Nii ne u mu juu taŋ kubala, di gbeŋiŋ fii ku chemu. Ba fa chiŋ di-bolii ne ¹³ aŋ faasa yire a bul, “Yesu, la kuhian, fála nennige.” ¹⁴ Nii ne Yesu naba a bul, “Má keŋ ma titia mu a dage nii-la si kpu pusun pipi Wia.” Nii ne ba mu. Ba síi mu ŋii, ba duori. ¹⁵ Ba tuɔŋ dɔŋɔ si na duu duoro, u miire a faasa didenne Wia. ¹⁶ U mu Yesu teen a tuu kpirimi tinteen u naasiŋ le a lolle. Baal-la fa ŋaa Samaria tiina ne. ¹⁷ Nii ne Yesu piesu, “Niaa fii dee mi vaareɛ? Nii ne nibi-la he? ¹⁸ Beɛ ne tii nuhuora deen dunɗa ne miira kɔ duu lolle Wia?” ¹⁹ Nii ne Yesu bula pi baal-la a bul, “Sii a viiri, ŋ yarida ne ŋaa ŋ duori.”

Yesu bul wiaa a tige bua-la le Wia kuorii-la si jaŋ kɔ

Mat. 24.23-28, 37-41

²⁰ Nii ne Farisii tinḡaa piɛɛɛ Yesu di bua beɛ le ne Wia kuorii-la jaṅ kɔ? Nii ne u bula piba a bul, “Di Wia kuorii-la ne jaṅ kɔ, wu-magil dee bi jaṅ ḡaa di niaa jin. ²¹ Nuu-kala ma bi jaṅ wuo bul, ‘Bee na, u he daha koo u he dime.’ Má bee na, Wia kuorii-la he ma tuɔṅ ne.”

²² Nii ne u bula pi u haritooro-la a bul, “Tapulii jaṅ yi di ma cho di ma na mi-na Nuhuobiine Bie tapulaa tuɔṅ che-bala dunḡunja maa. Ama ma bi jaṅ wuo nami. ²³ Niaa dɔṅsun jaṅ bula pima a bul, ‘Nau, u ne ḡla, koo, na u ne he daha.’ Di ba ne bul ḡii, ma sí lii ḡollo chicheu. ²⁴ Mi-na Nuhuobiine Bie si jaṅ miira kɔ tapulii-la, u jaṅ nage duonun si ligisa a lii wia nyun seme dɔṅɔ a ku tuu seme dɔṅɔ. ²⁵ Ama mi jaṅ laa sipaan na heɛṅ. Ma lele niaa, ma jaṅ viami. ²⁶ Bua-la le mi-na Nuhuobiine Bie si jaṅ miira kɔ, u jaṅ nage bua-la le Nowa fa si he u miisin le ne. ²⁷ Bua-la le nialin fa dii kudiilee, haalaa ari baalaa ma jijaa dɔṅɔ a mu yi tapulii-la Nowa fa si juu liin daboro-la tuɔṅ. Liin ku pelle paa nialin dɔṅsun kala, ba suu. ²⁸ U ma jaṅ nage bua-la le Lot fa si he u miisin le. Nuu-kala fa he dime a didii kudiilee a yiyalle kiaa a yuyɔɔ kiaa a duduu kiaa a sisaa diisin. ²⁹ Ka tapulii-la Lot si lii taṅ kubala ba sí yire Sodom le, nyinin ari jiribiin lii wia nyun, a ku tuu kpu nialin dɔṅsun kala. ³⁰ Nii ne u jaṅ nage tapulii-la mi-na Nuhuobiine Bie ma si jaṅ miira kɔ. ³¹ Di nuu ne he u lusun nyun tapulii-la le aṅ keṅ kiaa u dia tuɔṅ, ma sí leṅe duu tuu a juu u dia a paa u kiaa. Nii-la ma si he u бага le, duu ma sí miira mu dia. ³² Má liise yi wii-la

si n̄aa Lot haala ɛ. ³³ Nii-la kala s̄ii walime duu laa u miisin̄, u jaŋ joŋo ta. Nii-la kala ma si joŋ u miisin̄ ta, u jaŋ laa u miisin̄. ³⁴ Mi jaŋ bula pima, tapulii-la n̄iaa balia jaŋ piŋ doŋ godo bala nyuŋ titaŋiŋ, Wia jaŋ joŋ doŋo aŋ leŋ doŋo ta. ³⁵ Haalaa balia ma jaŋ nunoŋ munuŋ. Wia jaŋ joŋ doŋo aŋ leŋ doŋo ta. ³⁶ Baalaa balia ma jaŋ he бага ɛ a pipere, Wia jaŋ joŋ doŋo aŋ leŋ doŋo ta.” ³⁷ Nii ne Yesu haritooro-la piesu a bul, “Nii ɛ ne nii, la Tiina?” Nii ne Yesu bula piba a bul, “Lee-la ku-pua si pina ne, duunuuŋ ma hihilimi.”

18

Yo-haala mu na sariya diire

¹ Nii ne Yesu bira mage namaga piba a dageba di ba chuchuele Wia bua-na kala ɛ a s̄i leŋ. ² U si, di sariya diiru ne fa he dime taŋ kubala ɛ. U fa bi Wia ka fá. U bi nuhuobiinee ma jirima ka joŋ. ³ Yo-haal kubala ma ne fa he taŋ-la ɛ. U yie venee mu sariya diiri-la teen̄ a susulu duu peu ɛ di u wuo dii sariya a lo u diŋdomo. ⁴ Bun̄bun̄ kala baal-la via duu peu ɛ. Ama u si yie venee ko u teen̄ nii, nii ne baal-la bula pi u titia a bul, “Mi paala bi Wia ka fá, mi bi nuhuobiinee ma jirima ka joŋ. ⁵ Ama yo-haala deen̄ si venee walimemi nii, mi jaŋ peu ɛ duu dii u sariya. Nii dee u ha jaŋ vene wiwalimemi di mi lol.” ⁶ Nii ne la Tiina Yesu bira bula pi n̄iaa a bul, “Má jegile nii wialin̄ sariya diiri-la si bi wutitii kene si bula. ⁷ Ma saa biina Wia saa bi jaŋ wuo pe nialin̄ u si liisa ɛ di ba n̄ii laa ku-sin̄naa? Di ba n̄ii yel u teen̄ wiiheye ari titaŋiŋ kala, u bi jaŋ dien̄i aŋ peba ɛ. ⁸ Mi

jan̄ bula pima, u jan̄ pɛba ɛ di ba laa ku-sin̄ɲaa. U jan̄ ɲaa ɲii lima lima. Ama bua-la ɛ mi-na Nuhuobiine Bie si jan̄ miira kɔ, mi jan̄ na nialin̄ si ɲaa mi yarida, koo?”

⁹ Yesu bira mage namaga a pi nialin̄ si biina ba tuɔɲ ɛ di ba keɲ tuɔ-pula aɲ lilieni ba dɔɲsun̄ tin̄ɲaa kala. U bula piba a bul, ¹⁰ “Baalaa balia nɛ sii mu Wia-dia di ba chuɔɛ Wia. Dɔɲɔ lii nialin̄ ba sii yire Farisii tin̄ɲaa tuɔɲ nɛ. Dɔɲɔ-la ma ɲaa lan̄poo lilaaru nɛ. ¹¹ Farisii tiina-la sii chin̄ a chuɔɛ Wia ɲla u tuɔɲ ɛ a bul, ‘La Tiina Wia, mii lollun̄ ari mi si bi niaa dɔɲsun̄ naga, nialin̄ si gollo keɲ niaa kiaa lilaa, koo nialin̄ si bi wutitii kenɛ, koo nialin̄ si gollo che niaa haalaa. Mi bi lan̄poo lilaara deen̄ ma si he daha naga. ¹² Mi yie voo niin̄ bulia nɛ yɔbɔ-na kala ɛ. Ku-la kala mi si na, mi yie kaa kpaa leree fii nɛ a jon̄ dɔɲɔ pin̄.’ ¹³ Ka lan̄poo lilaari-la chin̄ di-bolii. U paala bi u siaa ma kaa wul wia nyun̄ aɲ paa u nisaa chun̄ u nyun̄ ɛ aɲ bul, ‘Wia, fámí nesusun̄. Mi ɲaa haache diiru nɛ.’ ” ¹⁴ Nii nɛ Yesu bira bul, “Mi jan̄ bula pima ari Wia jon̄ lan̄poo lilaari-la haacheba cheu, u mu dia. Ama u bi ɲii ɲaa Farisii tiina-la ɛ. Nii-la kala sii bigisi u titia ɛ, Wia jan̄ kenu muuri. Ama nii-la si keɲ u titia muuri, Wia jan̄ ɲaa duu yuge.”

Yesu chuɔɛ Wia duu pɛ han̄biisin̄ ɛ

Mat. 19.13-15; Maak 10.13-16

¹⁵ Niaa dɔɲsun̄ keɲ ba han̄biisin̄ ma kɔ Yesu teen̄ duu jon̄ u nisin̄ dan̄ba ɛ di Wia pɛba ɛ. Yesu haritooroo naba a kpiaba ɛ. ¹⁶ Ba si kɔ ɲii, u bula pi u haritooro-la a bul, “Má len̄ di

han̄biisi-la kɔ mi teen̄. Ma síba kiru. Nialin̄ si jan̄ juu Wia kuorii-la tuon̄ nage han̄biisin̄ deen̄ba ne.” ¹⁷ U bira bula pi niaa a bul, “Wutitii, mi bulaa pima, nii-la kala si bi Wia to a nage han̄bie si yie to u nyimma ari u naan̄ nii, u bi jan̄ wuo juu Wia kuorii-la tuon̄.”

Kiaa tiina kɔ Yesu teen̄

Mat. 19.16-30; Maak 10.17-31

¹⁸ Nii ne Juu tin̄naa kuhian̄ kubala kɔ Yesu teen̄ a piesu, “Mi kuhia-zomun̄, ee ne mi jan̄ naa a ken̄ miisi-la si bi dere?” ¹⁹ Nii ne Yesu piesu a bul, “Bee ne tii η yiremi kuhia-zomun̄? Nu-kala bi zon̄ see Wia. ²⁰ N̄ jin̄ wialin̄ ba si ηmun̄sa bil di ma tuto nee? Ba ne ηla: Sí η don̄ɔ tiina haala che. Sí niaa kpu. Sí gaa. Di η naa dansia wii le, sí wiaa nyia, fifá η nyimma ari η naan̄.” ²¹ Nii ne baal-la bul, “Mi to wiaa deen̄ba kala mi han̄biirin̄ le.” ²² U si bul nii, Yesu bula pu a bul, “Wu-bala ne ka η ha jan̄ naa. Jon̄ η kiaa kala a yalle, a jon̄ moribie-la a pi summoo, an̄ ku tomi. N̄ ne naa nii, η jan̄ ken̄ kiaa Wia-jan̄ le.” ²³ Baal-la si nii wiin̄ deen̄, u tuon̄ kala chei, bee wiaa u fa ken̄ kiaa ne worun̄. ²⁴ Yesu si na di u tuon̄ cheye, u bul, “U naa wu-duo ne ari nialin̄ si ken̄ kiaa si jan̄ wuo juu Wia kuorii-la tuon̄. ²⁵ U bi hei ari bun̄tan̄na si jan̄ wuo to geri-hemin̄ buon̄ lii ari u si heye nii nii-la si ken̄ kiaa si jan̄ wuo juu Wia kuorii-la tuon̄.”

²⁶ Nialin̄ si nii Yesu si bul nii, ba piesu a bul, “Kubee ne saa Wia jan̄ laa ta?” ²⁷ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Wii-la si jan̄ kperi nuhuobiine, u bi Wia wuo kperi. Wia wuo wii-kala naa ne.”

²⁸ Nii nɛ Piita bula pu a bul, “Bee na, la lenj la diisinj nɛ aŋ tuto ŋ harinj.” ²⁹ Nii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si jaŋ wuo lenj u dia ari u haala koo u naanjiirinj koo u nyimma ari u naanj koo u biirinj a tinj Wia kuorii-la wiaa, ³⁰ u jaŋ bira na kiaa yuge a kii kialinj u si lenje ta. Di u nɛ ku suu, u ma jaŋ na miisi-la si bi dɛrɛ.”

Yesu bira bul u suuŋ wiaa pi u haritooroo

Mat. 20.17-19; Maak 10.32-34

³¹ Nii nɛ Yesu keŋ u haritooroo fii ari balia-la a kaa suusa lii a bula piba, “Má jegile nii mi teenj. Laa mu Jerusalem nɛ. Dime wialinj nialinj si bula, Wia Din-zɔŋ-la dolunj lɛ a tige mi-na Nuhuobiine Bie lɛ a ŋmunsa bil, ba jaŋ ŋaa dɛrɛ. ³² Ba jaŋ jonmi hɛ nialinj si bi Juu tinŋaa ŋaa nisinj lɛ di ba mɔŋmi. Ba jaŋ tuusemi aŋ pɛ tu nanɗuɔrun hemi lɛ. ³³ Ba jaŋ viiremi aŋ pɛ kpumi, ka di mi sii suuŋ lɛ tapulaa batori cheɛŋ.” ³⁴ Ama Yesu haritooro-la bi wii-la u si bula bubuɔŋ jinj. (Wii-la u fa si bula bubuɔŋ fa faa nɛ.)

Yesu vaare sullu-la si nyulima

Mat. 20.29-34; Maak 10.46-52

³⁵ Nii nɛ Yesu ari u haritooroo sii di ba mu Jerusalem. Ba mu kpage taŋ kubala baa yire Jeriko, di nyulunj kubala fa hoŋ wonjiirinj niinj a susul kiaa. [³⁶ U si nii ni-dan-la sii bal dɔmɔ, u piɛsɛ, “Bɛɛ kuŋ nɛ?”] ³⁷ Nii nɛ ba bula pu ari Yesu si lii Nazaret ní bal. ³⁸ Nii nɛ u yire Yesu a bul, “Yesu, Devit nihiliɛrɛ, fámi nennige.” ³⁹ Nialinj si laa u sipaanj kpiau lɛ duu keŋ goŋ. Ama u faasa yire a kii ŋii a bul, “Yesu, Devit nihiliɛrɛ, fámi

nennige.” ⁴⁰ Nii ne Yesu chinj anj bul di ba kenj nyulun-la kaa ko u teenj. Nyulun-la ko. ⁴¹ Nii ne Yesu piestu a bul, “Bee kunj ne nj che di mi nja piñ?” U bula pu a bul, “Mi kuhianj, lenj di mi siaa suri di mi nina.” ⁴² Nii ne Yesu bula pu, “Nj siaa janj suri, nj yarida ne nja nj duori.” ⁴³ U siaa guu suri. Nii ne u to Yesu harinj a didenne Wia. Nidanj-la ma kala si na njii, ba ma kala denne Wia.

19

Zakias

¹ Yesu mu to tanj kubala baa yire Jeriko. ² Di baal kubala ne fa he dime. U fa nja lanpoo lilaaraa kuhianj ne. U yirinj ne fa Zakias. U fa kenj kiaa ne worunj. ³ U faa che duu na Yesu, ama u fa nja ni-kuu ne. A tinj ni-danj-la fa si he dime njii, u fa buu wuo na. ⁴ Nii ne u kieli nidanj-la, a fa mu jil tia, duu wuo na Yesu. U jima duu janj ku to tia-la bubuonj bal. ⁵ Yesu si ku to tia-la bubuonj bibal, u wula benj tia-la nyunj a nau a bula pi Zakias a bul, “Zakias, ku tuu lima. U maga di mi chua nj dia le ne jininj.” ⁶ Zakias si nii njii, u tuonj tere. U tuu lima lima a kenj Yesu mu u dia. ⁷ Nialinj kala si he dime a na njii, ba suomo gugurime wiaa a bul, “Baala deenj mu duu chua haache diiri-la dia le ne.” ⁸ Yesu si he Zakias dia le njii, Zakias sii chinj a bula pi la Tiina Yesu a bul, “Mi kuhianj, jegile nii mi teenj. Mi janj jonj mi kiaa lebi a pi summoo. Di mi ne girime nuu maa, mi janj tinj u tiina ari moribiee naansiinj bunese.” ⁹ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Wia laanj di nj dia niaa kala ta ne jininj. Baala

deen ma ηaa Abiraham doho nuu ne, ¹⁰ beε wiaa mi-na Nuhuobiine Bie ko di mi che a laa nialin si lele ne a ta.”

Yesu mage namaga a tige moribiin le

Mat. 25.14-30

¹¹ Nii ne Yesu mage namaga a pi nialin si nii wialin u si bula. Bua deen le u ka mua ka duu yi Jerusalem. Nii ne tii nialin biine ari bua-la le Wia kuorii-la si jan ko kpaga ne. ¹² Nii ne u bul, “Ni-bal kubala ne sie a mu ta-bolii kubala di ba bil u kuorun, ka di u miira ko u jan a ηaa kuoro. ¹³ Ka duu-na mu, u yire u dia tintinnaa fii, a jon siidi bui a pi kun-kala, a bul di ba kaa bibirime duu mu an ko. ¹⁴ Ama u tan-la niaa bere ni-bal-la ne. Nii ne ba tin tindaaraa ba kiri u harin mu a bula pi tan-la dono kuoro ari ba bi cho duu ηaa ba tan kuoro. ¹⁵ Ka baal-la mu dii kuorun an miira ko. U si miira ko, u yire u tintinna-la u fa si jon moribii-la pa duu na ba si na nyuurun mage nii. ¹⁶ Nii ne tintinni-bunbun ko u teen a bula pi u kuhian a bul, ‘Mi kuhian, η siidi bui-la η si jono pimi birime siidi bui fii ne.’ ¹⁷ Nii ne u kuhian-la bula pu a bul, ‘N ηaa worun. N ηaa tintinni-titii ne. N si ηaa nii a beη kubii-bie nyun worun, mi jan len di η bibeη tasin fii.’ ¹⁸ Nii ne tintinni-liamin ma ko u teen a bul, ‘Mi kuhian, η siidi bui-la η si jono pimi, u birime siidi bui banon ne.’ ¹⁹ Nii ne u kuhian-la bula pu duu jan bibeη tasin banon. ²⁰ Nii ne tintinni don-la ma ko a bula pu a bul, ‘Mi kuhian, na η siidi bui-la η si jono pimi, mi jono gul geri-kosun le ne a jono faa. ²¹ Mii fajn ne. N ηaa ni-tere ne. N yie

keŋ niaa kiaa lilaa ne aŋ yie kukuŋ kialinŋ ŋ si bi duo.’ ²² Nii ne u kuhianŋ-la bula pu a bul, ‘Nŋ naa tiŋtinni-bonŋ ne. Wialinŋ titia ŋ si bula ne jaŋ dii ŋ sariya a jonŋ cheerinŋ piŋ. Nŋ jima ari mi nŋa ni-tere ne a keŋ niaa kiaa lilaa aŋ pe kukuŋ kialinŋ mi si bi duo. ²³ Beɛ ne saa tii ŋ bi mi moribiinŋ jonŋ bil lee-la ba sii bil moribiee? Mi fa si miira ko ŋla, mi fa jaŋ laa moribie-la ari mi nyuurii kala.’ ²⁴ Nii ne u bula pi u tiŋtinni donsu-la fa si chinŋ dime a bul, ‘Má laa siidi bui-la u teenŋ a jonŋ pi nii-la si keŋ siidi bui fii-la.’ ²⁵ Nii ne ba bula pu a bul, ‘La Tiina, bee na, u paala keŋ siidi bui fii ne, aŋ ka ŋ che di ŋ jonŋ siidi bui-la a pe pu nii.’ ²⁶ Nii ne u bula piba a bul, ‘Nii-la si paala keŋ kiaa yuge ne, Wia jaŋ wasa che a pe a pu, ama nii-la si bi faasa keŋ kiaa yuge, muapilii-la ma u si kene, Wia jaŋ kaa laa u teenŋ. ²⁷ Mi dinɔɔŋɔɔ deenba saa si bi cho di mi nŋa ba kuoro, má keŋba kaa ko daha di mi nŋa ba kpuba mi sipaanŋ.’ ”

Yesu juu Jerusalem

Mat. 21.1-11; Maak 11.1-11; Joŋ 12.12-19

²⁸ Yesu si bul wiaa deenba deɛɛ, u jonŋ u wonbiinŋ a laa u haritooroŋ sipaanŋ ba mumu Jerusalem. ²⁹ Ba ku yi Betifagi ari Betani diirinŋ a ku yi peel kubala baa yire Oliv. Nii ne Yesu liise u haritooroŋ balia a tinba a bula piba a bul, ³⁰ “Má mu taŋ-la si he sipaanŋ. Di ma ne mua, ma jaŋ na kaku-bie di ba vobɔ a kii. Nu ha buu jila. Má mu puri a kaa ko. ³¹ Di ma ní puru, di ba piesema a bul di beɛ ne tii maa puri, má bul di la Tiina Yesu ní che, duu ne si di ma puro kaa ko.” ³² Nii ne ba mu a na wialinŋ kala Yesu fa si bula piba.

33 Ba sí puri kaku-bie-la, u tiina piéseba a bul, “Bεε ne tii maa puri kaku-bie-la?” 34 Nii ne ba bula pu a bul, “La Tiina níi che.” 35 Nii ne ba ken kaku-bie-la a kaa mu pi Yesu, a wuri ba gennin a dan kaku-bie-la nyun, an ken Yesu u jila hon. 36 U si jil kaku-bie-la aa ven nii, ba jon ba gennin jere wonbiin le. 37 U si mu kpage Jerusalem, lee-la wonbiin si lii Oliv peel-la nyun tuu, ni-dan-la fa si to Yesu harin suomo juuose a faasa didenne Wia a tin u wu-magila-la kala ba si na. 38 Ba bula, “Wia jan pe kuoru-la síi ko la Tiina Wia dolun le. Ba jan hon ari yarifielaa Wia-jan le. Wia yirin ma jan yire.” 39 Nii ne Farisii tinnaa donsun fa si he ni-dan-la tuon bula pi Yesu a bul, “La kuhian, naa di n haritooro-la ken gon.” 40 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Mi jan bula pima, di ba ne fa bi gon maa naa, tabiaa ma titia jan naa gon.”

Yesu yel Jerusalem wiaa

41 Yesu síi mu nii, u ku kpage Jerusalem a na tan-la. U yel a tin tan-la niaa wiaa an bul, 42 “Mi fa cho di ma tan niaa deenba jin nii ma si jan naa a hon ari yarifielaa ne jinin, ama ma bi wuo na. 43 Tapulii jan yi di ma dinḏonḏoo saa jebiin gollima, di ma sí wuo lii. 44 Ba jan kpu ma nialin kala si he tan-la tuon, ma di ma biirin kala. Tabii-bie ma bira bi jan dan u donḏo le lee-la. Ma bi seye bua-la le Wia si ko duu laama ta. Nii ne tii ba jan naa nii.”

Yesu juu Wia-dia

Mat. 21.12-17; Maak 11.15-19; Joon 2.13-22

⁴⁵ Yesu si mu juu Wia-dia, u suomo kikiri nialin síi yalle kiaa dime ⁴⁶ an bula piba a bul, “Ba nmunse Wia tenin tuon a bul ari Wia si, u dia jan naa lee-la niaa si jan chuchuele Wia, an ka ma miira kaa birime gaari-dia.”

⁴⁷ Tapulii-na kala Yesu yie dage niaa Wia-dia-la tuon. Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba ari Juu tinnaa kuhiasin chiche di ba kpuu. ⁴⁸ Ama ba bi jin wonbii-la ba si jan to, bee wiaa nialin kala fa si he dime jegile ninii wialin u síi bul ne ari siifiesin.

20

Farisii tinnaa piese Yesu u dolun wiaa

Mat. 21.23-27; Maak 11.27-33

¹ Tapulii kubala Yesu didage niaa Wia-dia le an pe bubul Wia wu-zomɔ-la wiaa. Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba ari Juu tinnaa kuhiasin sii ko u teen. ² Ba piesu a bul, “Dol bee ne η ken a ninnaa wiaa deenba? Kubee ne pin dolun η ninnaa nii?” ³ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Mi ma jan piesema wii. Má dagemi. ⁴ Joon, nii-la fa síi fo niaa Wii-chuele liin, u dolun, u lii Wia teen nee koo nuhuobiine teen nee?” ⁵ Nii ne ba suomo ken wii-la lilere donɔ le aa bul, “Wu-bee ne laa che di la bul? Di la ne bula pu a bul di Wia teen ne u lii, u jan piesela a bul, ‘Bee ne saa tii ma bi wialin u si bula laa dii?’ ⁶ Di la ne bira si nuhuobiine teen ne, ni-dan-la kala si hilimi daha, ba jan yagela ari tabiaa, bee wiaa ba seye ari Joon fa naa nii-la síi bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ne.” ⁷ Nii

ne ba bula pu a bul, “La bi jin u dol-la si lii lee-la.” ⁸ Yesu ma bula piba a bul, “Τοῦ, mi ma bi jan dagema dol-la mi si keɛ bubuɔŋ.”

Yesu mage namaga a tige tintinnaa si he baga
le

Mat. 21.33-46; Maak 12.1-12

⁹ Nii ne Yesu mage namaga a pi nialin si he dime a bul, “Baal kubala ne fa he dime a bil baga a choŋse kiaa si keŋ neneɛ yuge a nage chichueŋ. Ba yirin ne gireps. Nii ne u paa niaa he baga-la le di ba biben, aŋ sii mu tintee doŋ a dieni dime. ¹⁰ Kialin nenin si yie, u tin u tintinnaa doŋo duu mu tintinna-la teenj a laa tii-nene-la doŋsun kaa ko. U mu ba kenu a nmobu aŋ kiru, u miira keŋ na-hillinj a kaa mu baga tiina teenj. ¹¹ Nii ne u bira tin u tintinna-la doŋo maa. U ma bira mu. Nialin nmobu maa aŋ hiisu aŋ bira kiru maa, u miire ari na-hillinj. ¹² Nii ne u bira tin ni-tori. Nialin piru maa aŋ kiru ta. ¹³ Nii ne baga-la tiina bul, ‘Wu-beɛ ne mi jan ŋaa? Mi jan tin mi bii-chooluŋ. N bi poɔ, ba jan zilu.’ Nii ne u tin bile u mu. ¹⁴ Tintinna-la si nau duu ko, nii ne ba bula pi doŋo a bul, ‘Baga-la tiina bie ne nii. Di baga-la tiina ne suba, bie deen ne jan dii u kiaa. Má lenj di la kpuu, ka di baga-la ŋaa la kuŋ.’ ¹⁵ Ba kenu kaa lii baga-la tuɔŋ a kpuu.” Nii ne Yesu pieɛ nialin a bul, “Eɛ ne baga-la tiina jan ŋaa? ¹⁶ U jan ko a kpu tintinna-la kala aŋ joŋ baga-la a pi ni-tania.”

Nialin si nii wialin Yesu si bula, ba si di Wia bi jan sei di ba ŋaa nii. ¹⁷ Nii ne Yesu benba aŋ pieɛba a bul, “Ba nmunɛ Wia tenin tuɔŋ

ari tiebii-la dii-saaraa si via ta, u ne jaŋ ku ŋaa tiebii-duoŋ ba si joŋo bil dia geŋtine. Wiin deen bubuoŋ ne saa ŋaa beɛ? ¹⁸ Nii-la kala si tel tiebii-la nyuŋ, u tiina jaŋ yeɛ muno muno. Di tiebii-la ma ne tel nuu-kala nyuŋ, u jaŋ yeɛ u tiina muno muno.”

Yesu bul lanpoo t̄iminj wiaa

Mat. 22.15-22; Maak 12.13-17

¹⁹ Nii ne Wia tenin kerichiba ari nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin walime di ba ken Yesu naa-buasula le, beɛ wiaa ba jima ari u mage namaga-la a tigeɛba le ne. Ama baa fá nialin si he dime ne. ²⁰ Nii ne ba bee chiche wonbii-la ba si jaŋ to a kenu. Ba kpal niaa a ŋaa di ba fugi ari ba ŋaa ni-titiiba ne. Ba jon moribiee piba di ba mu a magise Yesu a piesu wiaa a na duu ne bul wii chei, di ba wuo to ŋii le a kenu a kaa mu he ba kuori-balin nisin le, duu ŋaa ŋii kala u si cho. ²¹ Nii ne nialin ba si he, ba mu Yesu teen, a piesu a bul, “La kuhian, la jima wialin kala ŋ sii bul an didage maa, ba ŋaa wutitiiba ne. La jima ari ŋ jon niaa kala ba ŋaa kubala ne, ŋŋ dage Wia wonbii-titii ne. ²² U ŋaa wonbii ne di la tin lanpoo a pi Rom tinteen kuori-balin ba sii yire Siiza koo? Dageɛla.” ²³ Ama Yesu jin ba bubuoŋ. Nii ne u pieseɛba a bul, ²⁴ “Má ken moribii-biin kaa ko mi bee na. Kubee nyuŋ ne he dime? Kubee yirin ma ne ba tuuro he moribie-la le?” Nii ne ba si, “Siiza yirin ne.” ²⁵ Nii ne Yesu bul, “Tɔɔ, má jon Rom tinteen kuori-bal-la kiaa a pu, an jon Wia ma kiaa pu.” ²⁶ U si bul ŋii, ba bi wii-kala na ba si jaŋ wuo to ŋii le kenu

nialin si he dime sipaanj. Wialin u si bula njaaba wu-kpunjkpere, ba niin kala maa.

Yesu bul wiaa a tige nialin si sii suun le

Mat. 22.23-33; Maak 12.18-27

²⁷ Nii ne Sadusii tinjaa donsun ma ko Yesu teenj. Niaa deenba laa dii ari nialin si suba bira bi jan sii suun le. Nii ne ba piesu a bul, ²⁸ “La kuhianj, Moosis dagela Wia tenin tuonj ari baal ne jaa haala, di haal-la ari baal-la ne bi bii lula, anj ka di baal-la suu, duu njaana jaa yo-haal-la a lul biirin pi u malima si suba, di biiri-la chinj u nyun le. ²⁹ Naanbiirin balipe ne fa he dime bua kubala le. Ba kuhianj jaa haala. Ba di haal-la bi bii lula, anj ka u suu. ³⁰ Liamin tiina jon haal-la jaa. Ba duu ma bi bii lula, anj ka u ma suu. ³¹ Torimunj tiina ma jon haal-la jaa. U ma nii titia ne. Nii ne naanbiiri-la balipe kala jaa haal-la. Ba kala suu anj bi bii lula. ³² U nii harin haal-la ma suu. ³³ Tapulii-la niaa si jan sii suun le, baalaa deenba balipe tuonj kubee ne jan tii haal-la? Ba kala balipe ne jaau.”

³⁴ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Baala-la ari haala-la si he ba miisinj le leele, ba nii jaa donjo. ³⁵ Ama bua-la le baala-la ari haala-la si jan sii suun le a kenj miisi-la si bi dere, ba bira bi jan jaa donjo. ³⁶ Ba jan nage Wia tinjaaraa a bira bi jan suu. Wia si chiseba suun le nii, ba jan nja Wia biirin. ³⁷ Moosis fa paala chaasa dage ari ba jan chise nialin si suba suun le di ba wei. U fa bul Wia tenin seme donjo ari la Tiina Wia ne nja Abiraham Wia ari Aizik Wia ari Jekob ma Wia. Lee-la u fa si bul wiaa a tige tii-bie-la sii dii

nyiniŋ ɛ nɛ, u fa bul nii. ³⁸ U si bul nii daga ari u ŋaa ni-weyee Wia nɛ. U bi jaŋ wuo ŋaa nialiŋ si suba Wia.” ³⁹ Nii nɛ Wia teniŋ kerichiba doŋsun bula pu a bul, “La kuhian, ŋ bul woruŋ nɛ.” ⁴⁰ Ba bira bi nyu-duoŋ kene di ba piɛɛ Yesu wii-kala.

*Ba piɛɛ Kirisito, nii-la Wia si liisa, wiaa
Mat. 22.41-46; Maak 12.35-37*

⁴¹ Nii nɛ Yesu piɛɛba, “Ɛɛ nɛ ba jaŋ wuo bul ari Kirisito, nii-la Wia si liisa, jaŋ ŋaa Devit nihiliere dunɗa?” ⁴² Devit titia bula Wia teniŋ sɛmɛ doŋɔ ba sii yire Saams a bul,

‘Mi Tiina Wia bula pi mi Tiina,
duu hoŋ u sɛmɛ, ni-duoŋ di-hoŋuŋ,
⁴³ see duu yuo dii u diŋdoŋɗoɔ kala dɛɛ.’

⁴⁴ Devit titia yire nia deen u Tiina. Ɛɛ nɛ saa u jaŋ wuo ŋaa Devit nihiliere dunɗa?”

*Yesu bul Wia teniŋ kerichiba wiaa
Mat. 23.1-36; Maak 12.38-40*

⁴⁵ Nii nɛ Yesu bula pi u haritooroɔ nialiŋ kala sipaan a bul, ⁴⁶ “Má keŋ ma titia woruŋ Wia teniŋ kerichiba ɛ. Ba yie gugolle yobo ɛ ari ba geri-duduosuŋ, a cho di niaa jujonɓa jirima a chuchuoɓa. Ba yie chiche di-hoŋ-zoŋɗoɔ Wii-chuoɓe diisiŋ ɛ. Di ba nɛ yireba di ba ku dii kiaa, ba cho di ba hoŋ ni-balaa di-hoŋɔɔ maa. ⁴⁷ Ba yie fugo chuɓe Wia didieni a keŋ yo-haalaa kiaa kaa laa didii. Bua-la ɛ Wia si jaŋ dii ba sariya, ba nɛ jaŋ na heeŋ a kii ba doŋsun tiŋŋaa kala.”

21

Yo-haala jon̄ kiaa pi Wia

Maak 12.41-44

¹ Bua kubala Yesu he Wia-dia le a na nialin̄ si ken̄ kiaa si jon̄ ba moribiee bil a pipi Wia. ² Nii ne u bira na yo-haal ma si jon̄ amiisin̄ba balia a ma he. ³ Nii ne u bula pi nialin̄ a bul, “Wutitii ne mi bulaa pima, yo-haala deen̄ moribii-bie-la u si jon̄o he, u ne kii nialin̄ moribie-la kala. ⁴ Nialin̄ kala si jon̄ moribiee a pi Wia, ba liisa an̄ ka ne. An̄ ka u-na jon̄ u summu moribiin̄ kala a he, ku-la kala u si kene ne nii.”

Yesu bul nii Wia-dia si jan̄ tel

Mat. 24.1-2; Maak 13.1-2

⁵ Nii ne Yesu haritooro d̄on̄sun̄ bul wiaa a tige Wia-dia-la le a bul duu z̄om̄o, di u tiebie-la ba si kaa saau ma z̄om̄o, a bira bul nii niaa si jon̄ ku-z̄on̄on̄o a pi Wia ba kaa wase dia-la, ba kala ne n̄aa dia-la z̄on̄ nii. ⁶ Nii ne Yesu bul, “Bua kubala jan̄ yi, ba jan̄ n̄moo kiaa deen̄ba kala ma s̄ii na a lo. Ba bi jan̄ len̄ di tiebii-bala ma dan̄ u d̄on̄o le.”

Yesu bul nii ba si jan̄ d̄ogise nialin̄ s̄ii tou

Mat. 24.3-14; Maak 13.3-13

⁷ Nii ne ba pīese Yesu a bul, “La kuhian̄, bua bēe le ne wiaa deen̄ba jan̄ n̄aa? Bēe kiaa ne la jan̄ na, ka di wiaa deen̄ba-na n̄aa?” ⁸ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Má ken̄ ma titia worun̄ di nuu-kala síma nyisu,” a bira bul, “Niaa jan̄ yuge a k̄o a jon̄ mi yirin̄ he ari ba ne n̄aa Kirisito, a bul di bua-la dunia si jan̄ dere kpaga ne. Ama ma sí ba harin̄ to. ⁹ Ma jan̄ nii ari laalin̄ ari yuosun̄ he daha a he di-boloo maa. Di ma ne ku nii nii, ma

sí leŋe di ma boisiŋ joŋ. Wiaa deenba kala jaŋ ŋaa bal, ama u ŋii saa bi naga ari dunia dideriŋ yie ne.”

¹⁰ Ŋii ne Yesu bira bul, “Tinŋteen doŋo niaa jaŋ sii a mu yuo tinŋteen doŋo niaa. Taŋ kuoro ari u niaa jaŋ sii giri a mu yuo kuoro doŋo ari u niaa. ¹¹ Tinŋteen jaŋ zigili woruŋ, losuŋ ma jaŋ juu, nyanyalaa jaŋ juu niaa leree yuge, wu-bal-lorunuŋ ari wu-magilaa kala jaŋ ŋaa wia nyuŋ. ¹² Ka di wiaa deenba kala-na ŋaa, ba jaŋ kesema a to naasiŋ doŋisema. Ba jaŋ joŋma he niaa nisiŋ le di ba dii ma sariya Wii-chuoŋe diisiŋ le a keŋma to dia. Ba jaŋ keŋma kaa mu kuoroo ari ni-balaa sipaan a tiŋ mi wiaa. ¹³ Bua deen le ne ma jaŋ wuo na worŋbiŋ a bul Wia wu-zomŋ-la. ¹⁴ Má keŋ ma titia he doŋo le a sí leŋe duu walimema ŋii ma si jaŋ bul wiaa a laa ma titia, ¹⁵ beŋ wiaa mi jaŋ joŋ wu-jimiŋ a he ma nyuŋ le di ma bul wialiŋ ma diŋdoŋoŋo si bi jaŋ wuo kaa lere ari wutitii dee. ¹⁶ Ma nyimmaba ari ma naŋŋbiiriŋ ari ma doho niaa ari ma naŋdoŋsuŋ paala jaŋ joŋma he ma diŋdoŋoŋo nisiŋ le. Ba jaŋ kpu ma doŋsuŋ. ¹⁷ Nuu-kala jaŋ berema a tiŋ mi wiaa. ¹⁸ Ama ma kuŋ nyu-puŋ ma bi jaŋ lel. ¹⁹ Di ma ne nyalima, ma jaŋ laa ma miisiŋ.”

Yesu bul ari ba jaŋ ŋmoo Jerusalem lo

Mat. 24.15-21; Maak 13.14-19

²⁰ Ŋii ne Yesu bira bul, “Di ma ne na di laali-yuoroo golli Jerusalem, ma jaŋ jiŋ ari taŋ-la jaŋ tel læŋe. ²¹ Ŋii-na má leŋ di nialiŋ si he Judiya le fá mu jil peelee nyuŋ. Nialiŋ ma si he taŋ-la tuŋ, u maga di ba lii taŋ-la tuŋ. Nialiŋ ma si he ba

bagisiin le, ma sí miira juu taŋ-la tuoŋ. ²² Tapulii-la Wia jaŋ doŋise Iziral niaa, a leŋ di wialin kala ba si bula Wia teniŋ tuoŋ sene ku bal. ²³ Haala-la si keŋ luoroo ari haala-la si keŋ bii-mulluŋ baa wase yilin, tapulia-la le ba jaŋ na heeŋ. Tinŋee-la kala jaŋ na heeŋ woruŋ. Wia jaŋ na baaniŋ tinŋeeŋ deen niaa nyuŋ a doŋiseba. ²⁴ Ba jaŋ kpu doŋsuŋ ari tokobiee, aŋ keŋe doŋsuŋ di ba ma ŋaa yosuŋ tinŋee-doŋsuŋ le, ka nialiŋ si bi Juu tinŋaa ŋaa yigi Jerusalem taŋ-la kala lo, see bua-la yie di Wia piba woŋbiin di ba leŋ.”

Yesu bula pi niaa duu jaŋ miira ko

Mat. 24.29-31; Maak 13.24-27

²⁵ Nii ne Yesu bira bul, “Niaa jaŋ na wu-magilaa wii-poŋsuŋ ari cheŋe ari cheŋwulaa le. Dunia kala le, niaa bi jaŋ jin wii-la kala le ba si he. Di mugi-balaa ní huuru, fawulluŋ jaŋ keŋba. ²⁶ Fawulluŋ jaŋ keŋ niaa di ba yeŋŋi a tin ba sí yiele wii-la si jaŋ ŋaa dunia kala le. Ba jaŋ kiri wia nyuŋ kialin kala si keŋ doluŋ di ba lii ba leree. ²⁷ Nii le ne ma jaŋ na mi-na Nuhuobiine Bie di mi to duoŋbilingbaaniŋ tuoŋ kuu tuu. Mi jaŋ keŋ doluŋ a chaane kinkeŋ. ²⁸ Di wiaa deenba suomo a ŋiŋaa, má sii chin a keŋ ma digilaa wuoli, beŋe wiaa bua-la le Wia si jaŋ laama ta yie ne.”

Yesu bul tutogo wiaa

Mat. 24.32-35; Maak 13.28-31

²⁹ Nii ne Yesu mage namaga piba a bul, “Má bee na tutogo ari tiisiŋ doŋsuŋ. ³⁰ Di ma ne na tiisiŋ di ba suomo tutose, ma jima yibiiniŋ jua ne. ³¹ Nii titia ne, di ma ne na wiaa deenba kala mi

sí dagema di baa ɲaa, ma jɪŋ ari Wia kuorii-la kpaga nɛ. ³² Wutitii nɛ, mi bulaa pima, ma læɛɛ niaa deenba si he ma miisinɪ læ, ma bi jaŋ suu, ka wiaa deenba ɲaa bal. ³³ Wia nyuŋ ari tinteen kala jaŋ dɛrɛ, ama wialin mi si bula bi jaŋ læl.

³⁴ Má kɛŋ ma titia, a sí wu-fuoloo ɲɪɲaa, a sí sininɪ nyua bubugi. Ma sí leŋe di dunia kiaa wiaa walimɛma. Di wiaa deenba níi walimɛma, tapulii-la mi-na Nuhuobiine Bie si jaŋ kɔ, u jaŋ guu ku di-ma læ a nage ba si he beré, kiaa vene mu juu-u læ aŋ bi jɪŋ ɲii. ³⁵ Tapulii-la jaŋ kɛŋ dunia nuu-kala lee-kala læ. ³⁶ Má pɔ a chuchuoɛ Wia bua-na kala læ. Di ma nɛ ɲaa ɲii, ma jaŋ kɛŋ doluŋ a lii wialinɪ kala si jaŋ ɲaa læ ari yarifiɛlaa a wuo chinɪ mi-na Nuhuobiine Bie sipaan.”

³⁷ Yesu fa yie he Wia-dia læ wiihɛye ari chichuoŋ kala a didage niaa. Di didaaninɪ nɛ yie-na kala, u yie mu Oliv pel-la nyuŋ nɛ a piŋ.

³⁸ Siipuuraa-na kala saa niaa yie mu Wia-dia di ba jegile nii wialinɪ u síi bul.

22

Ba vuura di ba kpu Yesu

Mat. 26.1-5; Maak 14.1-2; Jɔɔŋ 11.45-53

¹ Tapulaa deenba, diisinɪ kielinɪ gbiele-la kpaga nɛ, gbiele-la læ ba si yie dii boroboro-la si bi si-buruŋ kɛnɛ. ² Nii nɛ nialinɪ si kpu pusunɪ pipi Wia kuhiasinɪ ari Wia teninɪ kerichiba wiwalimɛ di ba na wonbii-la ba si jaŋ to a kpu Yesu di nialinɪ bi jɪŋ, bæ wiaa baa fá nialinɪ nɛ.

Judas seye duu joŋ Yesu yallɛ

Mat. 26.14-16; Maak 14.10-11; Jɔɔŋ 11.45-53

³ Nii ne Sitaani ku juu baal kubala. U fa n̄aa Yesu haritooroo fii ari balia-la d̄oŋo ne. U yirin̄ ne Judas. Baa yiru Isikarot ma ne. ⁴ Nii ne Judas sii mu bula pi nialin̄ si kpu pusun̄ pipi Wia kuhiasin̄ ari Wia-dia kuhiasin̄ n̄ii u si jan̄ to a ken̄ Yesu yalla piba. ⁵ Ba tuon̄ tor̄e. Ba sei ari ba jan̄ pu moribiee. ⁶ Nii ne Judas sei, a suomo chiche won̄bii-la u si jan̄ to a ken̄ Yesu yalla piba di nialin̄ bi jin̄.

Yesu ari u haritooroo dii diisin̄ kielin̄ gbiele kudiilee

Mat. 26.17-25; Maak 14.12-21; J̄oŋ 13.21-30

⁷ Nii ne gbiele-la le ba si yie dii boroboro-la si bi si-burun̄ kene yi, bua-la le u si maga di ba kpu pie-bie-la ba si jan̄ kaa n̄aa gbiele-la kudiilee. ⁸ Nii ne Yesu tin̄ Piita ari J̄oŋ a bul di ba mu n̄aa ba diisin̄ kielin̄ gbiele kudiilee di ba dii. ⁹ Nii ne ba piesu a bul, “Nii ne n̄ ch̄e di la n̄aa kudiile-la?” ¹⁰ U bula piba a bul, “Bee na, di ma ne juu tan̄ tuon̄, ma jan̄ chen̄ baal kubala duu kori lon̄ ari liin̄. Má to u harin̄ juu dia-la u sí juu. ¹¹ Di ma ne mua, má bula pi dia-la tiina a bul, ‘La kuhian̄ si la piesin̄ di nii le ne nuhuora dia he, di ba di u haritooroo juu h̄oŋo dii diisin̄ kielin̄ gbiele-la kudiilee?’ ¹² U jan̄ dagema dii-bal kubala. U n̄aa lusun̄ nyun̄ dia ne. Ba wasu kala. Lee-la ne ma jan̄ n̄aa kudiile-la.” ¹³ Nii ne ba mu a na wialin̄ kala u si bula piba ari ba jan̄ na, a n̄aa diisin̄ kielin̄ gbiele kudiile-la ba dii.

Kudiile-la la si jan̄ dii a liliisi Yesu wiaa

Mat. 26.26-30; Maak 14.22-26; 1 K̄or. 11.23-25

14 Bua-la si yie di ba dii kudiile-la, Yesu ari u nanɔɔba kala hon di ba dii kiaa. 15 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Mi fa paala cho di la di ma dii kiaa deenba, an ka di mi-na na heen. 16 Mi jan bula pima ari mi bira bi jan ko di mi dii kudiilee deenba, see bua-la le Wia kuorii-la si jan ko. Nii le ne la jan jin kudiile-la la si die bubuon.” 17 Nii ne u jon nyunyuala ari sinin a lolle Wia an jono pi u nanɔɔba-la a bul, “Ma laa nyunyuala deen ari sinin a kaa kpaa ma titia. 18 Mi bulaa pima, mi bira bi jan ko di mi nyua sinin deen, see bua-la le Wia kuorii-la si jan ko.” 19 Nii ne Yesu bira jon boroboro a lolle Wia an kaa choge choge, a jono piba an bul, “Mi yaraa ne nii. [Mi jono pi Wia a tin ma wiaa, ma laa dii. Ma naa nii a liliisi mi wiaa.” Nii ne ba dii. 20 Ba si dii kialin dere, u bira jon nyunyuala ari sin-la a piba an bul, “Nyunyuala ari sinin deen naa nii-falii ne Wia ta. Mi chalin si jan jaase ma wiaa ne tii Wia ta nii-la.] 21 Ma bee na, nii-la si jan kenmi yalle he la tuon ne, la kala didii kiaa. 22 Mi-na Nuhuobiine Bie, mi jan suu ari Wia si dage nii, ama nii-la si jan jonmi yalle, u jan na heen yuge.” 23 Nii ne Yesu nanɔɔba-la suomo pipiese donon ari ba tuon kubee ne jan naa nii?

Yesu haritooro ken ba tuon kuhian wiaa kaa lile

24 Nii ne Yesu haritooro ken ba tuon kuhian wiaa kaa lile. 25 Yesu bula piba a bul, “Nialin si bi juu tinnaa naa ken ba dolun kaa hon ba niaa nyun ne. Kuoro donsun sii ben niaa, ba cho di nialin ba sii ben kenba kaa yiyire ni-zomo.

³⁵ Nii ne Yesu piесе u haritooroo a bul, “Bua-la le mi si tinjma, ma lii an bi moribiee koo sulli-gbanjin ma koro, a bi nenjenjese tunj bulia bulia ma koro. Ma si mu nii, ma che kunj ne kaa?” Ba bul di ba bi kunj-kala che ka. ³⁶ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ama leele ma ku-la kala si kenj moribiee koo sulli-gbana, u maga duu jonj. Ma ku-la ma kala si bi tokobii kene, u maga duu jonj u geri-balinj yalle ne a yoo donjo. ³⁷ Nii ne ba njmunse Wia tenin tunj. Ba bula ari ba jan kenu pe wu-bonj njnaaraa le. Wiaa deenba ba njmunsa a tigemi le ne. Ba kala jan njami le ne, bee wiaa wialinj kala ba si njmunsa a tigemi le, ba kala jan sene njaa a dere.” ³⁸ Nii ne u haritooroo bula pu a bul, “La Tiina, bee na, tokobiee balia ne njla.” Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma lenj di wii-la kala bal.”

*Yesu chuole Wia pel-la nyun ba sii yire Oliv
Mat. 26.36-46; Maak 14.32-42*

³⁹ Nii ne Yesu lii Jerusalem le a jil peel-la nyun ba sii yire Oliv, ari u si venee njaa nii. Nii ne u haritooroo to u harin mu. ⁴⁰ Ba si yi lee-la, u bula piba a bul, “Ma chuole Wia, di Sitaani si wuo nyisema.” ⁴¹ U si bul nii dere, u kieli u haritoorola a mu sipaan muapilii, a tuu kpirimi duu chuole Wia. ⁴² U chuole Wia a bul, “Mi Nyimma, di nj tuotorunj le ne, liise hee-la sii komi le. Ama mi-na tuotorunj le dee nj-na tuotorunj le ne.” [⁴³ Nii ne Wia tinjdaara kubala lii wia nyun a ku tuu u teenj a pu dolunj. ⁴⁴ U tunj faasa chei kinjen kinjen. Nii ne u faasa chuole Wia ari siifjesin. U suolunj paala nage chalinj a tutuu tinteenj.] ⁴⁵ U

si chuole Wia dεε, u sii a miira mu u haritoorooteen, di ba piη doη, bεε wiaa ba tuoη cheye ne woruη. ⁴⁶ Nii ne u piεεba, “Ma sene piη neε? Má sii chuole Wia, di Sitaani sí wuo nyisema.”

Ba keη Yesu

Mat. 26.47-56; Maak 14.43-50; Jooη 18.3-11

⁴⁷ Yesu ha síi bul wiaa ηii, di ni-dan kɔ. Yesu haritooro-la fii ari balia-la doηo ne keηba kaa kɔ lee-la. U yiriη ne Judas. Ba si kɔ, Judas mu Yesu teen a guoru. ⁴⁸ Nii ne Yesu bul, “Judas, η sene guorimi ηla ne di η joη mi-na Nuhuobiine Bie yallεε?” ⁴⁹ Yesu haritooro-la fa si he dime a na wii-la síi ηaa, ηii ne ba piεε Yesu a bul, “La Tiina, ηη che di la keη la tokobie-la taba neε?” ⁵⁰ Nii ne Yesu haritooro doηo joη tokobii, a ta nialiη doηo na-diin digiliη kiεε. Baal-la fa ηaa nii-la si kpu pusuη pipi Wia kuhian yomo ne. ⁵¹ Nii ne Yesu bul di u maga ne, di ba leη. U si bul ηii, u digi baal-la digiliη le a ηaa u fiεε. ⁵² Nii ne Yesu piεε nialiη si kpu pusuη pipi Wia kuhiasin ari Wia-dia kuhiasin ari ba taη kuhiasi-la si kɔ di ba kenu, a bul, “Mi ηaa gaaru neε? Ma síi kori tokobiee ari tanguloo a kukɔ di ma keηmii?” ⁵³ La di ma kala ne fa he Wia-dia le tapulii-na kala, aη ka ma bi walima di ma keηmi dime. Ama bua deen le ne birimiη tiina Sitaani pima doluη ma wuo kɔ di ma keηmi.”

Piita si u bi Yesu jin

Mat. 26.57-58, 69-75; Maak 14.53-54, 66-72; Jooη 18.12-18, 25-27

⁵⁴ Nii ne ba keη Yesu. Ba kenu kaa mu nii-la si kpu pusuη pipi Wia kuhian dia, ka Piita daa tuto

ba hariŋ. ⁵⁵ Di ba he nyiniŋ kaala tuoŋ. Ba si jua, Piita mu pe nialiŋ sii wienu nyiŋ-la le. ⁵⁶ Tolibie kubala ma he dime. U fa ŋaa dia-la tiŋtinnu ne. U na Piita duu hoŋo aa wienu nyiniŋ. U bul, “Baala deen ma faa to Yesu hariŋ ne.” ⁵⁷ Nii ne Piita si, “Haal, mi paala buu jiŋ.” ⁵⁸ Muapilii di baal kubala ma nau a bul, “Ŋ ma ŋaa ba doŋo ne.” Nii ne Piita bira bul duu dee. ⁵⁹ U bi diene bira di baal doŋ ma ne nii a peŋe ari Piita ŋaa Yesu haritooro doŋo ne, beŋe wiaa u ma ŋaa Galilii tiina ne. ⁶⁰ Nii ne Piita bira bula pu a bul, “Baal, mi paala bi wii-la ŋ sii bul jiŋ.” Piita sii bul nii, u bi bula deŋe di ji-bele yele. ⁶¹ Nii ne la Tiina Yesu daase a beŋ Piita. U liisi wii-la Yesu fa si bula pu ari u jaŋ bul naaŋsiŋ butori ari u bi u-na Yesu jiŋ, ka di ji-bele-na yel. ⁶² Nii ne Piita lii a faasa yel.

Ba sieri Yesu le aŋ ŋmobu

Mat. 26.67-68; Maak 14.65

⁶³ Nii ne nialiŋ si po Yesu sieri le aŋ ŋmobu. ⁶⁴ Ba voŋo u siaa to a ŋmobu aŋ piestu duu dage nii-la si ŋmobu. ⁶⁵ Ba bul wiaa ma yuge a tuusu.

Ba keŋ Yesu ko nialiŋ si yie hilime vuvuure wiaa sipaan

Mat. 26.59-66; Maak 14.55-64; Joŋŋ 18.19-24

⁶⁶ Taŋ si pula, Juu tiŋŋaa taŋ kuhiasiŋ ari nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba, ba hilimi a leŋ ba keŋ Yesu ko ba sipaan, lee-la ba si yie hilime vuvuure wiaa. ⁶⁷ Nii ne ba piestu a bul, “Dageŋa, ŋ ne ŋaa nii-la Wia si liisaa?” Nii ne Yesu bula piba a bul, “Di mi

ne bula pima maa, ma bi jaŋ laa dii. ⁶⁸ Di mi ne saa bira piesema wii maa, ma bi jaŋ bul wii-kala, ⁶⁹ ama a lii læle a kaa mu mi-na Nuhuobiine Bie jaŋ hoŋ Wii-baliŋ seme, ni-duoŋ di-hoŋuŋ.” ⁷⁰ Nii ne ba kala piesu a bul, “N ne saa ŋaa Wia Bie koo?” Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma bul woruŋ ne, mi ne sene ŋaa Wia Bie.” ⁷¹ Nii ne nialiŋ bul, “La bira bi siada tiina kala ka che. La titia nia wii-la u si bula ne.”

23

Ba keŋ Yesu kaa mu Paalit sipaari

Mat. 27.1-2, 11-14; Maak 15.1-5; Joŋ 18.28-38

¹ Nii ne niaa deenba kala sii, a keŋ Yesu a kaa mu Paalit teen. ² Dime ne ba suomo a bul wialiŋ u si ŋaa chei a bul, “La keŋ baala deen duu nyise la niaa di ba via la woŋbii-la la sii to, aŋ bul di ba si lanpoo ma time pi Rom tinteen kuori-baliŋ. U bira bula a tige u titia le di u ne ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa, a bul duu ŋaa kuoro ma.” ³ Nii ne Paalit piesu a bul, “N ne ŋaa Juu tinŋaa kuoro koo?” Yesu bula pu a bul, “Oo, mi ne.” ⁴ Nii ne Paalit bula pi nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari ni-dari-la kala si hilime a bul, “Mi bi wii-la na baala deen si ŋaa chei a mage di ba kpuu.” ⁵ Nii ne nialiŋ sii bul Yesu teen ha pese a bul, “U dage niaa a ŋaa ba ŋiŋaa taawei ne. U suomi nii Galilii le ne, a sii ko Judiya tinteen, a golle lee-la kala aa dageba, a ŋaa ba ŋiŋaa taawei aŋ læle ko Jerusalem ma ŋla.”

Ba keŋ Yesu mu Herod teen

⁶ Paalit si nii ari Yesu lii Galilii nε, u piεse nialin sīi bul Yesu teen a bul, “Baala deen ηaa Galilii tiina nεε?” Nii nε ba bula pu di kuoro Herod nε faa beη tintee-la Yesu si lia. ⁷ Paalit si nii ηii, u ηaa ba kenu kaa mu Herod teen. Bua-la le di Herod he Jerusalem le. ⁸ Herod tuon kala tōre u si na Yesu, bεε wiaa u nii u wiaa faafaa kala nε a yie chiche duu nau. U faa che di Yesu ηaa wu-kpunkpere nε duu na. ⁹ Nii nε Herod piεse Yesu wiaa yuge, ama u bi wii bula. ¹⁰ Nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichibala sii tuora mu Yesu le a faasa bul u teen worun. ¹¹ Herod ari u laali-yuoroo sieri Yesu le a dogisu, an leη ba jon geri-balin ku-zon kubala laalu, an miira kenu mu Paalit teen. ¹² Herod ari Paalit faa yuo donon nε. A lii tapulii-la nε, ba sin a dii nanjonsun.

Ba si di ba keη Yesu mu kpu

Mat. 27.15-26; Maak 15.6-15; Jonη 18.39-19.16

¹³ Nii nε Paalit yire nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Juu tinηaa kuhiasin ari niaa donsun a bula piba a bul, ¹⁴ “Ma keη baala deen kaa ko mi teen a bula pimi ari u ηaa di niaa via wonbii-la la sīi to nε. Mi saa piεsu ma kala sipaan. Wialin ma sīi bul u teen a bul duu cheye, mi bi ba tuon kubala ma na duu ηaa chei. ¹⁵ Herod ma si bi na u si ηaa wii-la chei, ηii nε tii u leη ba bira kenu kaa ko daha. Má bee na, baala deen bi wii-kala ηaa chei a mage di ba kpuu. ¹⁶ Mi jan leη di ba viiru an jonon ta.” [¹⁷ Ama diisin kielin gbiele-la nε yie-na kala, ba yie leη Paalit

liise dan sarikaba tuon kubala ne a ta, nii-la juu tinjaa si cho di ba liisa.]

¹⁸ Nii ne nialin kala kpia gon a bul di ba kpu Yesu an liise Barabas piba. ¹⁹ Bua kubala le, niaa sii naa taawei ne ba ta-balin le. Barabas kpu nuu, nii ne tii ba kenu mu to dia. ²⁰ Paalit si cho duu jon Yesu ta, nii ne u bira suomo bul wiaa pi ni-dan-la. ²¹ Ama ba faasa kpia gon a bul, "Ma kpaasu daa-gese nyun, ma kpaasu daa-gese nyun!" ²² Nii ne Paalit pieseba naansiin butorimun a bul, "Be ne tii? Be kun ne baala deen naa chei, ka mi-na bi na? Mi-na bi na u si naa wii-la chei a mage di ba kpuu. Mi jan len di ba viiru an jonu ta." ²³ Ka ba ha pese, a faasa kpia gon a bul, "U maga di ba ken Yesu a kpaase daa-gese nyun ne." Ba sii naa gon nii, Paalit ku sei ba kua ²⁴ a bul di ba ken Yesu kpaase daa-gese nyun, ari nialin fa si sul nii. ²⁵ Nii ne Paalit liise nii-la ba fa si cho a ta, nii-la ba fa si kaa to dia a tin u si naa taawei a kpu niaa le. U jon Yesu a he ba nisin le di ba naa wii-la ba si cho.

Ba ken Yesu kpaase daa-gese nyun

Mat. 27.32-44; Maak 15.21-32; Jon 19.17-27

²⁶ Nii ne ba ken Yesu kaa lii di ba kaa mu kpaase daa-gese nyun. Ba sii mu nii, ba chen baal kubala baa yire Saamon a lii Sariini, duu lii бага a jujuu Jerusalem. Ba kenu a jon daa-gese-la baasu a naa u kaa tuto Yesu harin. ²⁷ Ni-dan-la ma to u harin. Ba tuon haalaa yuga a yiyel Yesu wiaa. ²⁸ Nii ne Yesu miira daaseba an bula piba a bul, "Jerusalem haalaa, ma si mi wiaa yel. Ma yel ma titia ari ma biirin wiaa. ²⁹ Bee

na tapulaa ka kɔ nɛ, niaa jaŋ bul, ‘Ha-piraa ari haala-la si bi biirinŋ lula di ba diɛɛ, ba tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.’ ³⁰ Bua-la ɛ nɛ niaa jaŋ bul di peelee tele tɔba, di duŋdollunŋ ma jɛrɛ tɔba. ³¹ Mi si nage tii-weyinŋ, aŋ ka ba dɔgisemi ŋla, ɛɛ nɛ ba jaŋ ŋaama ma ɛ, ma ma si nage tii-hilia ɛ?”

³² Ba si keŋ Yesu mu ŋii, ba keŋ ni-bɔŋŋɔɔ balia ma kaa mu di ba kpuba a pɛ Yesu ɛ. ³³ Ŋii nɛ ba mu yi lee kubala baa yirɛ nyu-kunŋkogulo. Ba si yi lee-la, ba joŋ Yesu ari ni-bɔmɔ-la balia a kpaaseba daa-geɛɛ nyunŋ. Dɔŋɔ hɛ daa-geɛɛ nyunŋ si hɛ Yesu na-diinŋ, dɔŋɔ ma hɛ daa-geɛɛ nyunŋ si hɛ u na-gua. ³⁴ Ŋii nɛ Yesu chuɔɔ Wia a bul, “Mi Nyimma, joŋ wii-la ba si ŋaa a cheba, bɛɛ wiaa ba bi jinŋ wii-la kala ba sii ŋaa.” Ŋii nɛ ba tɔŋɛ Yesu genninŋ wiaa di ba kpa, a jinŋ geri-la nuu-kala si jaŋ laa. ³⁵ Niaa dɔŋsunŋ ma chinŋ dime a bibenŋ, aŋ ka Juu tinŋaa kuhiasinŋ sisieru ɛ a bul, “Duu nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa, má lenŋ duu laa u titia ta yeii. U wuo laa niaa tita nɛ.” ³⁶ Laali-yuoroo ma sieru ɛ a ŋaa sininŋ si nyala kaa mu pu duu nyua ³⁷ aŋ bula pu duu nɛ ŋaa Juu tinŋaa kuoro, duu laa u titia ta. ³⁸ Ba ma ŋmunŋsa mɛrɛ u daa-geɛɛ-la ɛ a bul, “Juu tinŋaa kuoro nɛ ŋla.”

³⁹ Ŋii nɛ ni-bɔmɔ-la dɔŋɔ ma si sage daa-geɛɛ nyunŋ tuuse Yesu a bul, “Ŋ nɛ ŋaa nii-la Wia si liisa koo? Saa laa ŋ titia ta aŋ pɛ laala ma ta.” ⁴⁰ Ŋii nɛ ni-bɔmɔ-la dɔŋ-la kpiau ɛ a bula pu a bul, “Ŋ bi Wia ka fáa? La duu kala nɛ juu wu-bala. ⁴¹ U maga di ba ŋaala-na ŋii nɛ, bɛɛ wiaa la ŋaa wu-bɔŋ nɛ, aŋ ka u-na bi wii-kala ŋaa chei.”

⁴² Nii nɛ aŋ ka u bula pi Yesu a bul, “Yesu, di ŋ nɛ dii kuoruŋ, liisi mi ma wiaa.” ⁴³ Nii nɛ Yesu bula pu a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa piŋ, la diŋ kala jaŋ hɛ Wia-jaŋ jiniŋ.”

Yesu suba

Mat. 27.45-56; Maak 15.33-41; Jɔɔŋ 19.28-30

⁴⁴ Wia si ku mage nyu-gbaŋa, leriŋ kala biri lim a mu yi didaanin, ka leriŋ bira pulle. ⁴⁵ Patiisa nɛ fa hɛ Wia-dia tuɔŋ. Ba kaa kɛrɛ. U kiesɛ balia. ⁴⁶ Nii nɛ ka Yesu faasa yirɛ a bul, “Mi Nyimma, mi joŋ mi titia a hɛ ŋ nisiŋ lɛ.” U bul nii nɛ aŋ wiesi u wiesi kati aŋ suu. ⁴⁷ Nii nɛ di laali-yuoroo zɔɔ kuhian kubala fa chin dime. U na wii-la si ŋaa, a denne Wia a bul, “Wutitii, baala deen fa ŋaa tuɔ-pul tiina nɛ, u bi wii-kala cheye.” ⁴⁸ Nialiŋ kala fa si hilime dime di ba na wii-la si jaŋ ŋaa aŋ lele na wii-la si ŋaa, ba paa ba nisaa chuŋ ba nyuŋ lɛ a miira mu dia. ⁴⁹ Nialiŋ kala fa si jin Yesu, ari haala-la kala fa sii to u hariŋ a lii Galilii kɔ, ba chin di-bolii a na wiaa deenba kala.

Ba hugi Yesi

Mat. 27.57-61; Maak 15.42-47; Jɔɔŋ 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Baal kubala ma nɛ fa hɛ dime. U yiriŋ nɛ Josef. U fa ŋaa Juu tiina nɛ a lii Arimatiya. U fa ŋaa nialiŋ si yie hilimi a vuvuure wiaa doŋɔ nɛ. U fa ŋaa tuɔ-pul tiina nɛ. Niaa ma juoŋu jirima. U ma fa gberɛ Wia kuorii-la nɛ duu kɔ. Ba fa sii vuure di ba kpu Yesu a sene ŋaa nii a kpuu, u fa bi seye. ⁵² Nii nɛ u sii mu Paalit teen a sul Yesu ku-suun. Paalit len u mu sori. ⁵³ U sori Yesu nii, a joŋ geri-pula a beu, a joŋu hugi. U kɛnu kaa mu hugi buŋ ba si lɔɔ lɛ nɛ. Ba ha bi nuu-kala

hugo dime. ⁵⁴ Tapulii-la di ba ḡaa siri didaanin a gberε ba che-wiesii-la. ⁵⁵ Haala-la fa si to Yesu harin a lii Galilii kɔ, ba to Josef harin a mu na bun-la, a na ḡii u si hugi Yesu. ⁵⁶ ḡii ne ba miira mu dia a che tulaali di ba kaa mu tise Yesu. Che-wiesii-la cheen ba sii a wiesi. Wialin Moosis fa si ḡmunsa bil di niaa tuto bul ḡii ne.

24

Yesu sii suun ε

Mat. 28.1-10; Maak 16.1-8; Jɔɔɲ 20.1-10

¹ Lahadi cheen siipuura, haala-la sii a ken tulaalii-la a kaa mu bua-la lerin. ² Ba si yi leela, ba na di tabii-la ba fa si kaa to bua-la niin suro. ³ ḡii ne ba juu bua-la tuon, ama ba bi la Tiina Yesu ku-suun na. ⁴ Ba chin dime a bi jin wii-la kala ba si jan ḡaa. Ba ḡaa di ba ben, di baalaa balia ne chin ba seme ḡii. Ba gennin faasa tutul. ⁵ Fawullun ken haala-la. Ba ken ba nyusun gure. ḡii ne baala-la pieseba a bul, “Beε ne tii ma chiche nii-la si weye ni-suunun tuon?” ⁶ U tuo daha. U sie ne. Má liise mu yi wii-la u fa si bula pima ε, bua-la ε u fa si he Galilii ε. ⁷ U fa bula pima ari ba jan jon u-na Nuhuobiine Bie a he haache diiree nisin ε di ba kpaasu mere daa-geseε nyun duu suu, an ka duu sii suun ε tapulaa batori cheen.” ⁸ ḡii ne haala-la liise yi wii-la u fa si bula piba. ⁹ Ba miira lii bua-la lerin a mu bula pi Yesu haritooro fii ari kubala-la, ari nialin donsun fa sii to u harin wialin kala si ḡaa. ¹⁰ Haala-la si mu bua-la lerin ne ḡla: Mεeri Magidalin, Juana ari Jeems naan Mεeri. Ba di

haalaa dɔŋsuŋ nɛ bul wiaa deenba si ŋaa a pi Yesu nanɔɔba-la. ¹¹ Ama Yesu nanɔɔba-la fa biina ari wii-la haala-la si bula ŋaa wu-nyiarɪŋ nɛ. Ba bi laa dii. [¹² Ama Piita sii a fá mu bua-la lerɪŋ, a mu juu bua-la, a beŋ a na genni-la ba fa si joŋo be Yesu di ba pina, aŋ ka u bi kuŋ-kala na. Nii nɛ u miira mu dia a keŋ wii-la si ŋaa a bibiine. U kperu.]

Niaa balia fa síi to Yesu hariŋ mu taŋ kubala baa yire Emeyas

Maak 16.12-13

¹³ Tapulii-la titia nɛ niaa balia fa síi to Yesu hariŋ mumu taŋ kubala baa yire Emeyas. Emeyas ari Jerusalem yi ari meel-daasiŋ balipe nɛ. ¹⁴ Ba síi mu taŋ-la nii, ba bula pipi dɔŋɔ wialiŋ kala si ŋaa. ¹⁵ Ba síi bul wialiŋ nii a vuvuure, nii nɛ Yesu titia ku yiba ba kala viven. ¹⁶ Ba nau, ama ba bi wuo jin ari u nɛ. ¹⁷ Nii nɛ Yesu pieseba a bul, “Wu-bee nɛ maa bul nii wonbiin le?” Nii nɛ ba chin, ba tuɔŋ kala chei. ¹⁸ Ba tuɔŋ dɔŋɔ yirin nɛ Kiliapas. Nii nɛ Kiliapas piesu a bul, “N dunduna nɛ ŋaa nuhuɔru a he Jerusalem le a bi wii-la si ŋaa tapulaa deenba niaa?” ¹⁹ Nii nɛ u pieseba a bul, “Wu-bee nɛ nii?” Nii nɛ ba bula pu a bul, “Wii-la si ŋaa Yesu si lii Nazaret le. Baala deen fa ŋaa nii-la fa síi bul wiaa, Wia Din-zɔŋ-la dolun le nɛ. Wialiŋ u síi ŋaa ari wialiŋ u síi bul fa keŋ dolun Wia ari nuhuobiinee kala teen. ²⁰ Nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Juu tinŋaa kuhiasin joŋu he Paalit nisiŋ le duu kpuu. Nii nɛ Paalit ŋaa ba kpaasu mere daa-gesee nyun u suu. ²¹ La faa

yiele ari u ne n̄aa nii-la si k̄o duu laa Iziral tin̄n̄aa ta. Ba si kpu Yesu nii, u tapulaa batori ne jin̄in̄. ²² La di haala-la d̄on̄sun̄ fa s̄ii to Yesu hariñ ku bul wii pila. U kperila. Ba sii mu bua-la leriñ siipuuraa añ bi Yesu ku-suun̄ na. ²³ Ba ku bul nii pila. Ba bula ari ba na Wia tin̄daaraa ari duosoo tuon̄. Ba bula piba ari Yesu weye ne. ²⁴ La tuon̄ d̄on̄sun̄ ma mu bua-la leriñ a na ari wii-la haala-la si bula n̄aa wutitii ne. Ba bi Yesu na.” ²⁵ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ni-yaaraa, ma digilaa yun̄je, ma bi wialiñ nialiñ fa s̄ii bul wiaa, Wia Diñ-zon̄-la dolun̄ le laa dii. ²⁶ Ma bi jin̄ ari u maga di nii-la Wia si liisa, na heen̄ ne añ-na juu u kuorii-la tuon̄ a laa yiriñ?” ²⁷ Nii ne Yesu bula piba wialiñ kala ba si n̄mun̄sa Wia teniñ tuon̄ a tigeu le, a suomi ten̄-la Moosis si n̄mun̄sa a kaa mu tenni-la kala nialiñ s̄ii bul wiaa, Wia Diñ-zon̄-la dolun̄ le si n̄mun̄sa le. U dageba wialiñ kala bubuon̄.

²⁸ Ba s̄ii mu nii, ba ku kpage tañ-la ba s̄ii mu. Nii ne Yesu n̄aa a nage duu ha kiele mu ne. ²⁹ Nii ne ba kenu lere bil di tañ bire, duu len̄ di ba chua. Nii ne u juu di ba piñ. ³⁰ Ba si he dia tuon̄, ba hon̄ di ba dii kudiilee. Nii ne Yesu jon̄ boroboro a chuole Wia añ kaa choge piba di ba dii. ³¹ U si n̄aa nii, ba siaa luome ba jin̄ ari Yesu ne. Ka u lel ba sipaan̄. ³² Nii ne ba bula pi d̄on̄o a bul, “La yaraa fa fiela ne worun̄ u si bul wiaa pipila won̄biin̄ le, añ pe didagela Wia teniñ wialiñ bubuon̄.” ³³ Nii ne ba sii lima lima a miira mu Jerusalem, a na Yesu haritooro-la fii ari kubala, ari nialiñ d̄on̄sun̄ ma fa s̄ii to Yesu

harinj. ³⁴ Nii ne Yesu haritooro-la fii ari kubala-la bula piba a bul, “La Tiina Yesu sene sii ne. U ken u titia kaa ko dage Saamon ne!” ³⁵ Nii ne nialinj baliaminj ma bul wii-la si naa wonbiinj le, ari nii ba si ku jinj ari la Tiina Yesu ne. Ba si di bua-la le u si kenj boroboro choge a piba le ne ba jinj ari u ne.

Yesu kenj u titia ku dage u haritooro

Mat. 28.16-20; Maak 16.14-18; Joonj 20.19-23; Yesu nanz. tintinja 1.6-8

³⁶ Nialinj balia sii bul wialinj nii, di Yesu titia ne chinj ba tutuobaaninj nii [a bula piba a bul, “Ma jan honj ari yarifielaa.”] ³⁷ Nii ne fawullunj kenba, ba biina ari ni-dima ne ba na nii. ³⁸ Nii ne Yesu pieseba a bul, “Bee ne tii fawullunj kenma maa walime ma titia? Bee ne tii ma tuobiinaa vugime nii? ³⁹ Ma bej a na mi nisaa ari mi naasinj a jinj di mi ne. Ma dige na. Ma jima ari ni-dima bi yaraa kene ari mi si kenj nii.” [⁴⁰ U si bul nii, u kenj u nisaa ari u naasinj kala a dageba di ba na.] ⁴¹ Ba ha bi laa dii, ka wii-la sima piba kinjenj. U naaba wu-kpunkpere. Nii ne u pieseba a bul, “Ma kenj kudiilee nee?” ⁴² Nii ne ba jonj chenfilinj ba si wasa a pu. ⁴³ U laa chanj ba sipaanj.

⁴⁴ Nii ne u bula piba a bul, “Mi fa bula pima ari wii-na kala ba fa si nmunsa a tigemi le jan naa wutitii. Ba nmunse wiaa a tigemi le wialinj tuonj Moosis fa si nmunsa bil di niaa tuto ari wialinj tuonj nialinj fa sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolunj le fa si nmunsa, ari wialinj tuonj ba si nmunse Wia teninj seme donjo ba sii yire Saams. Ba kala

ku ɲaa wutitii.” ⁴⁵ Nii ne Yesu ɲaa ba keɲ wu-
jiminɲ di ba wuo jin Wia teninɲ wiaa bubuonɲ. ⁴⁶ Nii
ne u bula piba a bul, “Nla ne ba ɲmuɲsa bil:
'U maga di Kirisito, nii-la Wia si liisa na heɲ a
suu

an sii suun le tapulaa batori cheɲ.'

⁴⁷ Ba bira ɲmuɲsa di niaa jan bul Wia wiaa, nii-
la Wia si liisa dolun le, dunia lee-na kala, a bula
piba di ba birima lii ba haacheba le di Wia jon ba
haacheba cheba, di ba suomo ɲaa ɲii Jerusalem
le.” ⁴⁸ Nii ne Yesu bira bula piba a bul, “Ma ɲaa
wiaa deenba kala si ɲaa siada, di ma wuo bula pi
niaa. ⁴⁹ Má bee na, mi jan jon ku-la mi Nyimma
si si u jan jonɲo pima a hema le. Ama má gberɛ
Jerusalem le, see bua-la yie di dolun lii Wia teen
a ku tuu hema le.”

Wia jon Yesu jil Wia-jan

Maak 16.19-20; Yesu nanɲ. tinɲinɲaa 1.9-11

⁵⁰ Nii ne u keɲ u haritooro-la ba lii ta-bal-la le
a jon wonɲiin a mumu Betani diirinɲ. Dime ne u
keɲ u nisaa kaa chu toba le an chuɔle Wia piba
di Wia peba le. ⁵¹ U ha si chuɔle Wia pipiba ɲii a
susulu duu peba le, ɲii ne u sii ba teenɲ, [ka Wia
jonu kaa jil Wia-jan.] ⁵² Nii ne ba chuɔlu an miira
mu Jerusalem. Ba tuonɲ kala faasa tore. ⁵³ Ba yie
juu Wia-dia bua-na kala le a chuchuɔle Wia.

**Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330